

A II. ZSIDÓTÖRVÉNY ÉS ÖSSZES VÉGREHAJTÁSI UTASÍTÁSAI TELJES SZÖVEGGEL ÉS MAGYARÁZATOKKAL

Foglalkozási ágak szerint feldolgozta:

vitéz CSIKY JÁNOS dr.

kir. törvényszéki titkár

A JOGI HÍRLAP KIADÁSA

Centrum Kiadóvállalat Rt. nyomása.

Felelős vezető: Kulcsár József

Felelős kiadó: **Dr. Tarnói László**

ELSŐ RÉSZ.

ELSŐ FEJEZET.

Ki a „nemzsidó” és ki a „zsidó”?

(Ezek a rendelkezések a nemzsidókat és a zsidónak tekintendő személyeket egyaránt érdeklik.)

I.

Minden korlátozástól mentes (teljes jogú) nemzsidók.

Az 1939:IV. te. (továbbiakban: T.) 1. §-a:

„(1) A jelen törvény alkalmazása szempontjából zsidónak kell tekinteni azt, aki ő maga vagy akinek legalább egyik szülője, vagy akinek nagyszülői közül legalább kettő a jelen törvény hatálybalépésekor az izraelita hitfelekezet tagja, vagy a jelen törvény hatálybalépése előtt az izraelita hitfelekezet tagja volt, úgy szintén a felsoroltaknak a jelen törvény hatálybalépése után született ivadékait.

(2) Az előző bekezdésben meghatározott személyek közül nem lehet zsidónak tekinteni azt, aki az 1939. évi január hó 1. napja előtt kötött házasságból származik, ha szülői közül csak az egyik és nagyszülői közül is legfeljebb kettő volt az izraelita hitfelekezet tagja és ha

1. mindkét szülője már a házasságkötéskor valamely keresztény hitfelekezet tagja volt és azontúl is keresztény hitfelekezet tagja maradt, vagy

2. szülőinek házasságuk megkötése előtt a törvényben meghatározott módon kötött megegyezése értelmében a keresztény szülő vallását követi és a házasság megkötésekor izraelita vallású szülő az 1939. évi január hó 1. napja előtt valamely keresztény hit-

felekezetre tért át és azontúl is keresztény hitfelekezet tagja maradt, vagy

(2) 3. születésétől kezdve keresztény hitfelekezet tagja volt, vagy élete hetedik évének betöltése előtt keresztény hitfelekezet tagjává lett, izraelita vallású szülője az 1939. évi január hó 1. napját megelőzően vált valamely keresztény hitfelekezet tagjává és mind ő maga, mind a szülője ezentúl is keresztény hitfelekezet tagja maradt.

(3) Az első bekezdésben meghatározott személyek közül nem lehet zsidónak tekinteni azt sem, aki

b) a jelen törvény értelmében zsidónak nem tekintendő személlyel az 1939. évi január hó 1. napja előtt kötött házasságot, ha ebből a házasságból született vagy születendő gyermekei közül egyiket sem kell a jelen törvény értelmében zsidónak tekinteni;

c) a jelen § értelmében zsidónak nem tekintendő szülők ivadéka;

(4) A második és harmadik bekezdés rendelkezései nem terjednek ki arra, aki a jelen törvény hatálybalépése után a jelen § értelmében zsidónak tekintendő személlyel köt házasságot.

(5) A jelen § rendelkezéseit a házasságon kívül született gyermekekre is megfelelően alkalmazni kell.”

A 5 7720/1939. M. E. sz. rendelet (továbbiakban: Vr.) 4. §-a: „A házasságon kívül született gyermek a T. alkalmazása szempontjából — a T. 1 §-ának ötödik bekezdése értelmében — a házasságból született gyermekei egy tekintet alá esik, ha őt a természetes atya az anyakönyvvezető előtt, vagy közokiratban magáénak elismerte, vagy az atyai elismerést a bíróság megállapította (377/1022. M. E. sz. rendelet). Egyébként a házasságon kívül született gyermeket — a T. 1. §-ának első és ötödik bekezdése értelmében — abban az esetben kell zsidónak tekinteni,

1. ha ő maga vagy anyja az izraelita hitfelekezet tagja, vagy az volt és ennek hiányában is akkor,

2. ha anyjának mindkét szülője az izraelita hitfelekezet tagjai vagy az volt.

Ismeretlen szülőktől származó (talált) gyermeket nem lehet zsidónak tekinteni, ha a születési anyakönyvben keresztény hitfelekezet tagjaként anyakönyvezték és később sem lett az izraelita hitfelekezet tagja.

A T. alkalmazása szempontjából az örökbefogadót és ennek elődeit nem lehet az örökbefogadott elődeinek tekinteni.

JEGYZET: A törvénynek semmiféle korlátozásai nem vonatkoznak a következőkre, azaz ú. n. „teljesjogú nemzsidók” a következők:

1. akinek mindkét szülője és mind a négy vagy legalább is há-

rom nagyszülője egész életében keresztény hitfelekezet tagja volt és aki maga is egész életében mindmáig keresztény hitfelekezet tagja. Ezeket nevezhetjük „teljesvérű” nemzsidóknak.

2. akinek egyik szülője és két nagyszülője egész életében keresztény hitfelekezet tagja volt, a másik a zsidó szülője pedig még 1939 január 1. előtt megkeresztelkedett és 6 maga pedig, — akinek hovatartozóságát meg akarjuk állapítani — legkésőbb hét éves koráig megkeresztelkedett, vagy éppen kereszténynek született. Ezeket nevezhetjük „félvérű” nemzsidóknak.

3. az a zsidó származású férfi vagy nő, aki 1939. január 1. előtt megkeresztelkedett és 1939. január 1. előtt egy teljesvérű vagy félvérű nemzsidónak lett a házastársa és a házasságból 1939. május 5-én élő gyermek nincs és nincs is 1939. május 5-én reverzális az izraelita vallás javára.

4. az a zsidó származású férfi vagy nő, aki 1939. január 1. előtt megkeresztelkedett és 1939. január 1. előtt egy teljesvérű vagy félvérű nemzsidónak lett a házastársa és gyermekeik hit éves koruk betöltése előtt megkeresztelkedtek (avagy saját házasságuk révén nem tekinthetők zsidóknak) és nincs is 1939. május 5-én reverzális az izraelita vallás javára.

5. az 1939. május 4. után született olyan gyermekek, akinek szülei 1939. május 4-én az előbbi 1—4. pontok valamelyike vagy többje szerint nem számítanak zsidónak.

Mármost ha valaki az 1939. május 5-én nemzsidónak tekinthető, még nem jelenti azt, hogy ő valaha zsidónak ne számítson. Az utólagos zsidósulás esetei a következők:

1. Bárki zsidóvá lesz azzal, ha izraelita hitfelekezet tagjává lesz.

2. a házassága révén nemzsidóvá lett személy ezenfelül még akkor is visszazsidósul, ha a nemzsidóval kötött házasságát érvénytelenítik, vagy ha később zsidó házastársat választ magának. Visszont ha csak egyszerűen elválik nemzsidó házastársától vagy özveggé lesz, ezzel még nem veszti el nemzsidóságát.

3. a félvérű nemzsidó is zsidóvá lesz akkor, ha zsidó házastársat választ magának.

A házasságon kívül született gyermek helyzete csak akkor tér el a törvényesétől, ha nincs valamely közhitelességű módon megállapított atya. Ha ilyen atya nincs, akkor a házasságon kívül született gyermek abban az esetben számít nemzsidónak: ha anyja és egyik anyai nagyszülője egész életében keresztény hitfelekezet tagja volt és maga is egész életében mindmáig keresztény hitfelekezet tagja.

Az örökbefogadás nem hoz létre az örökbefogadó és az örökbefogadott között vérségi kapcsolatot és így a T. szempontjából, mely a vérségi leszármazás ehvén épül fel, figyelembe nem vehető.

II.

Egyes korlátozásoknak alávetett (korlátozott jogú) nemzsidók.

A T. I. §-a harmadik bekezdésének *a)* és *d)* pontja és hatodik bekezdése:

„(3). . . nem lehet zsidónak tekinteni azt sem, aki

a) az 1919. évi augusztus hó 1. napja előtt lett keresztény hitfelekezet tagjává és azontúl is keresztény hitfelekezet tagja maradt, ha zsidó szülői, illetőleg zsidó szülője — amennyiben pedig szülői az 1848. évi december hó 31. napja után születtek, ezek zsidó felmenői — az 1849. évi január hó 1. napja előtt Magyarország területén születtek;

d) legkésőbb az 1939. évi január hó 1. napja óta valamely keresztény hitfelekezet kötelékébe tartozó és egyébként az *a)* pontban meghatározott személyi kellékeknek megfelelő szülőknek olyan ivadéka, aki születésétől kezdve keresztény hitfelekezet tagja.

(4) a harmadik bekezdés rendelkezései nem terjednek ki arra, aki a jelen törvény hatálybalépése után a jelen §. értelmében zsidónak tekintendő személlyel köt házasságot.

(5) (a harmadik bekezdés) rendelkezéseit a házasságon kívül született gyermekekre is megfelelően alkalmazni kell.

(6) A harmadik bekezdés *a)*, valamint *d)* pontjában meghatározott személyekre és ivadékaikra az 5. §. első bekezdésében, a 6., a 7., a 10., a 15., a 16. §-okban és a 19. §. második bekezdésében megállapított korlátozó rendelkezéseket alkalmazni kell”.

JEGYZET: Ezek az u. n. „korlátozott jogú nemzsidók”. Ez az elnevezés azt akarja kifejezni, hogy ezek a személyek nemzsidók ugyan, de egyes különös életviszonyok szempontjából a zsidókra megállapított korlátozások rájuk is állnak. Ezek a korlátozások, — amelyeket annak idején minden egyes alkalommal még külön is ki jogunk emelni, — a következők: Nem léphetnek közszolgálatba, nem lehetnek a jövőben közjegyzők, állandó bírósági vagy más hivatalos szakértők, közjegyzői helyettesek, szabadalmi ügyvivők, időszaki lap felelős szerkesztője, kiadója, nem lehetnek munkás-egyesület vagy munkásszervezet intézőszervének vagy tisztikárának tagja, munkaközvetítéssel foglalkozó szervezetnek tisztviselője vagy értelmiségi alkalmazottja. Vonatkoznak rájuk továbbá a zsidók ingatlanszerzésével kapcsolatos korlátozások és végül a hites könyvizsgálók körében, az egyetemi felvételeknél és az időszaki vagy nem időszaki lapok szerkesztőségi munkatársai között ők is a zsidókvótába esnek.

A korlátozott jogú nemzsidók körébe a következők tartoznak: 1. az a zsidó származású, aki 1919. augusztus 1. előtt keresztényvé lett vagy az előtt az időpont előtt keresztényként, született

és azontúl állandóan keresztény hitfelekezet tagja volt és a zsidó ágon, vagy ha mindkét ág zsidó, akkor mindkét ágon lévő, 1848. január 1. előtt, de ahhoz a dátumhoz legközelebb született összes felmenői (atya, anya, nagy atya stb.) Nagymagyarország területén születtek. — Ami a felmenők szabályát illeti, azt a következő példacsoporttal világíthatjuk meg. Ha mindkét zsidó szülő 1849. előtt született, akkor az ő nagymagyarországi születésük az irányadó; ha az egyik szülő 1848. előtt, a másik pedig 1849. után született, akkor az 1849. előtt született szülő és a másik ágról csak a két nagyszülő nagymagyarországi születése a fontos, ha pedig két nagyszülő 1849. előtt, kettő pedig azután született, akkor csak a két 1849. előtt született nagyszülő és a másik ágon csak a négy déd-szüelő nagymagyarországi születése az irányadó. Hangsúlyoznunk kell, hogy az 1849. utáni felmenők külföldön is születhettek, az a T. szempontjából nem lényeges. — Eszerint a pont szerint nem-zsidónak számíthat olyan személy, akinek mindkét szülője ma is izraelita vallású.

2. az a zsidó származású, aki keresztényként született, az is maradt mindmáig, zsidó származású szülői pedig 1939. január 1. előtt megkeresztelkedtek és máig is keresztények. További feltétel, hogy az ilyen személy az 1. pontban leírt felmenőkkel rendelkezék.

3. az a zsidó származású férfi vagy nő, aki 1939. január 1. előtt keresztény lett és 1939. január 1. előtt az 1. vagy a 2. pont szerinti korlátozott jogú nemzsidóval házasságot kötött és a házasságból 1939. május 5-én élő gyermek nem volt és nincs 1939. május 5-én tézefvaliS as izraelita vallás javára, További feltétel, hogy az ilyen személy az 1. pontban leírt felmenőkkel rendelkezék.

4. az a zsidó származású férfi vagy nő, aki 1939. január 1. előtt keresztény lett, 1939. január 1. előtt az 1. vagy 2. pont szerinti korlátozott jogú nemzsidóval házasságot kötött és a házasságból 1939. május 5-én élő gyermekeik kereszténynek születtek vagy legkésőbb 1939. aug. 1-e előtt megkeresztelkedtek (vagy saját házasságuk révén nem tekinthetők zsidónak) és nincs is 1939. május 5-én reverzális az izraelita vallás tagjává. Itt is további feltétel, hogy az ilyen személy az 1. pontban leírt felmenőkkel rendelkezék.

5. az 1939. május 4. után született olyan gyermekek, akiknek Szülei 1939. május 4-én az előbbi 1-4 pontok valamelyike vagy többje alapján nem tekinthetők zsidónak.

(3) Megjegyzendő még a 3. és a 4. ponthoz, hogy a házasság révén nemzsidósuló személynek azért kell magának is 1849. előtti magyarországi születésű ősökkel rendelkeznie, mert egyébként az ő gyermekei a T. I. §-a harmadik bekezdésének d) pontja szerint nem lesznek nemzsidók és így zsidó született vagy születendő gyermekei volnának, amelynek következtében ő maga sem volna a T. I. §-a harmadik bekezdésének b) pontja szerint nemzsidónak tekinthető.

Ugyanazok a szabályok, amelyeket az előző jegyzetben az utólagos zsidósulásra, a visszazsidósulásra, a házasságon kívül született gyermekekre és az örökbefogadásra vonatkozólag előadtunk, ide is vonatkoznak.

III.

Zsidók.

Zsidónak tekintendő személyek mindazok, akik az izraelita hitfelekezet tagjai, továbbá mindazok a nem-izraelita hitfelekeztűek, akik nem tartoznak soin a teljes jogú nemzsidók (I. rész), sem a korlátozott jogú nemzsidók (II. rész) közé.

IV.

Egyes zsidónak tekintendő személyeknek a T. hatálya alól teljes mentesítése.

A T. 1. §-ának hetedik bekezdése:

„(7) Utasíttatik a minisztérium, hogy — amennyiben annak szüksége felmerül, hogy egyes személyek a jelen törvény hatálya alól megfelelő intézmény felállítása útján, a nemzet különleges érdekében kivételesen mentesítesenek — ily intézmény létesítésére az országgyűlésnek megfelelő előterjesztést tegyen”.

JEGYZET: Ilyen előterjesztést a minisztérium ezideig még nem tett.

V.

Bizonyos korlátozások alól mentesülő (kedvezményezett) zsidók.

T. 2. §-a.

„(1)... a..., törvény ... (bizonyos)... rendelkezéseit nem lehet alkalmazni:

1. olyan tűzharcosra (1938:IV. te. 1. §.), vagy az 1914—1918. évi háborúban hadifogságot szenvedettre, aki a sebesülési érem viselésére jogosult és az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartásáért legalább egy ízben kitüntetésben részesült, vagy olyan hadirokkantra, aki az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartásáért legalább egy ízben kitüntetésben részesült;

2. arra, akít az 1914—1918. évi háborúban ezüst vagy arany vitézségi éremmel tüntettek ki, vagy aki az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartásáért más kitüntetésben legalább két ízben részesült, valamint arra, akinek atyját az 1914—1918. évi háborúban arany vagy legalább két ízben nagy ezüst vitézségi éremmel tüntették ki;

3. arra, akít az 1914—1918. évi háborúban a kardokkal ékesített III. osztályú vaskorona-renddel tüntettek ki, vagy a kardokkal ékesített kitüntetésben részesült, valamint ennek gyermekeire;

4. arra, aki a jelen törvény hatálybalépésekor legalább ötven-százalékban hadirokkant, továbbá annak feleségére és gyermekeire, aki a jelen törvény hatálybalépésekor hetvenöt vagy százszázalékban hadirokkant;

5. arra, aki az 1914—1918. évi háborúban hősi halált halt személy özvegye vagy gyermeke;

6. arra, aki az 1918. és 1919. évi forradalmak idején az ezek ellen irányuló nemzeti mozgalmakban résztvett, ha ezzel életét kockáztatta, vagy e miatt szabadságvesztést szenvedett, valamint ennek a feleségére és gyermekeire, úgyszintén annak özvegyére és gyermekeire, aki ilyen tevékenység miatt életét vesztette;

7. a belső titkos tanácsosokra, a m. kir. titkos tanácsosokra, továbbá arra, aki a jelen törvény hatálybalépésekor valamelyik tudományegyetem vagy a József nádor műszaki és gazdaságtudományi egyetem tényleges vagy nyugdíjas nyilvános rendes tanára;

8. arra, aki keresztény hitfelekezetnek tényleges vagy nyugdíjas lelképásztora;

9. arra, aki a nemzetközi olimpiai bizottság által rendezett olimpiai versenyen bajnokságot szerzett.

(2) A jelen §-ban megállapított mentesség a mentesített személy ivadékaira nem terjed ki.

(3) Az első bekezdés 1—5. pontjának rendelkezéseit az 1914—1918. évi háború befejezése után az országért vívott harcokban résztvevőkre is megfelelően alkalmazni kell”

Vr. 5. §.

„Amennyiben a T. 2. §-a első bekezdésének 2—6. pontjában vagy utolsó bekezdésében meghatározott mentesség az ott megjelölt személy gyermekére vagy feleségére (özvegyére) is kiterjed, ez a mentesség fennáll, akár zsidónak kell tekinteni a T. értelmében az atyát, illetőleg a férjét, akár nem.”

Vr. 66. §. (1) bekezdés:

„A T. 2. §-ában foglalt mentesség kiterjed arra a személyre is, aki az országhoz visszacsatolt területeken az elszakítás ideje alatt a magyarsághoz hű magatartása miatt szabadságát vagy testi épségét kockáztatta vagy hosszabb tartamú szabadságvesztést vagy testi bántalmazást szenvedett, valamint ennek feleségére és gyermekeire, úgyszintén annak özvegyére és gyermekeire, aki ilyen magatartása következtében életét vesztette; a feleségre (özvegyre) és a gyermekekre azonban csak akkor, ha magatartásuk az elszakítás ideje alatt a magyarsághoz való hűség szempontjából kifogástalan volt.”

JEGYZET: Az itt felsorolt személyek, amennyiben egyébként az általános szabályok szerint zsidónak tekintendők, továbbra is zsidónak tekintetnek, azonban bizonyos vonatkozásban mentesülnek a zsidókat terhelő, korlátozások alól és annyiban úgy kezel-

tenek, mintha nemzsidák lennének. Ezekre a kedvezményekre a megfelelő helyeken mindenütt feltűnően rá fogunk mutatni és ehelyütt csak a jelentősebb kedvezményeket emeljük ki. Ezekre a személyekre nem vonatkoznak a választójogi, közszállítási, ingatlan szerzési korlátozások, ezek a személyek kaphatnak állami egyed-
 áruság alá eső cikkek árusítására engedélyt, illetőleg az ilyen engedélyeket nem lehet megvonni tőlük, kaphatnak százalékos korlátozásra tekintet nélkül iparengedélyt és iparjogosítványt, illetőleg az ő már meglévő iparengedélyeik és ipar jogosítványaik a nem zsidó kvótába számítandók, valamint abban a kérdésben, hogy valamely vállalat u. n. „zsidó vállalat”-e, vagy sem, ők a nemzsidókkal együtt számítanak. A magánalkalmazások köre tekintetében ők a zsidók részére engedett százalékon felül még további 3%-ban felvehető és vannak bizonyos kedvezményeik az ügyvédi, orvosi, mérnöki, sajtókamarai és a színművészeti és filmművészeti kamarai felvételek tekintetében is.

A Vr. 5. §-ának az értelme az, hogy a 2. §-ban foglalt érdem-
 ke. I. b. k. nemzsidó férj zsidó feleségét és gyermekeit is megillessen a kedvezmény, amely a zsidó férj zsidó feleségét és gyermekeit megillessen.

A T. 2. §-ában foglalt körülmények igazolásának módját lásd a második fejezet D. alatt.

VI.

Jogi személyek és vállalatok, amelyek bizonyos vonatkozásban a zsidókra vonatkozó korlátozások alatt állanak (ú. n. „zsidó Vállalatok”).

T. 20. §.

„ . . . (a T. bizonyos rendelkezéseiben) ... a zsidókra megállapított rendelkezéseket megfelelően kell alkalmazni jogi személyekre és a társasági jogviszony körében azon az alapon, hogy a vezetők többsége, az igazgatóság vagy a felügyelőbizottság tagjainak többsége, illetőleg a tulajdonostársak többsége zsidó. A részletes szabályokat a minisztérium rendeletben állapítja meg”.

Vr. 62. §.

„A T. 12-18. §-ában és a jelen rendelet 32-39. §-ában a zsidókra megállapított rendelkezéseket megfelelően alkalmazni kell

1. olyan részvénytársaságra és szövetkezetre, amelyben akár a vezetők, akár az igazgatóság, akár a felügyelőbizottság tagjainak többsége zsidó.

2. olyan közkereseti társaságra, amelyben a tagok betétele értékének több mint a fele zsidó tagtól vagy tagoktól származik;

3. olyan betéti társaságra, amelyben a beltagok és kültagok betétele együttes értékének több mint a fele zsidó tagtól, vagy tagoktól származik;

4. olyan korlátozt felelősségű társaságra, amelyben akár a tagok, akár az ügyvezetők, akár a felügyelőbizottság tagjainak többsége, — akár a felügyelőbizottság helyett választott hites könyvvizsgáló (1930. évi 5. te. 73. §. (1) bekezdése) vagy, ha több könyvvizsgáló van, ezek többsége — zsidó;

5. olyan egyesületre, alapítványra vagy más jogi személyre, amelynek vezetője, illetőleg vezetőinek (intézőszerve tagjainak) többsége zsidó;

Az előző bekezdésben említett vezetők az elnök, az alelnökök, a vezérigazgató, a helyettes vezérigazgató, az ügyvezető igazgató, az igazgató és mindaz, aki bár más elnevezésű állásban vagy megbízásban olyan tevékenységet végez, amelyet az illető vállalatnál vagy más hasonló vállalatnál rendszeresen az előbb megjelöltek látnak el.

Azt, akit a T. 2. §-a értelmében mentesség illet meg, a nemzsidók és a zsidók számarányának megállapításában nem lehet a zsidók közé számítani.

Az Országos Földhitelintézetet, az Országos Központi Hitelszövetkezetet, a Falusi Kislakásépítő Szövetkezetet, a Hanga Termelő-, Értékesítő- és Fogyasztási Szövetkezetet, a Futura részvénytársaságot (Magyar Szövetkezeti Központok Árufogalmi Részvénytársaságát), a Magyar Mezőgazdák Szövetkezetét, az Iparosok Országos Központi Szövetkezetét, a Magyar Köztisztviselők Fogyasztási Termelő és Értékesítő Szövetkezetét, illetőleg tagszövetkezeteiket, a jelen §-ban meghatározott előfeltételek igazolása nélkül olyan vállalatoknak kell tekinteni, amelyekre a T. 12—16. §-ában és a jelen rendelet 32—39. §-ában a zsidókra megállapított korlátozások nem terjednek ki.”

JEGYZET: Ezeknek a rendelkezéseknek a szempontjából az u. n. kedvezményezett zsidók a nemzsidókkal esnek egy tekintet alá, azaz az említett kereskedelmi társaságok stb. vezetői stb. között a zsidók arányának megállapításánál a kedvezményezett zsidókat a nemzsidókkal kell együtt számítani. — A vállalatok zsidóvá mi' nősítésének nem a T. minden szakasza szempontjából van jelentősége, hanem csak a következő korlátozások szempontjából:

1. állami egvedáruság alá eső cikkek árusítására adott engedély és egyéb hatósági engedélyektől függő hasznothajtó jogosítvány megadása (T. 12. §.), 2. közszállások (T. 13. §.), 3. iparendély és iparigazolvány kiállítása (T. 14. %) és 4. ingatlan szerzése (T. 15. és 16. §.) tekintetében fennálló korlátozások szempontjából.

MÁSODIK FEJEZET.

A nemzsidók avagy a zsidók közé tartozás igazolása.

I.

A) a nemzsidók közé tartozás igazolása.

(Ezek a rendelkezések csak a nemzsidókat érintik, mégpedig a teljes jogú és a korlátozott jogú nemzsidókat egyaránt)

Vr. 1. §.

„A Jelen rendeletben szabályozott bejelentések során a T. 1. §-ának alkalmazása szempontjából jelentős ténykörülményekét állami anyakönyvi kivonattal kell igazolni. Ha a születés, illetőleg a házasságkötés idejében vagy helyén állami anyakönyveket nem vezettek, az említett ténykörülmények igazolására felekezeti anyakönyvi kivonat (keresztlevél, házasságlevél) szolgál. A felekezeti anyakönyvi kivonat helyett más hitelt érdemlő közokirat is igazolásul szolgál abban az esetben, ha az érdekelt fél az illetékes felekezeti anyakönyvvezető által kiállított nyilatkozattal igazolja, hogy a szükséges anyakönyvi kivonatot anyakönyvek hiánya miatt kiállítani nem lehet.

Az izraelita hitfelekezetből keresztény hitfelekezetbe áttérést az erre Vonatkozó bejegyzést tartalmazó anyakönyvi kivonattal (keresztlevéllel) kell igazolni.

Ha az anyakönyvi kivonatnak az áttérésre vonatkozó adataiból nem lehet megállapítani, hogy az áttérés valamely, a T. alkalmazása szempontjából lényeges időpont előtt vagy után történt-e, az áttérési napját (1868 : LIII. te. 6. §.) az 1868 : LIII. te. 4. vagy 5. §-ában meghatározott bizonyítvánnyal és annak a lelkésznek a bizonyítványával kell igazolni, akinél az áttérés befejeztetett. Ilyen bizonyítványt csak abban az esetben lehet igazolásul elfogadni, ha abban bennfoglaltatok annak a tanúsítása is, hogy bizonyítványt az áttérési szándék bejelentésének idejében készült anyakönyvi feljegyzés vagy más hivatalos egyházi nyilvántartás vagy irat alapján állították ki.

Mindazokban az esetekben, amelyekben ténykörülményeket anyakönyvi kivonattal kell igazolni, a bejegyzéssel szöszerint egyező kivonatot kell bemutatni. Okiratról készített fényképek és okiratoknak — bár hitelesített — másolatai igazolásul nem fogadhatók el.”

JEGYZET: Az igazolás alapvető szabálya: mindent anyakönyvi kivonattal kell igazolni. Anyakönyvi kivonattal kell szükeég esetén igazolni a keresztény hitfelekezeti tagságot, az áttérést, a házassági kapcsolatot, az 1849. előtt született felmenők magyarországi születését. Az anyakönyvi kivonatnak az 1895. évi október hó 1-e után születettekre nézve állami anyakönyvi kivonatnak kell lennie, az 1895. október 1. előtt születettekre vonatkozólag pedig felekezeti

anyakönyvi kivonatnak (keresztlevélnek). Ha az érdekelte fél az anyakönyvi hatóság (a felekezet helybeli lelkésze) útján igazolja, hogy a kérdéses időből anyakönyvek nincsenek, akkor anyakönyvi kivonat helyett más, hitelt érdemlő közokiratot is lehet igazolásul használni. Ilyen közokirat az esetek különbözőségeihez képest többféle lehet; így pl. adóbizonylat vagy egyéb községi bizonyítványt statisztikai összeírás, katonakönyv, honosítási okirat, nemesi adománylevél, királyi kitüntetésről szóló okirat stb.

Az anyakönyvekbe az áttérés napját naptárszerűen nem vezetik be, hanem egyszerűen akkor, amikor az áttérésről a lelkész értesítése megérkezik, az áttérés tényét feljegyzik. Az anyakönyv tehát azt tanúsítja, hogy az áttérés legkésőbb az anyakönyvbe bejegyzés napján már megtörtént. Az áttérés valóságos és pontos dátuma azonban mindenesetre jóval előbbi. Az áttérés ugyanis megtörtént akkor, amikor az áttérő az előző felekezete lelkészenél való kétszeri kijelentkezése után az erről szóló igazolványokkal az új felekezete lelkészenél megjelent és ott az áttérési szándékát bejelentette. Ezzel az áttérés a törvény szerint befejezetett. Ha tehát ennek a pontos napúak a bizonyítása- lényeges a zsidótörvény szempontjából (pl. a tényleges áttérés megtörtént 1938. december 10-én, de az anyakönyvbe bejegyzés csak 1939. február 6-án), akkor ezt az előző felekezete lelkészenél történt kijelentkezési bizonyítványokkal és az új felekezete lelkészenél történt bejelentkezéséről történt bizonyítvánnyal kell igazolni. Kijátszások elkerülése-végett rendelkezik úgy a Vr., hogy minden ilyen bizonyítványban benn kell foglaltatnia a lelkész ama kijelentésének, hogy a bizonyítványt az áttéréssel egykorú feljegyzések alapján és nem egyébként, pl. emlékezetből állította ki.

Ismét hangsúlyozni kell azonban, hogy az áttérés igazolásának ez a bonyolult módja csak akkor szükséges, ha az anyakönyvi kivonatban található áttérési dátum a T. szempontjából túlságosan késő, míg a valóságos áttérési nap a T. szempontjait kielégítené.

B) A nemzsidók igazolásának megkönnyítése (az ú. n. könnyítő vélelem).

Vr. 3. §.

(4) „Annak igazolására, hogy valaki a T. értelmében a T. alkalmazása szempontjából nem tekinthető zsidónak, rendszerint elegendő, ha kimutatja (1. §.), hogy az 1895. évi október hó első napja előtt keresztény hitfelekezet tagjaként született, vagy ha az 1895. évi október hó 1. napja után született, mind ő maga, mind szülei keresztény hitfelekezet tagjaiként születtek, egyúttal pedig mindkét esetben a büntetőjogi jogkövetkezmények terhével írásban kijelenti, hogy őt a T. 1. §-a értelmében nem lehet zsidónak tekinteni.

Az előbbi bekezdés rendelkezését nem lehet alkalmazni arra és annak ivadékaira, akít csak a T. I. §-a harmadik bekezdésének a) vagy d) pontja értelmében lehet nemzsidónak tekinteni.

Az illetékes hatóság vagy más intézmény, illetőleg a munkaadó a jelen rendeletben szabályozott bejelentések során, kétség esetében, az első bekezdésben említett tényeken felül a T. I. §-ának alkalmazása szempontjából lényeges egyéb ténykörülmények igazolását is megkövetelheti.

Nem lehet a T. I. §-ának alkalmazása szempontjából lényeges ténykörülményeknek külön igazolását követelni attól, aki az ezeknek hatósági megállapítását tartalmazó tanúsítványt (64. §.) bemutatja. Kétség esetében a tanúsítványt kiállító hatóságtól — a kétség alapjául szolgáló adatoknak közlése mellett — felvilágosítást kell kérni.

Akinek tudomása van arról, hogy őt az első bekezdésben meg-, határozott származási adatok ellenére zsidónak kell tekinteni, ezt a körülményt a jelen rendeletben szabályozott bejelentés során közölni köteles.”

JEGYZET: A rendelet eme rendelkezésének indoka a nagy nehézségeket okozó igazolás megkönnyítése azok számára, akikről csaknem teljes bizonyossággal feltehető, hogy nemzsidók. Az izraelita hitfelekezetből keresztény hitfelekezetekbe áttérések komolyabb mértéket csak 1895. november 26-a után, a zsidók felekezeti egyenjogúsításának megteremtése után öltöttek (1895:XLIII. te.) és így az esetek túlnyomó részében feltehető a nemzsidó származás arról, aki 1895. október 1. előtt kereszténynek született vagy aki 1895 október 1. után született és mind ő maga mind pedig mindkét szülője kereszténynek született. Aki ezeket a körülményeket igazolja, általában nyugodtan tekinthető nemzsidónak és tőle további igazolást csak gyanús körülmények között kell megkövetelni. Mindenesetre az, aki mindezeknek a körülményeknek ellenére is tudja magáról, hogy a T. szerint zsidónak számít, mert pl. ugyan mindkét szülője kereszténynek született, de nagyszülei közül kettő zsidó volt, ezt a körülményt minden körülmények között, büntetőjogi következmények terhével, tartozik a rendeletben megkívánt bejelentések során előadni.

C) Hatósági megállapítása annak, hogy valaki a nemzsidók közé tartozik (nemzsidó igazolvány).

Vt. 64. §.

(5) „Bárki kérheti a lakóhelye szerint illetékes törvényhatóság első tisztviselőjétől annak megállapítását és tanúsítását, hogy a T. I. §-a értelmében zsidónak nem tekinthető. A kérvényhez mellékelni kell az igazoláshoz szükséges okiratokat.

Ha a kérelmező a T. 1.§-ának hatodik bekezdésben meghatározott korlátozás alá esik, ezt a körülményt s tanúsítványban jel kell tüntetni.

A jelen rendelet 3. §-ának első bekezdését tanúsítvány kiállítása tekintetében nem lehet alkalmazni.”

JEGYZET; A Vr. 64. §-ában megjelölt tanúsítványt törvényhatósági városokban (Budapesten is) a polgármestertől, egyéb városokban és községekben pedig az alispántól kell kérni. A tanúsítványt a polgármester, illetőleg az alispán csak a legteljesebb igazolást nyújtó okiratok alapján állíthatja ki, az ú. n. könnyítő vélelomben foglalt adatok (második fejezet B. rész) alapján azonban nem. Amennyiben a kérelmező u. n. korlátozott jogú nemzsidó, az ő részére kiállított tanúsítványban fel kell tüntetni ezt a körülményt. Ez a feltüntetés akként történik, hogy a tanúsítványban a T. I. §-inak hatodik bekezdésére hivatkozni kell.

Amennyiben a polgármester, illetőleg az alispán a tanúsítvány kiállítását megtagadja, vagy egy teljesjogú nemzsidó részére korlátozott jogú, nemzsidót megillető, tanúsítványt állít ki, eme intézkedései ellen az 1896:XXVI. tc. 22. §-a értelmében 15 napon belül panasznak van helye a közigazgatási bírósághoz.

4. V. 3. §-ának negyedik bekezdése szerint olyan személytől, aki ezt a tanúsítványt felmutatja, semmiféle igazolást követelni nem lehet. Mindössze az áll jogában az igazolató hatóságnak, vagy munkaadónak, hogy a tanúsítványt kiállító hatóságnál közölje esetleges kétségeit.

II.

A zsidók közé tartozás igazolása.

(Ezek a rendelkezések a zsidónak tekintendő személyeket érdeklik.)

III.

Vr. 2. §.

„A jelen rendeletben szabályozott bejelentések során a T. 1. §-ában foglalt adatokra vonatkozólag rendszerint semmiféle igazolás nem kívánható attól, aki bejelenti, hogy az izraelita hitfelekezet tagja, vagy hogy őt a T. 1. §-a értelmében egyébként zsidónak kell tekinteni.”

A kedvezményezett zsidók (I. első fejezet IV.) közé tartozás igazolása.

(Ezek a rendelkezések a zsidóknak tekintendő személyeket érdeklik.)

Vr. 6. §.

„A „tűzharcos” minőséget ezt feltüntető házassági anyakönyvi kivonattal, vagy a 9500/1938. H. M. számú rendelet 1.§-ának 1-4 pontjá-

ban és a 29.970/1938. H. M. számú rendeletben foglalt rendelkezéseknek megfelelő igazolvánnyal kell igazolni.

A T.-ben tűzharcosok javára megállapított kedvezmény nem terjed ki arra, akit büntetés miatt vagy az állami és társadalmi rend hatályosabb védelméről szóló 1921 : III. törvénycikkbe ütköző vagy vagyonelleni vétség miatt elítéltek (1938 : IV. te. 21. §.). Azt, hogy az érdekeltet a bíróság ilyen cselekmények miatt nem ítélte el, erkölcsi bizonyítvánnyal kell igazolni.

Sebesülési érem viselésére való jogosultságot az illetékes katonai parancsnokság által kiállított igazolvánnyal kell igazolni.

Kitüntetés adományozását, az erről szóló okirattal, ennek hiányában a m. kir. hadilevéltár főigazgatósága által kiállított igazolvánnyal kell igazolni.

A hadifogság elszenvedését a honvédelmi miniszter által kiállított értesítéssel, hadifogolybemutató lappal, vagy hadifogolyleszerelési igazolvánnyal kell igazolni.

Hadirokkantságot — amennyiben a rokkantság fokának a T. alkalmazása szempontjából jelentősége van, a rokkantság fokának megállapítására is alkalmas — egy évnél nem régebbi keletű hadigondozási bizonyítvánnyal kell igazolni.

A hősi halált magyar állami anyakönyvvezető által kiállított olyan halotti anyakönyvi kivonattal, vagy a honvédelmi miniszter által kiállított olyan értesítéssel kell igazolni, amelyből kitűnik, hogy a nevezett a harctéren, vagy ott szerzett sebesülés, vagy megbetegedés következtében, vagy ellenséges hadifogságban halt meg, vagy hogy őt, mint az 1914—1918. évi háborúban eltűntet, a kir. járásbíróság holtak nyilvánította.

Az 1918. és 1919. évi forradalmak idején az ezek ellen irányuló nemzeti mozgalmakban a T.-ben meghatározott módon (T. 2. §-a első bekezdésének 6. pontja) való részvételt az Országos Vitézi Szék által kiállított bizonyítvánnyal kell igazolni.

A belső titkos tanácsosi, valamint a m. kir. titkos tanácsosi méltóság adományozását, továbbá valamelyik tudományegyetem vagy a József Nádor műszaki és gazdaságtudományi egyetem nyilvános rendes tanári állására kinevezést az erről szóló okirattal kell igazolni.

Lelkipásztori minőséget a pappászenteletről (lelkész-szentelésről) az illetékes egyházi hatóság által kiállított bizonyítvánnyal kell igazolni;

Olimpiai versenyen szerzett bajnokságot az Országos Testnevelési Tanács által kiállított tanúsítvánnyal kell igazolni.

A T. 2. §-a alá eső személyekre a jelen rendeletnek a zsidókra vonatkozó rendelkezéseit csak annyiban nem kell alkalmazni, amennyiben a jelen rendelet kifejezetten így rendelkezik.”

A Vr. 66. §-ának (2) bekezdése:

(A visszacsatolt területen a magyarsághoz hű magatartás.) „... igazolására a felvidéki ügyek tárcanélküli minisztere, illetőleg a Kárpát-alja kormányzósági biztosa — ezeknek az állásoknak betöltetlensége esetében a miniszterelnök — által kiállított bizonyítvány szolgál. A bizonyítvány kiállítása iránt a kérelmet a jelen rendelet hatálybalépésétől számított hatvan nap alatt kell előterjeszteni.”

JEGYZET: *A Vr. 6. §-ában felsorolt igazolási módok, illetőleg igazoló okiratok önmagukban nem szolgálnak minden esetben a kedvezményezettség okául. A Vr. 6. §-ának szerkezete ugyanis az, hogy a T. 2. §-ában bárhol foglalt körülményeket sorba veszi és azok igazolási módját megjelöli. A T. 2. §-a pedig egyes esetekben nemcsak egy mentesítő körülmény fennállását kívánja meg, hanem több körülmény együttes fennforgását és csak abban az esetben enged mentességet. Így a tűzharcosi minőség önmagában még nem kivétel, hanem szükséges hozzá a sebestülési érem viselésére jogosultság és legalább egy kiténtetés. Ép így a hadifogságot szenvedett sem kivétel magában véve, hanem szükséges az is, hogy a sebestülési érem viselésére jogosult legyen és legalább egy kiténtetéssel is rendelkezék. Sőt az 50 %-nál alacsonyabb százalékban hadirokkant is csak abban az esetben mentesül, ha legalább egy kiténtetése is van. Így tehát a Vr. 6. §-a mindig T. 2. §-ával (első fejezet. V) olvasandó együtt.*

Az 1918. és 1919. évi forradalmak idején az ezek ellen irányuló nemzeti mozgalmakban résztvevők és ezek felesége (özvegy), gyermekei mentesítő tanúsítványt az Országos Vitézi Széktől kérhetnek. Az ezirányú kérelmet az Országos Vitézi Szék vidéki szertartóságainál is elő lehet terjeszteni. A Vr. nem tartalmaz rendelkezéseket az Országos Vitézi Szék által követendő eljárásra, amelyet ekként az Országos Vitézi Szék által készített és hamarosan kiadásra kerülő eljárási szabályok fognak pótolni.

IV.

Hatósági megállapítása annak, hogy a vállalat nemzsidó vagy zsidó-e?

Vr. 62. §. utolsó bekezdése:

„Iparigazolvány vagy iparendély birtokosai tekintetében arra nézve, hogy a kereskedelmi társaságra, egyesületre vagy más jogi személyre a T. 12—16. §-ának és a jelen rendelet 32—39. §-ának a zsidókra megállapított rendelkezéseit alkalmazni kell-e, a jelen rendelet 37. §-ának utolsóelőtti, illetőleg utolsó bekezdésében foglalt megállapítás mindaddig irányadó, amíg az iparhatóság azt véghatározattal meg nem változtatja. Ipart nem folytató társaság, egyesület vagy

egyéb jogi személy tekintetében a társaság, egyesület vagy más jogi személy működési köre szerint illetékes miniszternek az érdekelt kérelmére hozott véghatározatában foglalt megállapítás irányadó.”

JEGYZET: Iparengedély és iparjogosítvány tekintetében az I. fokú iparhatóság (Budapesten a polgármester) állapítja meg, egyéb kérdésekben kérelemre az illetékes miniszter.

V.

Illeték- és bélyegmentesség a T. által szükségessé tett okiratok beszerzésénél.

Vr. 68. §.

„A jelen rendeletben meghatározott bejelentések és kimutatások illetékmentesek, az ezekhez szükséges anyakönyvi kivonatok és egyéb okiratok, amíg azokat más célra, fel nem használják, feltétlen illetékmentesek; az ilyen okiratokat díjmentesen kell kiállítani és az okiratokra a következő szöveget kell rávezetni: „Az 1939:IV. tc. végrehajtó-fa céljára illetékmentes. (1720-1939. M. E. sz. rendelet 68. §.)”

Az anyakönyveknek a törvényhatósági levéltárakban őrzött másodpéldánya alapján az első bekezdésben említett okiratokat az 1904: XXXVI. te. 16. §-ában szabályozott eseteken felül akkor is ki kell állítani; ha olyan község által vezetett bejegyzésekről van szó, amely a törvényhatóságnak a Magyar Szent Koronától elcsatolt részén fekszik.

Az első bekezdésnek az illetékmentességre vonatkozó rendelkezései a felekezeti anyakönyvekből, vagy egyéb feljegyzésekből készített kivonatok kiállítására is vonatkozik, kiállításukért azonban egy pengő kiállítási díjat lehet szedni.

Az első bekezdésnek a díjmentességre vonatkozó rendelkezései nem zárják ki azt, hogy a 64. §-ban meghatározott tanúsítvány kiállításáért, törvényhatósági szabályrendeletben tanúsítvány kiállítására megállapított díjat lehessen szedni.”

HARMADIK FEJEZET.

A zsidókra vonatkozó általános közjogi korlátozások.

(Ezek a rendelkezések kizárólag a nem kedvezményezett zsidóknak tekintendő személyeket érintik.)

I.

Korlátozások a zsidók aktív és passzív választójogára és felsőházi tagságára vonatkozóan.

T. 4. §-a.

„(1) Zsidót nem lehet az országgyűlés felsőházának tagjává megválasztani, kivéve az izraelita hitfelekezetet képviselőre hivatott lelkészeket.

(6) Zsidónak csak akkor van országgyűlési, törvényhatósági és községi választójoga és zsidót csak akkor lehet országgyűlési képviselőnek, törvényhatósági bizottsági és községi képviselőtestületi tagnak megválasztani, ha ő maga és szülői — amennyiben szülői az 1867. évi december hó 31. napja után születtek, ezeknek szülői is — Magyarországon születtek és a törvényben meghatározott egyéb előfeltételeken felül hitelt érdemlően igazolja azt is, hogy szülői vagy — amennyiben szülői az 1867. évi december hó 31. napja után születtek — ezek felmenői az 1867. évi december hó 31. napja óta állandóan Magyarország területén laktak.

(7) Zsidó csak az összes választók közül választás, továbbá a vallásfelekezetek képviselte jogcímén lehet a törvényhatósági bizottság tagja. Zsidó mint legtöbb adófizető nem lehet a községi képviselőtestület tagja. Zsidót a törvényhatósági és a községi legtöbb adófizetők névjegyzékébe nem lehet felvenni.

(8) (4) Az, akit az országgyűlési képviselőválasztók névjegyzékébe felvettek, ha őt a jelen törvény értelmében zsidónak kell tekinteni, köteles ezt bejelenteni. Zsidó csak akkor gyakorolhat választójogot, ha igazolja, hogy őt ez a jog a második bekezdés értelmében megilleti. Egyébként a zsidók választójogára vonatkozó részletes szabályokat a minisztérium rendeletben állapítja meg.”

(A T. 4. §-ának utolsó bekezdése, amely az 1939-es képviselőválasztásokra vonatkozik, már jelentőségét veszítette.)

A m. kir. minisztériumnak 4800—1939. M. E. számú rendeletének 1—10. és 13—19. §-ai.

I. Az 1939. évre érvényes országgyűlési képviselőválasztói névjegyzékek kiegészítése.

1. §.

(1) Az 1939 : IV. te. 4. §-ának negyedik bekezdése szerint az, akit az országgyűlési képviselőválasztók névjegyzékébe felvettek, ha őt a T. értelmében zsidónak kell tekinteni, köteles ezt a körülményt bejelenteni.

(9) Az (1-). bekezdésben említett bejelentést — írásban vagy szóval — a jelen rendelet kihirdetését követő nyolc nap alatt kell megtenni annak a községnek az előljáróságánál, illetőleg annak a

(10) a városnak a polgármesterénél, amely községben, illetőleg városban a bejelentő a választók névjegyzékébe fel van véve. A szóval tett bejelentésről jegyzőkönyvet kell készíteni és azt a bejelentővel alá kell iratni.

(11) (3) Az írásban tett bejelentésnek, illetőleg a szóval tett bejelentésről készített jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell a bejelentő családi és utónevét (névváltoztatás esetében megelőző nevét is), férjzett nőnél ezenfelül leánynevét is, továbbá születésének he-

lyét és évét, foglalkozását (állását), lakóhelyét (kertület, utca, ház-Szám), ha az 1938. évi június hó 19. napja óta lakást változtatott, mindazoknak a lakóhelyeknek a megjelölését, ahol azután az időpont után lakott, végül szüleinek családi és utónevét,

2. §.

A községi eljáróság, illetőleg a polgármester az egyes bejelentésekre külön-külön feljegyzi azt a sorszámot, amely sorszám alatt a bejelentő az 1939. évre érvényes A. jelzésű és B. jelzésű névjegyzékben fel van véve és ezzel egyidejűen a községnél, illetőleg a városnál őrzött névjegyzékek jegyzet-rovatába bejegyzi a következő szöveget: „1939: IV. te. 1. §.”

3. §.

A községi eljáróság, illetőleg a polgármester köteles a beérkezett bejelentéseket naponta a központi választmányhoz felterjeszteni.

4. §.

(1) A központi választmány az égyés bejelentések beérkezése in haladéktalanul bejegyzi a választói névjegyzék jegyzet-rovatába a következő szöveget: „1939: IV. te. 1. §.”

(2) Az (1) bekezdésben említett bejegyzést a választói névjegyzéknek a törvényhatóság levéltárában őrzött mindkét példányán (1938 : XIX. te. 52. §. (1) bek.), mégpedig mind az A, mind a B. jelzésű (1938 : /JX. te. 54. §. (2) bek.) névjegyzékeken, keresztül kell vezetni.

3) Az (1) bekezdés értelmében foganatosított bejegyzésről a bejelentőt haladéktalanul írásban értesíteni kell.

II. Az 1939. évre érvényes névjegyzékkel kapcsolatban a zsidók választójogosultságához megkívánt kellék igazolása és a választójog gyakorlása.

5. §.

(1) A T. 4. §-ának második bekezdése szerint annak, akit a T. értelmében zsidónak kell tekinteni, csak akkor van választójoga, ha Ő maga és szülei — amennyiben szülei az 1867. évi december hó 31. napja után születtek, ezeknek szülei is — Magyarországon születtek és a törvényben meghatározott egyéb előfeltételeken felül hiteltérdemlően igazolja azt is, hogy szülei vagy — amennyiben szülei az 1867. évi december hó 31. napja után születtek — ezek felmenői az 1867. évi december hó 31. napja óta állandóan Magyarországon területén laktak.

(2) A választójogosultsághoz az előbbi bekezdés szerint megkívánt kellék igazolása körül azok a hatóságok járnak el, amelyek

Az 1938 : XIX. törvénycikk értelmében a választó jogosultság kérdésében határoznak, azzal az eltéréssel, hogy a községi eljárásnál illetőleg a polgármester a választó jogosultsághoz az előbbi bekezdés értelmében megkívánt kellék igazolása kérdésében csak véleményt nyilvánít.

6. §.

(1) A választó jogosultsághoz megkívánt kellék (5. §. (1) bek.) igazolása iránt a kérelmet — írásban vagy szóval — a községi eljárásnál, illetőleg a polgármesternél kell előterjeszteni. A szóval előterjesztett kérelemről jegyzőkönyvet kell készíteni. A kérelemhez mellékeim kell a T. 4. §-ának második bekezdésében meghatározott feltételek igazolására alkalmas bizonyítékokat (7. §.). A kérelem illetékmentes.

(2) A községi eljárás, illetőleg a polgármester a kérelmet — véleményes jelentés kíséretében — haladéktalanul felterjeszti a központi választmányhoz.

(3) A központi választmány a beérkezett igazolási kérelmek tárgyában az 1938 : XIX. tc. 17., 42. és 43. §-aiban foglalt rendelkezések megfelelő alkalmazásával haladéktalanul határoz.

(4) A központi választmány annak részére, akire nézve megállapítja, hogy a választó jogosultsághoz a T. 4. §-ában megszabott kelléket igazolta, erről tanúsítványt állít ki és azt a kérelmezőnek haladéktalanul kézbesíti.

(5) Abban az esetben, ha a központi választmány a választójogosultsághoz a T. 4. §-ában megállapított feltételeket a kérelmező által előterjesztett bizonyítékok alapján nem látja igazoltnak, elutasító határozatot hoz. Az elutasító határozatot — indoklásával együtt — a kérelmezővel írásban közölni kell.

(6) A központi választmány elutasító határozata ellen az érdekelt az 1938 : XIX. tc. 44. §-ának (1) bekezdése alapján panasszal fordulhat a közigazgatási bírósághoz, A panaszt — az 1938 : XIX. tc. 44. §-ának (1) és (2) bekezdése értelmében — a határozat kézbesítését követő naptól számított tizenöt nap alatt a központi választmány elnökénél írásban kell benyújtani és abban új bizonyítékokat is fel lehet hozni.

(7) Annak részére, akire nézve a közigazgatási bíróság a választójogosultsághoz a T. 4. §-ában megszabott kelléket igazoltnak találta, a (4) bekezdésben említett tanúsítványt a központi választmány — a közigazgatási bíróság ítéletének vétele után — haladéktalanul kiadni köteles.

(8) A jelen §-ban említett bizonyítékokat eredeti és ezenfelül egyszerű másolati példányban is csatolni kell. A választó jogosultság igazolása esetében az igazoló hatóság az egyszerű másolati példányokat az iratok mellett megőrizni köteles.

7. §.

(1) A választó jogosultságához a T. 4. §-ának második bekezdésében megszabott feltételeket — az 1938 : XIX. te. 31. §-a (6) bekezdésében foglalt rendelkezéseknek megfelelően — általában okirattal kell igazolni.

(2) A születési évet és a születés helyét születési anyakönyvi kivonattal kell igazolni. A születési anyakönyvi kivonatban szülőként feltüntetett személyekre vonatkozó születési anyakönyvi kivonatok azonosságának igazolására be kell mutatni az illető szülők házassági anyakönyvi kivonatát is.

(3) Az érdekelt fél abban az esetben, ha az illetékes felekezeti anyakönyvvezető által kiállított nyilatkozattal igazolja, hogy a J2) bekezdés értelmében megkívánt anyakönyvi kivonatok — az anyakönyvek hiánya miatt — kiállítani nem lehet, a (2) bekezdésben említett adatokat más alkalmas okirati bizonyítékkal is igazolhatja.

(4) A Magyarország területén való állandó lakást az arra illetékes hatóság által kiállított lakbizonylattal, a községi eljáróság bizonyítványával, adókönyvvel vagy más olyan közokirattal lehet igazolni, amelyből a megkívánt állandó ittlakás ténye kétségtelenül megállapítható.

(5) Abban az esetben, ha az érdekelt fél igazolja, hogy a (4) bekezdésben említett okiratok beszerzése leküzdhetetlen akadályba ütközik, az állandó ittlakás ténye más bizonyítékkal is igazolható.

(6) A (3) és az (5) bekezdésben említett bizonyítás esetében a bemutatott bizonyíték bizonyító erejét — az összes körülmények mérlegelésével — az eljáró hatóság ítéli meg.

8. §.

(1) A T. 4. §-ának negyedik bekezdése értelmében zsidó csak akkor gyakorolhat választójogot, ha igazolja, hogy őt ez a jog a T. 4. §-ának második bekezdése értelmében megilleti.

(2) Az (1) bekezdésben említett rendelkezéshez képest az, akire vonatkozóan a választói névjegyzékbe be van jegyezve (4. §.), hogy őt a T. értelmében zsidónak kell tekinteni, csak akkor bocsátható szavazásra (1938 : XIX. te. 100. §.), ha a központi választmány által kiállított tanúsítványt (6. §. (4) bek.) felmutatja. Ennek megfelelően az, aki az 1. §-ban meghatározott bejelentést megtette, csak akkor köteles választójogának gyakorlása végett a szavazatszedő küldöttség előtt megjelenni, ha a központi választmány a 6. §. (4) bekezdésében meghatározott tanúsítványt neki kiadta.

(3) A T. értelmében zsidónak tekintendő személy részére az 1938 : XIX. te. 65. §-ának (2) bekezdése értelmében kiállított szavazóigazolványt abban az esetben, ha az érdekelt személy az előbbi bekezdésben említett tanúsítványt nem szerzi meg, érvénytelennek kell tekinteni.

III. Az 1940. évre készülő országgyűlési képviselőválasztói névjegyzékkel kapcsolatos rendelkezések.

9. §.

(1) Az országgyűlési képviselőválasztók névjegyzékeik; most folyamatban lévő kiigazításánál a T. 4. §-ának a zsidók országgyűlési képviselőválasztójogára vonatkozó rendelkezését az alábbi bekezdésekben megállapított módon kell végrehajtani.

(2) Azokra a személyekre vonatkozóan, akiket a T. értelmében zsidónak kell tekinteni, ezt a körülményt az 1940. évre készítendő névjegyzékben — az érdekelt személyek bejelentése alapján — fel kell tüntetni.

(3) A T. értelmében zsidónak tekintendő azokra, a személyekre vonatkozóan, akik az 1939. évre érvényes választói névjegyzékei fel vannak véve, a (2) bekezdésben említett körülménynek: a névjegyzékben feltüntetése az 1. §-ban meghatározott bejelentés alapján történik; ezeknek a személyeknek tehát az 1940. évre szóló névjegyzékiigazítás céljára külön bejelentést nem kell tenniük;

(4) Azok a személyek, akik a most folyó névjegyzékiigazítási eljárás során vallomást szolgáltattak (számlalólapot töltöttek ki), ha őket a T. értelmében zsidónak kell tekinteni, kötelesek ezt a körülményt — az 1. §-ban megállapított módon — az 1939. évi május hó 22-31-ike között a községi eljárásoknál, illetőleg a polgármesternél bejelenteni. A községi eljáróság, *illetőleg* a polgármester ezeket a bejelentéseket — összegyűjtve és a 288,200/1938, B. M. számú rendelet 6. §-ának (19) bekezdésében meghatározott módon csoportosítva — az 1939. évi június hó 10-ig felterjeszti a központi választmányhoz.

(5) A központi választmány a (3) és a (4) bekezdésben említett bejelentések alapján a névjegyzékbe felvett azokra a személyekre vonatkozóan, akiket a T. értelmében zsidónak kell tekinteni a Névjegyzék jegyzet-rovatába bejegyzi a következő szöveget: „1939 : IV. te. 1. §.”. A bejegyzést mind az A., mind a B. jelzésű (1938 : XIX. te. 54. §. (2) bek.) névjegyzékeken keresztül kell vezetni.

(6) A központi választmány az előbbi bekezdés értelmében fogatosított bejegyzésről a bejelentőt haladéktalanul írásban értesíti.

10. §.

(1) Az 1940. évre szóló országgyűlési képviselőválasztói névjegyzékbe felvett és a T. értelmében zsidónak tekintendő személyek választójogosultságához a T. 4. §-ában megszabott kellék igazolására vonatkozóan a jelen rendelet 5.—7. §-ainak a rendelkezései irányadók *azzal a kiegészítéssel, hogy az említett kellék igazolását legkésőbb az 1940. évi január hó 31. napjáig lehet kérelmezni.*

(2) A választójognak az előbbi bekezdésben említett személyek által gyakorlására a 8. §-ban említett rendelkezések az irányadók.”

(A közbeeső rendelkezések az 1939-es választásokra vonatkoznak és így nem időszerűek többé.)

„V. Vegyes rendelkezések.

13. §.

(1) Aki az 1. és a 9. §-ban megállapított bejelentési kötelességének nem tesz eleget, a T. 25. §-a első bekezdésének 1. pontja értelmében kihágást követ el.

(2) Aki az 1. és a 9. §-ban megállapított bejelentési kötelességének annak ellenére sem tesz eleget, hogy kötelességére a hatóság figyelmeztette, úgyszintén aki a hatóságot fondorlással megteveszti, vagy megteveszteni törekszik, a T. 26. §-a első bekezdésének 1. és 3. pontja értelmében vétséget követ el.

(3) Aki a 6. §-ban meghatározott tanúsítvány, illetőleg a 11. §-ban említett igazolvány kiállítása céljából hamis okiratot készít vagy készített, tudva hamis vallomást tesz, tudva hamis felvilágosítást ad, tudva más hamis bizonyítékot vagy adatot szolgáltat, valódi okiratot meghamisít vagy meghamisíttat, a hatóság előtt tudva hamis vagy hamisított okiratot vagy más ilyen bizonyítékot vagy adatot használ fel, végül aki mást a felsorolt valamelyik cselekmény elkövetésére reábirni törekszik, az 1938 : XIX. te. 172. §-ában meghatározott büntető rendelkezés alá esik.

14. §.

A hatóságok és a hatósági közegek az előbbi §-ban említett, hivatali hatáskörükben tudomásukra jutott bűncselekményeket az 1893 : XXXIII. te. (Bp.) 87. §-a, illetőleg a 65.000/1909. B. M. számú rendelet (Rbsz.) 49. §-a értelmében feljelenteni kötelesek.

15. §.

A jelen rendelet rendelkezései a T. 2. §-ának első bekezdésében megjelölt személyekre nem vonatkoznak.

16. §.

Az országgyűlési képviselőválasztók névjegyzékének az 1940. és az ezt követő években történő kiigazítására, illetőleg új összeállítására (1938 : XIX. te. 33. §.) vonatkozó szabályokat külön rendelet állapítja meg.

17. §.

Ez a rendelet kihirdetése napján lép hatályba.
Budapest, 1939. évi május hó 5-én.”

JEGYZET. Ezek a korlátozó rendelkezések az ú. n. kedvezményezett zsidókra (első fejezet, V.) nem vonatkoznak, tehát ők választójogi szempontból a nemzsidókkal egyenjogúak. Természetesen kedvezményezett voltokra jóhiszeműen csak azok hivatkozhatnak, akik a kedvezményezés alapjául szolgáló körülményeket az elrendelt módon igazolni tudják. (Lásd második fejezet III.)

II.

Zsidók állampolgárságának felülvizsgálása; korlátozások magyar állampolgárságnak zsidó által megszerzése tekintetében.

A T. 3. §-a:

„(1) Honosítás, házasságkötés vagy törvényesítés által zsidó magyar állampolgárságot nem szereshet.

(2) Felhatalmaztatok a belügyminiszter, hogy hatálytalanítsa a honosítás (visszahonosítás) útján az 1914. évi július hó 1. napja után magyar állampolgárrá lett annak a zsidónak honosítását (visszahonosítását), akit életviszonyai nem utalnak arra, hogy az ország területén maradjon. Hatálytalanítania kell a honosítást (visszahonosítást), ha a honosításnak (visszahonosításnak) a törvényben meghatározott előfeltételei nem állottak fenn, vagy ha a magyar állampolgárságnak honosítás (visszahonosítás) útján való megszerzése érdekében bűncselekményt vagy fegyelmi vétséget követtek el vagy a hatóságot megtévesztették.

(3) A honosítás (visszahonosítás) hatálytalanítása kiterjed a honosított (visszahonosított) személynek vele együttélő feleségére és atyai hatalma alatt álló kiskorú gyermekeire is, ha a határozat eltérően nem rendelkezik.

(4) A honosítás (visszahonosítás) hatálytalanításával együtt a névváltoztatás engedélyezését is hatálytalanítani kell.”

NEGYEDIK FEJEZET.

A zsidókra vonatkozó különös közjogi korlátozások.

I.

A nem kedvezményezett zsidókra és a korlátozott jogú nemzsidókra vonatkozó megszorítások az egyetemi és a főiskolai felvételnél.

(Ezek a rendelkezések mind a zsidókat, mind pedig — az igazolás miatt — a nemzsidókat érdeklik.)

A T. 7. §-a.

„Az egyetemek és a főiskolák első évfolyamára zsidót csak olyan arányban lehet felvenni, hogy a zsidó hallgatók (növendé-

kek) száma az egyetem vagy a főiskola illető karára (osztályára) felvett összes hallgatók (növendékek) számának hat százalékát, a József Nádor műszaki és gazdaságtudományi egyetem közgazdasági karának közgazdasági és kereskedelmi osztályán a hallgatók átszámának tizenkét százalékát ne haladja meg. Ez a rendelkezés nem terjed ki az egyetemek hittudományi karának és a hittudományi főiskolának a hallgatóira (növendékeire)”.

JEGYZET: A T.-nek ez a rendelkezése nem vonatkozik az ú. h. kedvezményezett zsidókra, akik tehát korlátozás nélkül felvehetők. Vonatkozik azonban az ú. n. korlátozott jogú nemzsidókra, akik ebből a szempontból a zsidók számarányához számítottnak.

A m. kir. minisztériumnak 7300/1939. M. E. számú rendeletei

1. §.

»(1) A T. 1 S-ának alkalmazása Szempontjából egyetemnek kell tekinteni a budapesti királyi magyar Pázmány Péter Tudományegyetemet, a szegedi m. kir. Ferenc József Tudományegyetemet, a debreceni m. kir. Tisza István Tudományegyetemet, a pécsi m. kir. Erzsébet Tudományegyetemet és a m. kir. József Nádor Műszaki és gazdaságtudományi egyetemet; főiskolának kell tekinteni az egri érseki jogakadémiát, a tiszai ágostai hitvallású evangélikus egyházkerület miskolci jogakadémiáját, a szegedi m. kir. állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskolát, a tanítóképzőintézeti tanárjelöltekt Apponyi Kollégiumát, az Angolkisasszonyok budapesti Polgári Iskolai Tanárképző Főiskoláját, a Pannonhalmi Szent Benedekrend főapátsági tanárképző intézetét, a kassai m. kir. állami kereskedelmi főiskolát, a m. kir. Testnevelési Főiskolát, az Országos m. kir. Képzőművészeti Főiskolát és az Országos m. kir. Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolának főiskolai jellegű tanfolyamait, végül a debreceni, a keszthelyi és a magyaróvári m. kir. gazdasági akadémiákat.

(2) A jelen rendelet hatálya nem terjed ki az egyetemek hittudományi karának és a hittudományi főiskolának a hallgatóvá (növendékeire), továbbá a budapesti királyi magyar Pázmány Péter Tudományegyetem bölcsészettudományi karára korlátolt jogú rendes hallgatókként felvehető rabbiképzőintézeti növendékekre; az utóbbiak felvételére továbbra is a hatályban lévő jogszabályok irányadók.

2. §.

(1) A T. 7. §-ának alkalmazása szempontjából hallgatónak vagy növendéknek (a továbbiakban: hallgatónak) az egyetemek és

a főiskolák rendes hallgatóját vagy növendékét kell tekinteni, ideértve az Országos m. kir. Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola magánövendékeit is.

(2) Első évfolyamra jelentkező hallgatónak kell tekinteni azt, aki egyetem vagy főiskola első évfolyamára való felvételért folyamodik, tekintet nélkül arra, hogy felvétele esetében tanulmányait az első évfolyam első (téli) vagy második (nyári) félévével kezdené meg.

(3) Első évfolyamra jelentkező hallgatónak kell tekinteni azt is, aki hazai egyetem vagy főiskola bármelyik évfolyamára más hazai egyetemen vagy főiskolán vagy ugyanannak az egyetemen más karán vagy osztályán (a továbbiakban: karán) vagy külföldön folytatott tanulmányok alapján elsőízben folyamodik felvételért; elsőízben jelentkezőnek számít az a hallgató is, aki korábban eredmény nélkül már folyamodott az illető hazai egyetemi karra vagy főiskolára felvételért.

(4) Az Országos m. kir. Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola első évfolyamára jelentkező növendékeknek kell azt is tekinteni, aki ezen a főiskolán elsőízben vagy korábbi sikertelen kísérlet után mint ismétlő bocsáttatik felvételi vagy magánvizsgára, tekintet nélkül arra, hogy a felvételi vagy magánvizsga tárgyainál vagy eredményeinél fogva melyik évfolyam vizsganyagának felel meg és a tanulmányoknak folytatását melyik évfolyamon teszi lehetővé.

3. §.

(1) Az egyetem vagy főiskola első évfolyamára felvehető zsidó hallgatók számának megállapításánál az egyetem illető karára vagy a főiskolára a közvetlenül megelőző félévben beiratkozott összes hallgatók (2. §.) számát, ha pedig a főiskola évfolyamai nem, tagozódnak félévekre, a közvetlenül megelőző tanévben beiratkozott összes hallgatók (2. §.) számát kell alapulvenni. Ennek a számnak alapján kell az egyetem vagy főiskola mindegyik karára vonatkozóan külön-külön megállapítani, hogy valamennyi évfolyamot egybeszámítva, összesen hány zsidó hallgatót lehet felvenni úgy, hogy azok száma az illető karra felvett hallgatók számának hat százalékát, a m. kir. József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi egyetem közgazdasági karának közgazdasági és kereskedelmi osztályán pedig a hallgatók számának tizenkét százalékát ne haladja meg.

(2) A valamennyi évfolyamra együttvéve felvehető zsidó hallgatók számából le kell vonni azoknak a zsidó hallgatóknak a számát, akik ugyanazon az egyetemen vagy főiskolán végzett megelőző tanulmányok alapján iratkoznak be. Ezek számának levonása után a felvehető összes zsidó hallgatók megállapított számából fennmaradó szám erejéig lehet zsidó hallgatót az első év-

folyamra felvenni, legfeljebb azonban olyan mértékben, hogy számuk ne haladja meg azt a hányadrészt, amely az illető karra felvehető összes zsidó hallgatók számából a kar évfolyamainak számával való elosztás után egy-egy évfolyamra jut. Ha ugyanazon az egyetemi karon vagy főiskolán végzett megelőző tanulmányok alapján beiratkozott zsidó hallgatók száma eléri vagy meghaladja az illető karra felvehető összes zsidó hallgatók számát, zsidó hallgatót az első évfolyamra felvenni mindaddig nem lehet, amíg a megelőző tanulmányok alapján beiratkozott zsidó hallgatók száma az illető karra felvehető Összes zsidó hallgatók megállapított száma alá nem száll.

(3) Az a zsidó hallgató, aki ugyanazon az egyetemi karon, vagy főiskolán végzett megelőző tanulmányok alapján kíván beiratkozni, köteles a beiratkozási hirdetményben megállapított rendes határidőben beiratkozni. Az utólagos beiratkozási kérelmet csak annyiban lehet figyelembevenni, amennyiben az első évfolyamon felvételért folyamodó zsidó hallgatók kérelmének elbírálása után a felvehető összes zsidó hallgatók száma még nincs kimerítve.

4.§.

(1) Az egyetem vagy a főiskola első évfolyamára jelentkező hallgató (a továbbiakban: hallgató) köteles igazolni azt, hogy a T. IL §-ában foglalt rendelkezés értelmében nemzsidónak vagy zsi-Üónak kell-e tekinteni, illetőleg a zsidónak tekintendő hallgató ilzt is, hogy a T. 2. §-ában foglalt rendelkezés alá esik-e. Evégett a hallgató saját születési anyakönyvi kivonatán felül rendszerint csupán mindkét szülőjének születési anyakönyvi kivonatát (keresztlevelét) köteles a felvételi kérvényhez mellékelni. Ha a hallgató házasságon kívül született, csupán anyjának születési anyakönyvi kivonatát (keresztlevelét) köteles bemutatni. Az egyetemi vagy főiskolai hatóság kétség esetében arra is kötelezheti a hallgatót, hogy mindegyik nagyszülőjének születési anyakönyvi kivonatát (keresztlevelét) is mutassa be.

(2) Rendszerint nem kell kötelezni szülei és nagyszülei születési anyakönyvi kivonatának (keresztlevelének) bemutatására azt a hallgatót, aki az izraelita hitfelekezet tagja, vagy aki folyamodványában kijelenti, hogy őt a T. 1. §-a értelmében egyébként zsidónak kell tekinteni.

5. §.

Az a hallgató, aki sem maga és akinek egyik szülője sem és nagyszülei közül legalább három nem tagja és nem is volt tagja az izraelita hitfelekezetnek, továbbá az a hallgató, aki kellőképen igazolta, hogy reá nézve a 6. §. (1) vagy (2) bekezdésének valamelyik pontjában megjelölt tényállás fennáll, az egyetemi és főiskolai felvételek szempontjából nem tekintendő annak,

6. §.

(1) Ha az 1939. évi január hó 1. napja előtt kötött házasságból származó hallgatónak egyik szülője vagy nagyszülői közül legfeljebb kettő tagja, vagy volt tagja az izraelita hitfelekezetnek, a hallgató igazolhatja:

1. szüleinek házassági anyakönyvi kivonatával, továbbá az izraelita hitfelekezethez tartozott szülőjének születési anyakönyvi kivonatában foglalt utólagos bejegyzéssel, ilyen megfelelő bejegyzés hiányában pedig keresztlevéllel, vagy az 1868 : LIII. te. 4. vagy 5. §-ában meghatározott bizonyítvánnyal és annak a lelkésznek a bizonyítványával, aki előtt az áttérés befejeztetett, hogy mindkét szülője már a házasságkötés időpontjában keresztény hitfelekezet tagja volt és azontúl is tagja maradt (T. 1. §. a második bekezdésének 1. pontja);

2. az 1894 : XXXII. te. rendelkezéseinek megfelelő megegyezéssel vagy szüleinek házassági anyakönyvében a megegyezésre vonatkozó bejegyzéssel és az izraelita hitfelekezethez tartozott szülőjének születési anyakönyvi kivonatában foglalt utólagos bejegyzéssel, ilyen megfelelő bejegyzés hiányában pedig keresztlevéllel vagy az 1868 : LIII te. 4. vagy 5. §-ában meghatározott bizonyítvánnyal és annak a lelkésznek a bizonyítványával, aki előtt az áttérés befejeztetett, hogy szüleinek megegyezése értelmében a keresztény szülő vallását követi és hogy a házasság megkötésekor izraelita vallású szülő az 1939. évi január hó 1. napja előtt valamely keresztény hitfelekezetre tért át és azontúl is keresztény hitfelekezet tagja maradt (T. 1. §-a második bekezdésének 2. pontja);

3. saját születési anyakönyvi kivonatával, illetőleg az ebben foglalt megfelelő utólagos bejegyzés hiányában, keresztlevelével vagy az 1868: LIII. te. 4. vagy 5. §-ában meghatározott bizonyítvánnyal és annak a lelkésznek a bizonyítványával, aki előtt az áttérés befejeztetett, továbbá az izraelita hitfelekezethez tartozott szülőjének születési anyakönyvi kivonatába foglalt utólagos bejegyzéssel, ilyennek hiányában pedig keresztlevelével vagy az 1868 : LIII. te. 4. vagy 5. §-ában meghatározott bizonyítvánnyal és annak a lelkésznek a bizonyítványával, aki előtt az áttérés befejeztetett, hogy ő születésétől kezdve keresztény hitfelekezet tagja volt. Vagy élete hetedik évének betöltése előtt keresztény hifelekezet tagjává lett. továbbá, hogy az izraelita hitfelekezethez tartozott szülője az 1939. évi január hó 1. napját megelőzően vált valamely keresztény hitfelekezet tagjává és mind ő maga, mind a szülője ezentúl is keresztény hitfelekezet tagja maradt (T. 1. §-a második bekezdésének 3. pontja).

(2) Ha a hallgató tagja volt az izraelita hitfelekezetnek, vágyta a hallgatónak legalább egyik szülője vagy nagyszülei közül leg-

alább egyik szülője vagy nagyszülei közül legalább kettő tagja, vagy tagja volt az izraelita hitfelekezetnek, a hallgató igazolhatja:

a) házassági anyakönyvi kivonatával, továbbá házastársa születésének és nagyszüleinek anyakönyvi kivonatával (keresztlevelével) és saját születési anyakönyvi kivonatával, hogy az 1939. évi január hó 1. napja előtt a T. 1. §-a értelmében zsidónak nem tekintendő személlyel kötött házasságot s hogy ebből a házasságból született, vagy születendő gyermekei közül egyiket sem kell a T. 1. §-a értelmében zsidónak tekinteni (T. 1. §-a harmadik bekezdésének b) pontja);

b) szüleire vonatkozó megfelelő okiratokkal, hogy közülök egyiket sem kell a T. 1. §-a értelmében zsidónak tekinteni (T. 1. §-a harmadik bekezdésének c) pontja).

(3) Ha a jelen §. (1) vagy (2) bekezdésében említett hallgató házasságot kötött, külön igazolni köteles azt is, hogy házastársát a T. 1. §-a szempontjából nem kell zsidónak tekinteni.

7. §.

(1) A 6. §. (1) vagy (2) bekezdésében említett hallgató saját magának és szüleinek születési anyakönyvi kivonatán (keresztlevelén) felül köteles mindegyik nagyszülőjének születési anyakönyvi kivonatát (keresztlevelét) is bemutatni.

(2) A 6. §. (1) vagy (2) bekezdésében említett hallgatótól az ott megjelölt tényállás külön igazolását követelni nem lehet, ha ennek a tényállásnak az arra hivatott hatóság által megállapítását tartalmazó tanúsítványt mutat be. Kétség esetében azonban a tanúsítványt kiállító hatóságtól kell a kétség alapjául szolgáló adatoknak közlése mellett felvilágosítást kérni.

8. §.

(1) Azt az egyébként zsidónak tekintendő hallgatót (T. 2. §.), aki kellőképpen igazolta, hogy a jelen §. (2) bekezdésének valamelyik pontjában megjelölt tényállás reá nézve fennáll, az egyetem vagy a főiskola első évfolyamára felvehető zsidó hallgatók részére megállapított arányszámon felül is fel lehet venni, ha egyébként a felvételi feltételeknek megfelel.

(2) Az 5. §. rendelkezése alá nem eső (zsidónak tekintendő) hallgató igazolhatja:

1. a kitüntetés adományozásáról szóló okirattal, hogy őt az 1914—1918. évi háborúban vagy annak befejezése után az országért vívott harcokban ezüst vagy arany vitézségi éremmel vagy az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartásáért két ízben más kitüntetéssel vagy a kardokkal ékesített III. osztályú vaskorona-renddel vagy ennél magasabb és ugyancsak kardokkal ékesített kitüntetéssel tüntették ki vagy hogy atyját az 1914—1918. évi háborúban vagy annak befejezése után az országért vívott harcokban arany

vagy legalább kétzben nagyezüst vitézségi éremmel vagy a kardokkal ékesített III. osztályú Vaskorona-renddel vagy ennél magasabb és ugyancsak kardokkal ékesített kitüntetéssel tüntették ki (T. 2. §-a első bekezdésének 2. és 3; fontjai);

2. a rokkantság fokát is feltüntető hadigondozási bizonyítvánnyal, hogy ő maga az 1939. évi május hó 5. napján legalább ötven százalékban, vagy hogy férje vagy atyja ugyanebben az időpontban 75 vagy 100 százalékban hadirokkant volt (T. 2. §-a első bekezdésének 4. pontja);

3. halotti anyakönyvi kivonatból kitűnő bejegyzéssel, hogy férje vagy szülője az 1914—1918. évi háborúban vagy annak befejezése után az országért vívott harcokban a harctéren vagy az ott szerzett sebesülés következtében hősi halált halt, vagy hogy férjét vagy szülőjét hősi halált haltnak kell tekinteni annál fogva, hogy őt mint az 1914—1918. évi háborúban eltűntet, holtnak nyilvánították (I. 2. §-a első bekezdésének 5. pontja);

4. az Országos Vitézi Szék által kiállított bizonyítvánnya, hogy ő maga vagy férje vagy szülője az 1918. és 1919. évi forradalmak idején az ezek ellen irányuló nemzeti mozgalmakban résztvett és ezzel életét kockáztatta, vagy emiatt szabadságvesztés büntetést szenvedett, vagy férje vagy szülője emiatt életét vesztette (T. 2. §-a első bekezdésének 6. pontja);

5. az illetékes egyházi hatóság által kiállított bizonyítvánnyal, hogy bevett vagy törvényesen elismert keresztény hitfelekezet tényleges vagy nyugdíjas lelképásztora (T. 2. §-a első bekezdésének 9. pontja).

(1) A jelen rendelet kihirdetésének napján lép hatályba.

(2) A jelen rendelet 2., 4—8. §-aiban foglalt rendelkezések tartalmát az egyetemi és főiskolai felvételi hirdetményekben, ha pedig ezek a folyó évben már kibocsáttattak, póthirdetményekben közzé feáll tenni.

Budapest, 1939. évi július hó 25-én.

JEGYZET: A fent közölt rendelet I. §-a részletesen felsorolja azokat az egyetemeket és főiskolákat, amelyekre a T. 7. §-ának rendelkezései kiterjednek. 2. §-ában pedig részletesen megállapítja, hogy kit kell első évfolyamra jelentkező hallgatónak tekinteni, majd pedig a 3. §-ában bonyolult szabályt ad annak kiszámítására, hogy adott esetben hány zsidó hallgatót lehet új hallgatóként egyetemre vagy főiskolára felvenni. A szabály lényege, egy példán megvilágítva, a következő: A szegei egyetem jogi karára felvettek az 1938/39 iskolai év második félévére összesen 500 hallgatót. A T. szellemében az összes zsidó hallgatók száma ennek 6 %-a, tehát 30 hallgató lehet. Azok a zsidók, akik már megelőző félévekben el-

kezdték egyetemi tanulmányaikat, azokat tovább is folytathatják, de persze belesznek a zsidó kvótába. Ha tehát példánkban van régi zsidó hallgató 28, akik folytathatják tanulmányaikat, akkor a jelen félévben csak 2 új zsidó hallgatót lehet felvenni, ha pedig a régi zsidó hallgatók száma 30 vagy ennél több, akkor új zsidó hallgatót egyáltalán nem lehet felvenni mindaddig, amíg a régi zsidó hallgatók száma 30 alá nem csökkent.

A 4—8 §-ok tartalmazzák a nemzsidók fogalmának meghatározását és az igazolás módját. Az egyetemi és a főiskolai felvételek szempontjából nemzsidók az általunk teljesvérű és félvérű nemzsidóknak nevezett és a házasságuk révén nemzsidónak minősülő személyek, és ugyancsak a nemzsidókkal esnek egy tekintet alá, tehát a nemzsidó kvótába számítanak az általunk kedvezményezett zsidóknak nevezettek. Az egyetemi rendelet 4—8 §-a ezeknek meghatározására tartalmaz rendelkezéseket, amelyeknek magyarázatául az első fejezet I. részéhez és második fejezetének a) és b) pontjához fűzött jegyzetekre utalnak). Az egyetemi rendelet a 7. §-ában, a félvérű nemzsidóktól mindegyik nagyszülőjük születési anyakönyvi kivonatának bemutatását kéri, holott a T. szerint elegendő a két keresztény nagyszülő anyakönyvi kivonatának a bemutatása, hiszen a másik két nagyszülőről anyakönyvi kivonat nélkül is elhi?szük, hogy zsidók. így tehát helyesen az egyetemi rendelet 7. §-ot is úgy kell értelmeznünk, hogy a félvérű nemzsidóknak mindegyik keresztény nagyszülőjüknek születési anyakönyvi kivonatát kell bemutatni.

Megjegyzendő és hangsúlyozandó, hogy az általunk korlátozott jogú nemzsidóknak nevezett személyek (első fejezet, II. rész) az egyetemi és főiskolai felvétel szempontjából zsidónak számítanak és számuk a zsidó kvótát terheli.

II.

Korlátozások a társadalombiztosító intézetek és a kamarák önkormányzati szerveinek választásánál.

(Ezek a rendelkezések csak a nem-kedvezményezett zsidókat érintik.)

A T. 8. §-a.

„(1) A társadalombiztosító intézetek önkormányzati szerveinek választásánál érvényesen csak olyan lajstromot lehet ajánlani, amelyen a jelöltek hat százalékánál több zsidó nem szerepel. Az egyes ajánló csoportok lajstromára jutott tagsági helyeknek legfeljebb hat százaléka tölthető be zsidóval. Ennélfogva az egyes lajstromokra jutott tagsági helyek — a hat százalék kimerítése után — a lajstrom sorrendjében esetleg következő zsidóknak fi-

gyelmen kívül hagyásával, a sorrendben következő nemzsidó jelölteket illetik.

(2) Nem lajstromos választás esetében, ha az egyes választócsoporthoz csak egy rendes tagot választanak, zsidót megválasztani nem lehet”.

A. T. 9. §-ának negyedik bekezdése:

„... (az ügyvédi, mérnöki, orvosi kamarák, a sajtókamara és a színművészeti és filmművészeti kamara) . . . tisztikarának és választmányának tagja zsidó csak a tisztikar, illetőleg a választmány tagjai hat százalékának erejéig lehet”.

JEGYZET: Ezt a szabályt 23.800—1939. I. M. számú rendelet 1. §-a az ügyvédi kamarák tekintetében akként értelmezte, hogy a korlátozó rendelkezések az ügyvédi kamarai helyi bizottságra, a felvételek tárgyában eljáró bizottságra, a pártfogó ügyvédek ki-rendelésére hivatott bizottságra is vonatkoznak, tehát zsidó ezek' nek a bizottságoknak a tagja se lehet. Tekintettel arra, hogy a T. ezeknek a rendelkezéseknek végrehajtására mindössze a T. hatály-balépésétől (1939 május 5.) számított 30 napot engedélyezett, idő-közben ezek a rendelkezések az egyes kamaráknál végre is haj-tattak.

ÖTÖDIK FEJEZET.

A zsidók elöl teljesen elzárt (általuk felhagyandó) életpályák és foglalkozások.

I.

A tanári, a tanítói, a községi jegyzői, a bírói és az ügyészi pálya.

(Ezek a rendelkezések mind a kedvezményezett, mind a nem kedvezményezett zsidókat érintik).

T. 5. §-ának (2) és (4) bekezdése:

„(2) A közép-, a középfokú és a szakiskolákban oktatást végző zsidó tanárokat, a népiskolákban oktatást végző zsidó tanítókat, továbbá a zsidó községi jegyzőket (körjegyzőket) az 1943. évi január hó 1. napjáig, a zsidó kir. ítélőbírákat és a kir. ügyészségek zsidó tagjait az 1940. évi január hó 1. napjával nyugdíjazni kell, illetőleg az erre irányadó szabályok szerint a szolgálatból végkielégítéssel el kell bocsátani. Nem terjed ki ez a rendelkezés arra, aki az előbb meghatározott időpont eltelte előtt a közszolgálat más ágában nyer alkalmazást.

(3) A jelen §. rendelkezéseit a 2. §. első bekezdésében meghatározott személyekre is alkalmazni kell.

(4) Az izraelita hitfelekezeti vallásánárookra (vallásanítókra)”
 „... a jelen §. rendelkezései nem terjednek ki”.

Vr. 8. §.

„Az igazságügy-miniszter a kir. ítélobírákat és a kir. ügyészségek tagjait illetékes felügyelő hatóságuk útján felhívja, hogy közülük azok, akik a T. 1. §-a értelmében zsidónak tekintendők, ezt körülményt az 1939. évi október hó 15. napjáig fegyelmi és büntetőjogi felelősség terhével jelentsék be.

A közép-, a középfokú és a szakiskolákban oktatást végző tanárokat és a népiskolákban oktatást végző tanítókat a vallás- és közoktatásügyi miniszter, a földművelésügyi miniszter fennhatósága alá tartozó szakoktatási intézmények tanárait a földművelésügyi miniszter, a községi jegyzőket (körjegyzőket) illetékes felügyelő hatóságuk útján a belügyminiszter hívja fel arra, hogy közülük azok, akik a T» 1. §-a értelmében zsidónak tekintendők, ezt a körülményt fegyelmi és büntetőjogi felelősség terével jelentsék be. A bejelentés határidejét az illetékes miniszter állapítja meg.”

JEGYZET: Ezek a rendelkezések még a kedvezményezett zsidókra is vonatkoznak.

A T. 9. §-ának első bekezdése azt a kedvezményt nyújtja az állásukból ekként elbocsátott köztisztviselőknek, hogy őket kamarai tagul az arányszámokra tekintet nélkül jel lehet venni (pl. az elbocsátott bírót valamelyik ügyvédi kamarába), továbbá a T. 17. §-ának hatodik bekezdése (Vr. 52. §-ának első bekezdése) azt a kedvezményt, hogy az említett személyeket magánvállalathoz a zsidók részére engedélyezett százalékon belül akkor is jel lehet venni, ha ekként a nemzsidók és zsidók számának és illetményeik összegének az 1938 március elsején fennállott aránya a zsidók javára rosszabbodnék. (L. részletesen nyolcadik fejezet.)

II.

Zsidó nem lehet időszaki lap irányítója.

(Ezek a rendelkezések az összes zsidókat és az u. n. korlátozott nemzsidókat is érdeklik.)

T. 10. §-ának második, harmadik és negyedik bekezdése:

„(2) Zsidó nem lehet időszaki lap felelős szerkesztője, kiadója, főszerkesztője, vagy bármily névvel megjelölt olyan munkatársa, aki a lap szellemi irányát megszabja, vagy a lap szerkesztésében egyébként irányító befolyást gyakorol. Ezt a rendelkezést a 2. §. első bekezdésében megjelölt személyekre is alkalmazni kell.

(3) Az előző bekezdések rendelkezéseit nem lehet alkalmazni azokra az időszaki lapokra, amelyek kizárólagosan izraelita hitfele-

kezeti, zsidó művelődési, gazdasági vagy más zsidó társadalmi célokat szolgálnak és ezt a jellegüket a lap címében (alcímében) határozottan feltüntetik.

(4) A miniszterelnök nem magyar nyelvű időszaki lapokra kivételt tehet.”

Vr. 25. §.

„Időszaki lap felelős szerkesztője, kiadója (ha a kiadó jogi személy vagy társaság, az 1914 : XIV. tc. 17. §-a értelmében a kiadásait felelős személy), főszerkesztője, segédszerkesztője, nyomdai szerkesztője, állandóan alkalmazott vezércikkírója, külpolitikai, belpolitikai (községpolitikai), közgazdasági és művészi (tílm-, színházi-, irodalmi-) rovatának vezetője az 1939 évi október hó 1. napjától kezdve csak a sajtókamarának olyan tagja lehet, akit a nemzsidó tagok névjegyzékébe (14.§.) felvettek. Ez a rendelkezés nem érinti a sajtókamara felállításáról szóló 6070/1938. M. E. számú rendelet 110. §-ában foglaltakat.

Vr. 27. §.

„A kizárólag izraelita hitfelekezeti, zsidó művelődési, gazdasági vagy más zsidó társadalmi célokat szolgáló időszaki lapokra a T. 10. §-a első és második bekezdésének rendelkezései csak abban az esetben nem vonatkoznak, ha a lap főcímét követő sorban közvetlenül a főcím középrésze alatt „zsidó lap” megjelölés van szembetűnő módon alkalmazva.

Az 1939. évi május hó 5. napján már fennállott időszaki lapnak az előző bekezdésben megjelölt lappá átminősítésére a 4950/1938. M. E. számú rendelet 6. §-ában az időszaki lap jellegének megváltoztatására megállapított szabályok irányadók.”

JEGYZET: A sajtókamara a nemzsidó tagok névjegyzékébe (Vr. 14. §-a) nemcsak a zsidókat, hanem az ú. n. korlátozott jogú nemzsidókat sem veszi fel, így tehát a fentemlített állásokat ezek sem tölthetik be.

A Vr. 25. §-ában említett rendelkezés szerint minisztérium vagy más hatóság által kiadott lap kiadójának, szerkesztőjének, állandó munkatársának nem kell a sajtókamara tagjának lenni, fzt a rendelkezést a Vr. nem érinti. — A Vr. 27. §-ának értelme pedig az, hogy időszaki lap zsidó lappá csak a miniszterelnök engedélyével válhat.

Büntető rendelkezés:

T. 26. §. (1) bekezdésének 4. pontja és (3) bekezdése:

»(1) Vétséget követ el és egy évig terjedhető fogházzal büntetendő;

4. aki a 10. §. rendelkezésének megszegésével időszaki lap felelős szerkesztőjének, kiadójának, főszerkesztőjének, a lap irányát megszabó vagy a lap szerkesztésében irányító befolyást gyakorló munkatársának zsidót alkalmaz, úgyszintén az a zsidó, aki az ilyen alkalmazást elfogadja;

(3) A . . . pénzbüntetés legmagasabb mértéke húszezer pengő”.

III.

Zsidó nem lehet színház, mozi irányítója, filmek előállításának művészeti vezetője.

(Ezek a rendelkezések a zsidókat — a kedvezményezetteket is — érdeklik.)

T. 11. §-ának első, második és utolsó bekezdése:

„(1) Zsidó nem lehet színház igazgatója, művészi titkára, dramaturgja vagy bármily névvel megjelölt olyan alkalmazottja, aki a színház szellemi vagy művészeti irányát megszabja, a színház művészi személyzetének alkalmazásában vagy a színház művészeti ügyvitelében egyébként irányító befolyást gyakorol.

(2) Az előző bekezdés rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell a mozgófénykép előállító, forgalombahozó vagy előadó vállalatok igazgatóira és az igazgatási tennivalókat ellátó művészi ügyvezetőire, ügykezelőire és egyéb olyan alkalmazottaira, akik a mozgófénykép előállításában, forgalombahozatalában vagy a műsor megállapításában irányító befolyással közreműködnek.

(5) A jelen §. rendelkezéseit a 2. §. első bekezdésében megjelölt személyekre is alkalmazni kell.”

Vr. 30. §-a:

„A T. 11. §-nak első és második bekezdésében felsoroltakon felül az ott meghatározott korlátozások irányadók színház rendezőjére, karmesterére és bármi néven megjelölt olyan alkalmazottjára, aki a színház szellemi vagy művészeti irányát megszabja, a színház művészi személyzetének alkalmazásában vagy a színház művészeti ügyvitelében egyébként irányító befolyást gyakorol, úgyszintén mozgófénykép előállító, forgalombahozó, vagy előadó vállalat dramaturg-jára, rendezőjére, karmesterére és olyan egyéb alkalmazottjára, aki a mozgófénykép előállításában, a szereplők megválasztásába külföldi mozgófényképeknek behozatal végett — kiválasztásában, mozgófényképeknek forgalombahozatalában vagy a műsor megállapításában irányító befolyással közreműködnek.

JEGYZET: Mindezek a korlátozó rendelkezések az ú. n. kedvezményezett zsidókra is vonatkoznak. Tekintettel arra, hogy a T.

nem szól a színházi gazdasági szakemberekről és a színházi tőkésekről, ezek zsidók is lehetnek.

Büntető rendelkezések:

A T. 26. §-a (1) bekezdésének 5. pontja és (3) bekezdése:

„(1) Vétséget köret el és egy évig terjedhető fogházzal büntetendő:

5. aki a 11. §. rendelkezésének megszegésével színház igazgatójának, művészeti titkárának, dramaturgjának, a színház szellemi vagy művészeti irányát megszabó vagy a színház művészeti ügyvitelében egyébként irányító befolyást gyakorló alkalmazottjának, mozgófényképét előállító, forgalombahozó vagy előadó vállalat igazgatójának, illetőleg a 11. §. második bekezdésében említett irányító befolyást gyakorló alkalmazottjának zsidót alkalmaz, úgyszintén **az** a zsidó, aki az ilyen alkalmazást elfogadja;

(3) A . . . pénzbüntetés legmagasabb mértéke húszezer pengő”.

IV.

Állami egyedárúság alá eső cikkek árusítása.

(Ezek a rendelkezések a nem kedvezményezett zsidókat és, — amennyiben a hasznothajtó foglalkozás átvételéről van szó — a nemzsidókat érdeklik.)

A) Általános korlátozások.

T. 12. §-ának (1), (2) és (7) bekezdése:

„(1) Állami egyedárúság alá eső cikkek árusítására engedélyt, úgyszintén hatósági engedélytől függő hasznothajtó olyan egyéb jogosítványt, amelynek engedélyezése vagy engedélyezésének megtagadása a hatóság szabad mérlegelésétől függ, zsidónak nem lehet adni. A jelen törvény hatálybalépése előtt zsidóknak kiadott (zsidók által megszerzett) ilyen engedélyeket (jogosítványokat) a törvény hatálybalépésétől számított öt év alatt, dohánygyárudai és dohánykiszáradai engedélyt, saját termésű borkak kismértékben eladására jogosító engedélyt, továbbá megyei városban, úgyszintén nagy- és kisközségben fennálló italmérsi és italeladási engedélyt, a törvény hatálybalépésétől számított két év alatt, gyógyszerári jogot a törvény hatálybalépésétől számított három év eltelte után kezdődő öt év alatt meg kell vonni.

(2) Az állami egyedárúság alá eső cikkek előállítására vagy feldolgozására és értékesítésére vonatkozó engedélynek (jogosítványnak) az előző bekezdés szerinti megvonását vagy az engedély meghosszabbításának (megújításának) megtagadását mellőzni lehet,

ha az engedély (jogosítvány) alapján folytatott üzem megszűnése az adott időpontban a termelést, a fogyasztást, vagy a munkaviszonyokat jelentős mértékben károsan befolyásolná.

(7) Az első bekezdés alá eső jogosítvány hasznosítása tárgyában zsidóval kötött társulási szerződést jóváhagyni nem lehet, a törvény hatálybalépése előtt jóváhagyott ilyen szerződést a miniszter felhívására meg kell szüntetni; a társulati szerződés ilyen esetben egy évi felmondással akkor is megszüntethető, ha a szerződés ezt kizárja vagy hosszabb felmondási időhöz köti.”

Vr. 32. §.

„A T. 12. §-ának rendelkezései alá eső engedélyek és jogosítványok közé tartozik minden rendőrhatalmú engedéllyel kapcsolatos hasznot-hajtó jogosítvány, továbbá az egyéb hasznot-hajtó jogosítványok közül mindaz, melynek megadása a hatóság szabad mérlegelésétől függ, pl. gyógyszerári jog, dohánytermelési engedély, dohányanyagárudai és dohánykísárujai engedély, italmérésre és italeladásra (Halelárusításra) jogosító engedély; a szeszgyeráruságról szóló 1938. évi XXX. törvény-cikk és ennek végrehajtására vonatkozó 2000/1938. P. M. számú utasítás ipari vagy kereskedelmi tevékenység tartozékai; sorsjegyelárusításra, alapján kiadott, illetőleg fenntartott engedélyek (jogosítványok), kivéve azokat, amelyek a szeszgyerárúság körébe nem eső valamely lőfegyver, lőszer és robbantóanyagok árúsítására, géperejű közforgalmi vasút létesítésére, az 1930. évi XVI. te. alá eső közhasználatú gépjárművállalatra vonatkozó engedély; hajózási engedély; árverések (aukciók) üzletszerű tartására jogosító engedély; ellenérték fejében való szolgáltatás céljából villamos energia fejlesztésére, vezetésére és elosztására vonatkozó engedély; mezőgazdasági termények és élő-állatok árúsítása, valamint az ezzel kapcsolatos bizományi ügyletek lebonyolítása végett állatvásár- és vásártereken kiadott működési és helyfoglalási engedély, üzletszerű, vagy nyilvános fogadásokra és a kölcsönös fogadások közvetítésére (1894. évi XIX. te.) vonatkozó engedély; áruk, termények, állatok külföldre való szállítására vonatkozó engedély (kiviteli egykéz, kiviteli szindikátus), az állatorvoslásban használt bakteriológiai természetű oltó- és diagnosztikai szerek, állatok irtására használt bakteriológiai szerek, állatbetegségek ellen óvó vagy gyógyítási célokra szolgáló titkos összetételű gyógyszerkészítmények, gyógyszerkülönlegességek, valamint állatokra nézve kedvező életteni hatás kifejtésére szolgáló készítmények forgalombahozatalára vonatkozóan az 1928. évi XIX. te. 39. §. első bekezdésének 13. pontja alapján kiadott engedély; ingatlanok forgalmának (ingatlanok adásvételének) üzletszerű közvetítésére vonatkozó engedély; mozgófényképezőgépek létesítésére és üzemeltetésére, színházi vagy mozgófényképszínházi előadások üzletszerű rendezésére (tartására) (T. 11. §. negyedik bekezdés) vonatkozó engedély.

A T. alkalmazásában dohánynagyárudai és dohánykisárudai engedélyén nemcsak e kizárólagos jelleggel gyakorolt, hanem minden más dohányárusítási engedélyt is érteni kell.

Az 1921. IV. te. 1. §-ának harmadik bekezdésében említett iparüzlet folytatására kiadott iparigazolvány, továbbá a valamely iparüzlet folytatásához, áru előállításához vagy foglalkozás gyakorlásához szükséges mellékanyagoknak fogyasztási adó vagy kincstári részese-dés alól mentes beszerzésére a pénzügyminiszter vagy más pénzügyi hatóság által kiadott engedély vagy jogosítvány nem tekinthető a T. 12. §-a alá eső jogosítványnak vagy engedélynek.

JEGYZET: A Vt. 32. §-a nem tartalmazza ugyan az összes elvonandó engedélyek felsorolását, de mindenesetre tartalmazza, mindazokat, amelyeknek valamelyes gyakorlati jelentőségük és fontosságuk van. Ilyenképpen a felsorolás, ha formailag nem is, de tartalmilag teljes.

Nem esik a T. 12. §-a alá, tehát nem vonható el a zsidótól borhoz, illetőleg musthoz hibátlan borpárlat hozzáadására vonatkozó engedély; továbbá típusbornak, csemegebornak (üremősbornak), botecet gyártására szolgáló bornak, mistellának (fojtott mustnak) és párlási célra szolgáló bornak előállítására vonatkozó engedély; mivel itt az engedély megadása tekintetében nem a termelő személye, hanem a hazai bortermelés és értékesítés közérdekű szempontjai irányadók. Ugyanez áll szőlőnek telepítésére (áttelepítésére) megállapított engedélyre; szőlővessző és szőlőoltványok, valamint gyümölcsfaoltványok üzletszerű (kereskedelmi) termelésére, új szőlőtelep, gyümölcsfaiskola létesítésére vagy a már meglévőnek üzemeltetésére vonatkozó engedélyre. (1938:XXXI. t.-c. (23—29. §-a.)

A Vt. 32. §-a utolsó bekezdésének rendelkezése szerint a szeszitalok eladásának közvetítése, továbbá bomók, börmustnak, gyümölcsbornak és sörnek nagyban való eladása (1921:IV. t.-c. 1. §-ának (3) bekezdése) sem tartozik a T. 12. §-a alá és így el nem vonható. Mindazonáltal ez iparigazolványhoz kötött ipar és így reá új iparüzéssel kapcsolatos korlátozások állanak.

B) A gyógyszerügyi jogra vonatkozó különös rendelkezések.

(Ezek a rendelkezések az üzemet átvevő nemzsidókat is különösen érdeklik.)

T. 12. §-ának (3) és (4) bekezdése:

„(3) ... a visszavont gyógyszerügyi jognak újból engedélyezése esetében az új engedélyes köteles a korábbi engedélyesnek, illetőleg örökösének kívánságára a gyógyszerügyi berendezését és anyagkészletét az Országos Közegészségügyi Tanács megfelelő szaktanácsa által a tényleges viszonyok figyelembevételével megáll-

pított becsértéken átvenni, ezenfelül a gyógyszerári jogosítvány ellenértékét is megfizetni. A gyógyszerári jogosítvány ellenértékül azoknak az összegeknek egy évre eső átlagát kell tekinteni, amelyek az elvonás évét megelőző öt évben, a vagyonadó kivetésének alapjául szolgáltak. A becsértéknek és a gyógyszerári jogosítványért járó ellenértéknek megfizetésére a határidőt, továbbá a fizetés módozatait a belügyminiszter állapítja meg.

(4) Reálgyógyszerári jogot zsidó élők közötti jogügylet alapján egyáltalában nem, végintézkedés alapján vagy törvényes örökösödés jogcímén pedig csak abban az esetben szerezhet, ha az örök-hagyónak egyenes ágon rokona vagy házastársa.”

C) A színházengedélyekre és moziengedélyekre vonatkozó különös rendelkezések,

A T. 11. §-ának (4) bekezdése:

„(4) Színházi előadások tüzletszerű rendezésére (tartására) zsidó jogi személy engedélyt nem kaphat.”

A T. 12. §-ának (5) bekezdése:

„(5) A belügyminiszter a mozgófényképüzemekre vonatkozóan kiadott összes mutatványengedélyeket a jelen törvény végrehajtása céljából bármikor felülvizsgálhatja és a felülvizsgált bármelyik engedélyt megvonhatja.”

D) A dohánytermelésre vonatkozó különös rendelkezések.

Vr. 33. §.

„A T. 12. §-ában megállapított rendelkezések irányadók akkor is, ha a dohánytermelési engedélyt zsidó, mint nemzsidó tulajdonában lévő ingatlan haszonélvezője vagy haszonbérője kapta meg, illetőleg kéri; nem irányadók azonban akkor, ha a dohánytermelési engedélyt nemzsidó mint zsidónak tulajdonában levő ingatlan haszonélvezője kapta meg, illetőleg kéri.

A jelen <§>. szempontjából a T. 2. §-ának első és harmadik bekezdése alá eső személy a nemzsidókkal esik egy tekintet alá.”

E) Italmérésre vonatkozó különös rendelkezések.

Vr. 34. §.

„Italmérési és italeladási (italelárusítási) engedélyt — ideértve a sajáttermésű bornak kismértékben eladásra jogosító engedélyt is zsidótól egy évi előzetes értesítés után kell megvonni.

A jelen §. szempontjából a T. 2. §-ának első és harmadik bekezdése alá eső személy a nemzsidókkal esik egy tekintet alá.”

F) Bejelentési kötelezettség az összes engedélyesekre és jogosítottakra.

(Ez a rendelkezés a nemzsidókat is érdekli.)

1. Természetes személyeknél,

Vr. 35. §. (1), (5), (7) és (8) bekezdése:

„(1) Mindenki, aki a T. hatálybalépésének napja (1939. évi május hó 5. napja) előtt a pénzügyminisztertől vagy más pénzügyi hatóságtól a T. 12. §-ának rendelkezései alá eső engedélyt vagy jogosítványt kapott, — kivéve, ha az engedélyes (jogosított) kereskedelmi társaság, egyesület vagy más jogi személy —, köteles a T. 1. §-ának körébe tartozó adatokról a jelen rendelkezés mellékelt III. minta szerint az 1939. évi október hó 15. napjáig a lakóhelye (telephelye) szerint illetékes pénzügyigazgatósághoz minden egyes engedélyre, illetőleg egyéb jogosítványra nézve külön-külön bejelentést tenni.

(5). Ha a bejelentő — bejelentése szerint — nemzsidónak tekintendő, illetőleg a T. 2. §-ának első és utolsó bekezdésében meghatározott valamely kivétel alá eső személy, az erre vonatkozó adatokat a jelen rendelet 1., 3. és 6. §-ában foglalt rendelkezéseknek megfelelően igazolni köteles.

(7). Az első bekezdésben meg nem jelölt engedélyekre vonatkozó bejelentési kötelezettségről az illetékes miniszter külön rendelkezik.

(8) Annak megállapítása szempontjából, hogy az első bekezdésben meghatározott engedély vagy jogosítvány birtokosa zsidónak tekintendő személy-e, a T. 2. §-ának első és harmadik bekezdése alá eső személyt nemzsidónak kell tekinteni.”

2. Kereskedelmi társaságnál, egyesületnél és más jogi személynél.

Vr. 35. §. (2), (3), (4) és (6) bekezdése:

„(2) Ha az engedélyes (jogosított) kereskedelmi társaság, egyesület vagy más jogi személy, az előbbi bekezdésben szabályozott bejelentést kell tenniök:

- a) a részvénytársaságnál és szövetkezetnél a vezetőknek, az igazgatóság és a felügyelőbizottság tagjainak;
- b) közkereseti társaságnál a tagoknak;
- c) betéti társaságnál a beltagoknak;
- d) korlátolt felelősségű társaságnál a tagoknak, az ügyvezetőknek és a felügyelőbizottság tagjainak, illetőleg az utóbbiak helyett a felügyelőbizottság helyett választott hites könyvvizsgáló;
- e) egyesületnél vagy egyéb jogi személynél a vezetőknek (az intézőszerv tagjainak).

(3) Ha közkereseti, illetőleg a betéti társaságnak zsidó tagja is

van, be kell jelenteni a közkereseti, illetőleg a betéti társaság összes tagjai betételének értékét is.

(4) Abban a kérdésben, hogy kik tekintendők az első bekezdés értelmében vezetőknek, a 62. §. második bekezdése irányadó.

(6) Az 58. §. utolsó bekezdésében felsorolt vállalatokat a jelen §-ban szabályozott bejelentési kötelezettség nem terheli.

JEGYZET: Nem kell bejelentést tenniök a hatósági engedéllyel (jogosítvánnyal) bíró altruista intézeteknek: Országos Földhitelintézet, O. K. H., Falusi Kislakás építő Szöv., Hangya, Futura, Margyár Mezőgazdák Szöv., Ioksz., Köztisztviselők, (Vr. 58. §.) A vezetők: az elnök, az alelnök, a vezérigazgató, a helyettes vezérigazgató, az ügyvezető igazgató, az igazgató és mindaz, aki más néven az előbbieknél munkáját látja el.

G) Büntető és egyéb megtorló intézkedések.

A T. 12-§-ának (6) bekezdése:

„(6) Nem kaphat állami egyedárúság alá eső cikkek árusítására engedélyt, úgyszintén a? első bekezdés alá eső egyéb jogosítványt az, aki a maga neve alatt zsidó részére kísérte meg az engedélyt, illetőleg a jogosítvány megszerzését.”

Az F) alatti bejelentés és adatszolgáltatás elmulasztása kihágás. Büntetése: két hónapig terjedhető elzárás és nyolcezer pengőig terjedhető pénzbüntetés (T. 25. §.). Ha előzetes hatósági figyelmeztetés előzte meg a mulasztást, továbbá ismétlés esetén: vétség. Büntetése: egy évig terjedhető fogház és húszezer pengőig terjedhető pénzbüntetés. (T. 26. §.)

A T. 26. §-a (1) bekezdésének 6. pontja és (3) bekezdése:

„(1) Vétséget követ el és egy évig terjedhető fogházzal büntetendő:

6. az a zsidó, aki a maga neve alatt zsidó részére vagy az a zsidó, aki nemzsidó neve alatt a maga részére az állami egyedárúság” alá eső cikkek árusítására engedélyt vagy hatósági engedélytől függő egyéb jogosítványt a törvény rendelkezésének kijátszásával megszerez, vagy ilyen engedély vagy egyéb jogosítvány megszerzését a törvény rendelkezésének kijátszásával megkísérli;

(3) A... pénzbüntetés legmagasabb mértéke húszezer pengő.”

V.

Foglalkozást közvetítő irodára iparendély.

(Ez a rendelkezés a nem kedvezményezett zsidókat érdekli.)

T. 14. §. (2) bekezdés:

(2) Foglalkozást közvetítő irodára..... zsidó iparendélyt nem kaphat. Foglalkozást közvetítő irodára a jelen törvény hatály-

balépése előtt zsidónak adott iparendély az 1940. évi december hó 31. napján megszűnik.”

VI.

Munkásegylet, munkaközvetítéssel foglalkozó szervezet tisztviselője, értelmiségi alkalmazottja zsidó nem lehet.

(Ezek a rendelkezések az összes zsidókat és a korlátozott jogú nemzsidókat is érdeklik.)

A T. 19. §. (2) bekezdése:

„(2) Munkásegylet vagy más munkásszervezet intézőszervének vagy tisztikarának tagja, munkaközvetítéssel foglalkozó szervezetnek tisztviselője vagy értelmiségi munkakörben foglalkoztatott egyéb alkalmazottja zsidó nem lehet. Ezeket a rendelkezéseket a 2. §. első bekezdésében megjelölt személyekre is alkalmazni kell.”

JEGYZET: Ez a rendelkezés a kedvezményezett zsidókra és az ú. n. korlátozott jogú nemzsidókra is vonatkoznak.

Az V. és a VI. részben közölt korlátozások az ú. n. kedvezményezett zsidókra nem vonatkoznak, tehát ők ebben a vonatkozásban a nemzsidókkal esnek egy tekintet alá.

Vonatkoznak azonban ezek a korlátozások az ú. n. „zsidó vállalat oki a” (I. előbb első fejezet VI. rész), amelyektől tehát a most felsorolt jogosítványokat meg kell vonni, illetőleg ilyen jogosítványok azoknak a jövőben nem adhatók.

HATODIK FEJEZET.

Olyan állások és foglalkozások, ahová zsidók ma már nem léphetnek, de a már előbb megszerzett állásaikat megtarthatják.

I.

Állami alkalmazások.

(Ezek a rendelkezések az összes zsidókat és az ú. n. korlátozott jogú nemzsidókat érdeklik.)

T. 5. §-ának (1), (3) és (4) bekezdése:

„(1) Tisztviselőként vagy egyéb alkalmazottként zsidó nem léphet az állam, törvényhatóság, község, úgyszintén bármely más köztisztület, közintézet vagy közüzem szolgálatába. Ez a rendelkezés a társadalombiztosító intézetek szerződött és ideiglenesen megbízott orvosaira is irányadók. A biztosító intézet elnöke az intézet

zsidó szerződött orvosainak szerződéses jogviszonyát egy évi felmondással megszüntetheti.

(3) A jelen §. rendelkezéseit a 2. §. első bekezdésében meghatározott személyekre is alkalmazni kell.

(4) Az izraelita hitfelekezeti vallásánárookra (vallásanítókra) és az izraelita hitfelekezet szervezeteinek, intézményeinek és intézeteinek alkalmazottaira a jelen §. rendelkezései nem terjednek ki.”

Vr. 7. §.

„Az állammal, törvényhatósággal, községgel, úgyszintén bármely köztestülettel, közintézettel vagy mindezeknek üzemivel (közüzemekkel) szerződéses jogviszonyban álló olyan személynek szerződéses jogviszonya megszüntetésére, illetőleg megszűnésére, akit a T. 1. §-a értelmében zsidónak kell tekinteni, úgyszintén a T. 1. §-ának hatodik bekezdésében meghatározott korlátozás alá eső személynek szerződéses jogviszonya megszüntetésére, illetőleg megszűnésére a szolgálati szerződésre fennálló általános magánjogi szabályok irányadók; az ilyen személyeknek meghatározott időre kötött szerződése meg nem hosszabítható.

Azt, akit a T. 5. §-a első bekezdésének rendelkezései ellenére az 1939. évi május hó 4. napja után alkalmaztak, azonnali hatállyal el kell bocsátani. A szolgálatból ekként elbocsátott személy az elbocsátás miatt *sem* végkielégítést, *sem* más kártérítést nem követelhet.

A T. 5. §-át alkalmazni kell a nemzet gazdasági életében és annak irányításában kimagaslóan nagy jelentőségüknél íogva a T. szempontjából közintézetnek tekintendő — Magyar Nemzeti Bankra és a Pénzüntézeti Központira.

A T. 5. §-ának a köztestületekre vonatkozó rendelkezéseit alkalmazni kell a hivatások képviselőiténél törvény alapján létesült szervezeteire (a kamarákra) és általában minden olyan testületre, amelynek megalakulása meghatározott előfeltételek fennállása ese*ében a törvény szerint kötelező és amely kiadásainak fedezésére tagjaitól vagy az érdekeltségtől törvény alapján járulékot szedhet.

A T. 5. §-ának a közüzemekre vonatkozó »rendelkezéseit alkalmazni kell akkor, ha az állam, a törvényhatóság, a község vagy bármely más köztestület az üzemet maga tartja fenn, vagy érdekeltsége az üzemnél túlnyomó; ennek hiányában pedig akkor, ha az üzem szervezete olyan, hogy a felsoroltaknak — más érdekelttel szemben — irányító befolyást biztosít. Ennek megfelelően az állam, a törvényhatóság, község vagy bármely más köztestület üzemében (üzletében, vállalatában, telepén) alkalmazottak a T. 5. §-ának alkalmazása alá esnek akkor is, ha az üzem kereskedelmi társaság alakjában működik.”

Vr. 9. §.

„A közszolgálatban alkalmazásbalépés szempontjából azt, hogy a pályázó (a folyamodó) nem a T. 1. §-ában meghatalmazott korlátozás alá eső személy, a jelen rendelet 1. és 3. §-ában foglalt rendelkezések szerint kell igazolni. Az illetékes miniszter ilyen igazolást a jelen rendelet 8. §-ában felsorolt, közszolgálatban álló személyektől is megkívanhat.

Az illetékes miniszter a közszolgálat bármely ágában alkalmazott tisztviselőkre vagy egyéb alkalmazottakra nézve a T. 1. §-ának alkalmazása szempontjából jelentő» származási adatok tekintetében bejelentési kötelezettséget állapíthat meg.”

JEGYZET: Ezek a rendelkezések nemcsak az összes zsidókra, (tehát a kedvezményezettekre is), hanem az ú. n. korlátozott jogú nemzsidókra (első fejezet II. rész) is vonatkoznak.

Az állammal, törvényhatósággal stb. szerződéses jogviszonyban álló zsidónak, illetőleg korlátozott jogú nemzsidónak a szerződését, ha az határozatlan időre kötött, szabályszerűen jel kell mondani. Ha azonban a szerződés határozott időre kötött, az fel nem mondható, kivéve a társadalombiztosító intézetek orvosainak szerződéseit, amelyekre a törvény a fentiek szerint külön rendelkezik.

II.

Közjegyzői, tolmácsi, szakértői kinevezés, szabadalmi ügyvivői jogosítvány.

(Ezek a rendelkezések az összes zsidókat — a kedvezményezetteket is — és az ú. n. korlátozott jogú nemzsidókat is érdéklik),

A T. 6. §-ának (1) bekezdése:

„(1) Zsidót kir. közjegyzőnek, hites tolmácsnak, állandó bírósági vagy más hivatalos szakértőnek (becsüsnek) kinevezni, közjegyzői helyettesnek kirendelni, zsidónak szabadalmi ügyvivői jogosítványt adni nem lehet. Ezt a rendelkezést a 2. §. első bekezdésében meghatározott személyekre is alkalmazni kell.”

JEGYZET: Ez a rendelkezés a kedvezményezett zsidókra és az ú. n. korlátozott jogú nemzsidókra is vonatkozik.

A T. 9. §-a tartalmaz bizonyos kedvezményt azokra a zsidókra, akik az 1939. január 1. előtt közjegyzőhelyettesek voltak. Ezeket Ugyanis minden korlátozásra tekintet nélkül fel lehet kamarai (ügyvédi stb. kamarai) tagul venni.

III.

Iparengedély hitelhírszolgálatra és hiteltudósításra.

(Ez a rendelkezés a nem-kedvezményezett zsidókat érdeкли.)

T. 14. §. (2) bekezdés:

„(§)... hitelhírszolgálatra és **hiteltudósításra** zsidó iparengedélyt nem kaphat.”

JEGYZET: Ez a rendelkezés a kedvezményezett zsidókat nem korlátozza.

MÁSODIK RÉSZ.

**Állások, foglalkozások, élethivatások, amelyekben
a zsidók százalékos korlátozások között vehetnek részt.**

HETEDIK FEJEZET.

Szellemi szabadfoglalkozások.

I.

Ügyvédek, mérnökök, orvosok, újságírók és színészek.

*(Ezek a rendelkezések az összes zsidókat és részben — a sajtó-
kamarára vonatkozó részekben — az ú. n. korlátozott jogú nem-
zsidókat is érdeklik.)*

A korlátozó szabály.

1. Általános szabály a százalékos korlátozásra.

T. 9. §. (1), (2) és (3) bekezdése:

(1) Ügyvédi, mérnöki, orvosi kamarába, sajtókamarába, úgyszintén színművészeti és filmművészeti, kamarába zsidót tagul csak olyan arányban lehet felvenni, hogy a zsidó tagok száma az illető kamara összes tagjai, ha pedig a kamara szakosztályokra vagy foglalkozási csoportokra tagozódik, az egyes szakosztályok, illetőleg foglalkozási csoportok tagjai számának hat százalékát ne haladja meg. Mindaddig, amíg a zsidó kamarai tagok száma az illető kamara összes tagjai számának hat százalékát kitevő szám alá nem csökken, zsidót kamarai tagul felvenni nem lehet. A 2. §. első bekezdése alá eső személyt az időközönként felvehető tagok számának három százaléka erejéig, úgyszintén az 5. §. második bekezdése értelmében nyugdíjazott vagy a szolgálatból az említett ren-

delkezés értelmében egyébként elbocsátott személyt, valamint azt a zsidót, aki az 1939. évi január hó 1. napja előtt közjegyzőhelyettes volt, kamarai tagul fel lehet venni akkor is, ha a kamara zsidó tagjainak száma a fentemlített hat százalék alá még nem is csökkent. A kamarai tagul felvételre jelentkező zsidó hadirokkantat (1933: VII. te. 2. §. A) pont), valamint tűzharcost (1938 : IV. te. 1. §.) a többi zsidó jelentkezőkkel szemben előnyben kell részesíteni.

(2) A 2. §. első bekezdése alá eső személyeket kamarai tagul az összes kamarai tagok számának három százaléka erejéig azután is fel lehet venni, miután a zsidó kamarai tagok száma — a 2. §. első bekezdése alá eső személyeket nem számítva — hat százalék alá csökkent.

(3) Az előző bekezdések rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell a helyettes ügyvédekre, valamint az ügyvédjelöltekre (1937:IV. 1c. 67. és 70. §.), úgyszintén a mémőkhelyettesekre (1923:XVIII. te. 10. §.) is”.

JEGYZET: A fenti rendelkezések rövid lényege a következő. A kamarákban elérni kívánt állapot: 91% nemzsidó, 3% kedvezményezett zsidó, 6% zsidó. Amíg ezt az arányt el nem érik, addig csak a közszolgálatból elbocsátott zsidót (lásd ötödik fejezet, I. rész: jegyzet), az 1939 január 1. előtt működött közjegyzőhelyettes zsidót (hatodik fejezet, II. rész) lehet felvenni, továbbá a mindenkori új felvételek 3%-o erejéig kedvezményezett zsidót (tehát pl. 33 új nemzsidó után 1 kedvezményezett zsidót).

2. A százalékos korlátozás vonatkozik a kamarán belüli szakosztályokra és csoportokra is

Vr. 20. §.

„Szakosztályokra vagy foglalkozási csoportokra tagozódó kamarában, ha a zsidó tagok száma az összes tagok számának hat százalékát meghaladja, zsidót abba a szakosztályba vagy foglalkozási csoportba sem lehet felvenni, amelyben a zsidó tagok száma a szakosztály, illetőleg foglalkozási csoport tagjai számának hat százalékát nem éri el. Ha pedig a zsidó tagok száma az összes tagok számának hat százalékát nem haladja meg, zsidót csak olyan számban szabad felvenni, hogy számuk sem az összes kamarai tagok számának, sem az illető szakosztály vagy foglalkozási csoport tagjai számának hat százalékát meg ne haladja. A T. 2. §-ának az első és az utolsó bekezdésében meghatározott valamely kivétel alá eső zsidó további három százalék erejéig, a T. 5. §-ának második bekezdése értelmében nyugdíjazott vagy a szolgálatból egyébként elbocsátott személy, valamint az a zsidó, aki az 1939. évi január hó 1. napja előtt közjegyzőhelyettes volt, a kamarába (szakosztályba, foglalkozási csoportba) felvehető.”

JEGYZET: Az ügyvédi kamara kivételével minden kamarában vannak szakosztályok, szakcsoportok.

3. Amíg a törvényes százalékot el nem érték, zsidó kamarát vagy foglalkozási csoportot sem változtathat.

Vr. 21. §.

„Kamarai tag átjegyzése esetében (1936 : I. te. 29. §. 1937 : IV. te. 65. §.), továbbá abban az esetben, ha a szakosztályokra vagy foglalkozási csoportokra tagozódó kamara tagja ugyanazon a kamarán belül más szakosztályba vagy foglalkozási csoportba kíván átlépni, a T.-ben és a jelen rendeletben kamarai tagok felvételére megállapított rendelkezéseket kell a zsidókra alkalmazni.”

JEGYZET: A 2. és a 3. pontokban felsorolt rendelkezések az ügyvédjelöltekre, helyettes ügyvédekre, mérnökhelyettesekre, újságíró jelöltekre és a színművészeti és filmművészeti kamara gyakorlatosaira is vonatkoznak. (Vr; 23. íj

B) Bejelentési kötelezettség az összes kamarai tagokra.

(Ezek a rendelkezések a nemzsidókat is érdeklik.)

V. 12. §.

„Az ügyvédi kamarák, az orvosi kamarák, a mérnöki kamara, a sajtókamara, valamint a színművészeti és filmművészeti kamara mindegyiktagjaköteles a T. 1. §-a körébe tartozó adatokról a jelen rendelethez mellékelt II. számú minta szerint elkészített személyi lapon két példányban az 1939. évi október hó 15. napjáig bejelentést tenni ahhoz a kamarához, amelynek tagja. A bejelentéshez mellékelni kell az adatokat igazoló okiratokat (1. és 3. Vok) és ezeknek egyszerű másolatát vagy az okiratról készült fényképet; nem kell okiratokat mellékelnie annak, aki bejelenti, hogy az izraelita hitfelekezet tagja vagy őt a T. értelmében egyébként kell zsidónak tekinteni.

Az előbbi bekezdésben meghatározott bejelentést meg kell tennie annak is, aki a helyettes ügyvédek, az ügyvédjelöltek, a mérnökhelyettesek, az újságírójelöltek, avagy a színművészeti és filmművészeti kamara gyakorlatosainak névjegyzékébe fel van véve. Ezeket a személyeket a 13., a 14., a 16., a 18. és a 19. §-ban meghatározott jegyzékekbe folytatólagosan, de elkülönítve kell felvenni.”

Vr. 15. §.

„A bejelentésekhez szükséges nyomtatványokat darabonként 10 fillérért az ügyvédi kamarának az igazságügyminiszter, az orvosi ka-

maróknak a belügyminiszter, a mémöki kamarának az ipartügyi miniszter, a sajtókamarának a miniszterelnök, a színművészeti és filmművészeti kamarának a vallás- és közoktatásügyi miniszter küldi meg.”

Vr. 24. §.

„A 12. és a 18. §-ok értelmében tett bejelentésekhez mellékelt okiratokat — az azokban megjelölt adatok helyességének a bejelentésben, megvizsgálása után — a bemutatónak vissza kell adni; az okiratok másolatait (az okiratokról készített fényképeket) a kamara iratában meg kell őrizni.”

Büntető rendelkezés,

T. 25. §. (1) bekezdés, 1. pontja és (2) bekezdése.

„(1) Amennyiben a cselekmény súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és két hónapig terjedhető elzárással büntetendő:

1. aki a jelen törvény alapján elrendelt bejelentési, adatszolgáltatási vagy jelentkezési kötelességnek nem tesz eleget vagy a hatóság ellenőrzését másképp akadályozza.

(2) A.....pénzbüntetés legnagyobb összege nyolcezer pengő.”

T. 26. §. (1) bekezdés 1. és 2. pont.

„(1) Vétséget követ el és egy évig terjedhető fogházzal büntetendő:

1. aki a 25. §-ban meghatározott cselekményt annak ellenére követte el, hogy kötelességére a hatóság figyelmeztette;

2. aki a 25. §-ban meghatározott cselekményt elköveti, ha ilyen kihágás miatt már megbüntették és büntetésének kiállása óta két év még nem telt el;

(3) ... a pénzbüntetés, legmagasabb mértéke húszezer pengő,”

C) A kamarák a bejelentés alapján elkészítik a nemzsidó, a zsidó és a kedvezményezett zsidó tagok jegyzékét, a sajtókamara pedig ezenfelül az ú. n. korlátozott jogú nemzsidók jegyzékét.

Vr. 13. §.

„Az ügyvédi kamarák az orvosi kamarák, a mémöki kamara, valamint a színművészeti és filmművészeti kamara a bejelentések alapján elkészítik a nemzsidó tagok névjegyzékét. Azt, aki bejelenti, vagy qkiról megállapítják, hogy az izraelita hitfelekezet tagja vagy a T. 1. §-a értelmében egyébként zsidónak tekintendő, külön névjegyzékbe: a zsidó tagok névjegyzékébe kell foglalni.”

Vr. 16. §.

„Az olyan kamarai tagot, aki megfelelő okiratokkal igazolja, hogy a T. 2. §-a első bekezdésében és harmadik bekezdésében meghatározott valamely kivétel alá esik, a zsidó tagok névjegyzékén (13. és 14. §.) kívül külön jegyzékbe: a T. 2. §-a értelmében kedvezményezett tagok jegyzékébe is íel kell venni. A jegyzéket akként kell elkészíteni, hogy abból a T. 2. §-ának az a rendelkezése és azok az okiratok kítűnjenek, amelyek következtében a tagot a jegyzékbe bevezették.

A kamarának az ellen a határozata ellen, amellyel a kérelmezőnek az előbbi bekezdésben megjelölt jegyzékbe bevezetését megtagadja, a 17. §-ban megjelölt felügyeleti hatósághoz jogorvoslatnak van helye.”

Vr. 14. §.

„A 13. §. rendelkezéseit a sajtókamarára azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy ott a nemzsidó tagok névjegyzékébe a T. 1. §-a hatodik bekezdésében meghatározott korlátozások alá eső személyeket sem szabad bevezetni. Ezeket a tagokat külön jegyzékbe: az 1939. : IV. te. 1. §-ának hatodik bekezdésében meghatározott korlátozások alá eső személyek jegyzékébe kell foglalni.”

JEGYZET: A 16. §-ban említett hatóság az illetékes miniszter.

D) Az illetékes miniszter állapítja meg a fennálló arányszámot.

17. §.

„A 13., a 14. és a 16. §. rendelkezéseinek megfelelő jegyzékeket az 1939. évi november hó 15. napjáig kell elkészíteni. A jegyzékek, továbbá a 12. §-ban megjelölt személyi lapok egy példányát mindegyik kamara saját ügyvitele céljára megtartja; a jegyzékek másik példányát az ügyvédi kamara az igazságügyminiszterhez, a mémöki kamara az ipartügyi miniszterhez, az orvosi kamara a belügyminiszterhez, a sajtókamara a miniszterelnökhöz, a színművészeti és filmművészeti kamara a vallás és közoktatásügyi miniszterhez mint felügyeleti hatósághoz terjeszti fel.”

Vr. 18. §. (2) bekezdése:

„A 13., a 14. és a 16. §. rendelkezéseinek megfelelő jegyzékek változásait és kiegészítéseit évenként kétszer, még pedig a június hó első napjától a november hó 30. napjáig terjedő félévre vonatkozóan december hó 15. napjáig, a december hó 1. napjától a május hó 31. napjáig terjedő félévre vonatkozóan pedig június hó 15. napjáig a 17. §. értelmében kell felterjeszteni. Az 1939. évi december hó 1. napjától az

1940. évi május hó 31. napjáig terjedő félévre vonatkozó felterjesztéssel egyidejűen kell az előbb megjelölt jegyzékek változatait és kiegészítéseit az 1939. évi október hó 15. napjától november hó 30. napjáig terjedő időre vonatkozóan is felterjeszteni.”

Vr. 19. §.

„A névjegyzéknek alapján az ügyvédi kamarákra nézve az igazságügyi miniszter, a mérnöki kamarára nézve az ipartügyi miniszter, az orvosi kamarákra nézve a belügyminiszter, a sajtókamarákra nézve a miniszterelnök, a színművészeti és filmművészeti kamarára nézve pedig a vallás- és közoktatásügyi miniszter megállapítja, hogy a T. 1. §-ának értelmében zsidónak tekintendő személyek száma milyen arányban áll a kamara többi tagjainak számához.

A sajtókamaránál az arányszám megállapítása végett a nerazsidó tagok névjegyzékébe és a 14. §-ban megjelölt jegyzékbe foglalt kamarai tagok számát együttesen kell szembeállítani a zsidó kamarai tagok névjegyzékébe felvett személyek számával.

Amennyiben az illetékes miniszter megállapítása szerint kamarai tagot tévesen vettek fel valamelyik névjegyzékbe, illetőleg tévesen hagytak ki valamelyik névjegyzékből, a névjegyzékeket hivatalból is megfelelően módosítani kell.

Az első bekezdésben megjelölt arányt külön kell megállapítani:

az orvosi kamarák tagjaira egyfelől a közszolgálatban álló vagy törvény alapján létesített intézeteknél működő orvosok, másfelől az orvosi kamara egyéb tagjai tekintetében.

a mérnöki kamara tagjaira, a szakosztályok és a szakosztályokon belül, a működési körök (foglalkozási csoportok) tekintetében.

a sajtókamara tagjaira az egyes fősztályok, szakosztályok és alosztályok tekintetében,

a színművészeti és filmművészeti kamara tagjaira nézve az egyes fősztályok és szakcsoportok a szakcsoportokon belül az egyes foglalkozási körök tekintetében.”

E) Az új kamarai tagok felvétele és azok bejelentési kötelezettsége.

(Ezek a rendelkezések a nemzsidókat is érdeklik.)

Vr. 18. §. (1) bekezdés:

„Az, aki a kamarába felvételét az 1939. évi október hó 11. napja után kéri, köteles a T. 1. §-ának körébe tartozó adatokról a jelen rendelethez mellékelt II. számú minta szerint a bejelentést megtenni. Ugyanezt a bejelentést tartozik megtenni az a kamarai tag is, akire vonatkozóan a már bejelentett adatokban változás állott be. A bejelentéshez mellékelni kell az adatokat igazoló okiratokat (1., 3. és 6. §-ok).

22. §.

„Zsidót csak január és július hónapokban lehet az orvosi, a mérnöki, a színművészeti és filmművészeti, továbbá a sajtókamara tagjainak sorába új tagként felvenni; június és december hónapban az említett kamarákban új tagok felvétele teljesen szünetel.

Az ügyvédi kamarákba való felvétel tekintetében az ügyvédi rendtartásáról szóló 1937:IV. te. 47., továbbá 51—53. §-ai rendelkeznek.”

JEGYZET: Ezek a rendelkezések vonatkoznak a helyettes ügyvédekre, ügyvédjelöltekre stb. (lásd A. 3.) is. (Vr. 23. §.)

XI.

Hites könyvvizsgálók.

(Ezek a rendelkezések a nem-kezdvezményezett zsidókat és éé ú. n. korlátozott jogú nemzsidókat érdeklik.)

A) Általános korlátozó szabály.

T. 6. §. (2) bekezdése.

„(2) Hites könyvvizsgálatra képesítő vizsgára zsidót mindaddig nem lehet bocsátani, amíg a zsidó hites könyvvizsgálók száma az összes hites könyvvizsgálók számának hat százalékát kitevő szám alá nem csökken.”

Vr. 11. §.

„A tényleges gyakorlatot folytató hites könyvvizsgálói jelöltek tartalmazó névjegyzékbe (45,000/1931. I. M. számú rendelet 21. <§>) zsidót mindaddig nem lehet bevezetni, amíg a névjegyzékbe felvett zsidó könyvvizsgálói jelöltek száma a névjegyzékben foglalt összes könyvvizsgálói jelöltek számának hat százalékát kitevő szám alá nem csökkent.

(12) Azt a zsidó könyvvizsgálói jelöltet, akit az 1939. évi május hó 5. napját megelőzően utasítottak hites könyvvizsgálói ismétlő vizsgára, vagy pótvizsgára (45,000/1931. I. M. számú rendelet 10. §-a), mindaddig nem lehet hites könyvvizsgálói ismétlő vizsgára, illetőleg pótvizsgára bocsátani, amíg a zsidó hites könyvvizsgálók száma az összes hites könyvvizsgálók számának hat százalékát kitevő szám alá nem csökkent.

(13) A 10. § és a jelen § rendelkezéseinek alkalmazása szempontjából a T. 2. §-ának első és harmadik bekezdésében meghatározott valamely kivétel alá eső személy a nemzsidókkal, a T. 1. §-ának hatodik bekezdése alá eső személy pedig a zsidókkal esik egy tekintet alá.”

B) Bejelentési kötelezettség.

(Ez a rendelkezés a nemzsidókat is érdekli.)

Vr. 10. §.

„Minden hites könyvvizsgáló köteles a T. 1. §-a körébe tartozó adatokról az 1939. évi október hó 15. napjáig a hites könyvvizsgálókat képesítő bizottsághoz a jelen renDELETEZ mellékelt I. számú minta szerint bejelentést tenni. Az említett bizottság a bejelentések alapján a T. értelmében zsidónak tekintendő, valamint a zsidónak nem tekinthető hites könyvvizsgálókról külön-külön jegyzéket készít és azt az 1939. évi november hó 15. napjától december hó 1. napjáig terjedő idő alatt hivatalos hirdető tábláján kifüggeszti. Az említett jegyzékek valamelyikébe” sorolása ellen mindegyik hites könyvvizsgáló az 1940. évi január hó 1. napjáig — a hites könyvvizsgálókat képesítő bizottságnál előterjesztett beadványban — felszólamlással élhet a kereskedelem- és közlekedésügyi miniszterhez.

Ha a bejelentő — bejelentése szerint — nemzsidónak tekintendő, illetőleg a T. 2. §-ának első és utolsó bekezdésében meghatározott valamely kivétel alá eső személy, az erre vonatkozó adatokat a jelen rendelet 1., 3. és 6. §-ában foglalt rendelkezéseknek megfelelően igazolni köteles.”

JEGYZET: A hites könyvvizsgálókra megszabott korlátozások szempontjából az ú. n. kedvezményezett zsidó nemzsidónak, míg o ú. n. korlátozott jogú nemzsidó zsidónak számít.

C) Büntető rendelkezések.

(Ezek a rendelkezések mind a nemzsidókat, mind a zsidókat érdeklik.)

A 2. alatti bejelentés és adatszolgáltatás elmulasztása kihágás-Büntetése: két hónapig terjedhető elzárás és 8000 pengőig terjedhető pénzbüntetés. (T. 25. §.) Ha előzetes hatósági figyelmeztetés előzte meg a mulasztást, továbbá ismétlés esetén vagy a hatóság fondorlatos megtevesztése esetén: vétség. Büntetése: egy évig terjedhető fogház és 20.000 pengőig terjedhető pénzbüntetés. (T. 26. §)

NYOLCADIK FEJEZET.

Ipari szabadfoglalkozások (az iparendeléssel vagy iparjogosítvánnyal üzhető iparok).

A) A korlátozó szabály.

(Ezek a rendelkezések a nem-kedvezményezett zsidókat és az u. n. „zsidó vállalatok”-at érdeklik.)

1. A százalékos korlátozás szabálya.

A T. 14. §. (1) bekezdése:

„(3.) Ipar gyakorlására zsidónak iparigazolványt, illetőleg iparjogdíjigazolványt mindaddig nem lehet kiállítani, amíg az illető községben a, guidóknak kiadott iparigazolványok és iparendelések együttes üsége a községben fennálló összes iparigazolványok és iparendelések számának hat százaléka alá nem csökken, A kereskedelem^ és közlekedésügyi, illetőleg az iparügyi miniszter közérdekből kivételt lehet.”

Vr. 38. §.

„(1) Amíg a községben a zsidóknak kiadott iparigazolványok és iparendelések együttes száma, illetőleg az iparigazolvánnyal vagy iparendeléssel bíró zsidók száma a községben fennálló összes iparigazolványok és iparendelések számának, illetőleg a községben iparigazolvánnyal vagy iparigazolvánnyal bíró személyek számának hat százaléka alá nem csökken, zsidó részére iparigazolványt vagy iparigazolványigazolványt kiállítani nem lehet.

(2) Az előző bekezdésekben foglalt rendelkezés nem vonatkozik azokra a személyekre, akik a T. 2. §-ának első és utolsó bekezdésében meghatározott valamely kivétel alá esnek, sem azokra a személyekre, akikre a kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter, illetőleg az iparügyi miniszter — a tejipar tekintetében az iparügyi miniszter a földművelésügyi miniszterrel egyetértve — a T. 14. §-ának első bekezdése értelmében közérdekből kivételt tesz.

(3) Az első bekezdésben foglalt rendelkezés nem zárja ki azt, hogy az iparos ugyanabban a községben üzleti telepét áthelyezhesse”

(4) Iparigazolvány alapján zsidó ugyanabban a községben addigi üzletének fenntartásával új üzletet csak abban az esetben nyithat és erre vonatkozó bejelentését az iparhatóság csak abban az esetben veheti tudomásul, ha zsidó az illető községben iparigazolványt kaphatott volna.”

2. A zsidó iparos költözködési szabadságának korlátai.

Vr. 38. §. (3) bekezdése:

„Ha zsidónak tekintendő iparos üzletét — bár ugyanannak a iparhatóságnak hatásköre alá eső — más községbe helyezi át, iparát

csak abban az esetben folytathatja, ha az illető községben részére iparjogosítvány az első bekezdés értelmében kiadható volna.”

3. Az ú. n. „zsidó vállalatok”-ra vonatkozó különös rendelkezések.

Vr. 39. §.

„Az olyan kereskedelmi társaság, egyesület vagy más jogi személy, mely a 37.§-ban foglalt megállapítás szerint a nemzsidó iparosokkal esett egy tekintet alá 15 nap *alatt* bejelenteni tartozik az elsőfokú iparhatóságnak (Budapesten a polgármesterek), ha szervezetében, illetőleg a tulajdonostársak viszonyában olyan személyi változások állottak elő, amelyeknek következtében a kereskedelmi társaságra, illetőleg az egyesületre vagy más jogi személyre ezentúl — a 62. §. rendelkezéseihez képest — a zsidókra vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. Az említett kereskedelmi társaság, egyesület vagy más jogi személy iparát nem folytathatja, ha az elsőfokú iparhatóság (Budapesten a polgármester) a bejelentés tudomásulvételét megtagadta. A bejelentés tudomásulvétele megtagadásának csak abban az esetben van helye, ha az illető községben zsidónak tekintendő személynek iparjogosítvány a 38. §. első bekezdése értelmében nem volna kiadható.”

JEGYZET: Ennek a rendelkezésnek az alapja az, hogy a rendelet az olyan kereskedelmi társaságot, amely a jövőben ú. n. „zsidó vállalatá” válik, úgy tekinti, mint egy iparigazolványért vagy iparendelélyért folyamodó új, zsidónak tekintendő személyt.

Újból hangsúlyozandó, hogy ennek a fejezetnek a rendelkezései az ú. n. „zsidó vállalatokra” is vonatkoznak, (T. 20, §.)

B)

Bejelentési kötelezettség az iparendelélyvel vagy iparigazolvány-nyal bíró összes személyekre.

(Ezek a rendelkezések mind a nemzsidókat, mind a zsidókat, mind pedig az ú. n. „zsidó vállalatokat” érdeklik.)

1. A természetes személyek bejelentési kötelezettsége.

Vr. 37. §. (1), (5), és (6) bekezdés:

„(1) Minden olyan iparos (kereskedő), akinek iparigazolványa vagy iparendelélye van — kivéve, ha az iparjogsult kereskedelmi társaság, egyesület vagy más jogi személy, — az elsőfokú iparhatósághoz a T. 1. §-ának körébe tartozó adatokról a jelen rendelethez mellékelt IV. számú minta szerint az 1939. évi október hó 15. napjáig bejelentést tenni tartozik.

(5) Az olyan személynek, aki az iparos halála után az általa gyakorolt ipart az 1922 .XII. te. 7., illetőleg 8. §-ának rendelkezései alapján folytatja, az első bekezdésben szabályozott bejelentést arra a

személyre, illetőleg azokra a személyekre vonatkozóan kell megtenni, akinek jogán ipart gyakorolja.

(6) Ha a bejelentő — bejelentése szerint — nemzsidónak tekintendő, illetőleg a T. 2. §-ának első és utolsó bekezdésében meghatározott valamely kivétel alá eső személy, az erre vonatkozó adatokat a jelen rendelet 1. 3. és 6. §-ában foglalt rendelkezéseknek megfelelően igazolni köteles.”

2. Jogi személyek bejelentési kötelezettsége.

Vr. 37. §. (2), (3) és (4) bekezdés:

„(2) Ha az iparigazolvány vagy az iparendély alapján kereskedelmi társaság, egyesület vagy más jogi személy üz. ipart, az előbbi bekezdésben szabályozott bejelentést kell tenniük:

a) részvénytársaságnál és szövetkezethetnél a vezetőknek, az igazgatóság és a felügyelőbizottság tagjainak:

b) közkereseti társaságnál a tagoknak;

c) betéti társaságnál a beltagoknak;

d) korlátolt felelősségű társaságnál a tagoknak, az ügyvezetőnek és a felügyelőbizottság tagjainak, illetőleg az utóbbiak helyett a felügyelőbizottság helyett választott hites könyvvizsgálónak;

e) egyesületnél vagy egyéb jogi személyeknél a vezetőknek (az intézőszerv tagjainak.)

(3) Ha a közkereseti, illetőleg a betéti társaságnak zsidó tagja is van, be kell jelenteni a közkereseti, illetőleg a betéti társaság összes tagjai betételének értékét is.

(4) Abban a kérdésben, hogy kik tekintendők az első bekezdés értelmében vezetőknek, a 62. § második bekezdése irányadó.”

JEGYZET: A Vr. (4) bekezdésében említett vezetők alatt az elnök, az alelnökök, a vezérigazgató, a helyettes vezérigazgató, az ügyvezető igazgató, az igazgató és mindaz értendő, aki bár más elnevezéssel, a most felsoroltak munkakörének megfelelő tevékenységet végez. (Vr. 58. §.) így kell a bejelentést megtenni akkor is, ha az ipart az Ipartörvény Novellájának 7. vagy 8. §-a alapján (elhalt iparos házastársának és kiskorú gyermekeinek iparüzése) több személy jogán (pl. az özvegy és a gyermekek jogán) gyakorolják.

3. A bejelentési kötelezettség alól mentesítés

Vr. 37. §. (7) bekezdés:

„A jelen rendelet 62. §-ának (4) bekezdésében felsorolt vállalatok csak az iparigazolványra, illetőleg iparendélyre vonatkozó adatokat kötelesek bejelenteni; a felsorolt vállalatokat egyéb bejelentési kötelezettség a jelen § értelmében nem terheli,”

JEGYZET: A Vr-ben említett mentesített vállalatok azonosak az ötödik fejezet IV. részének F) pontjához fűzött jegyzetben foglaltakkal.

4. Büntető rendelkezések.

A bejelentés elmulasztása kihágás. Büntetése: két hónapig terjedhető elzárás és nyolcezer pengőig terjedhető pénzbüntetés. (T. 25. §.) Ha előzetes hatósági figyelmeztetés előzte meg a mulasztást, továbbá ismétlés esetén vétség, *Büntetése: egy évig terjedhető fogház és 20.000 pengőig terjedhető pénzbüntetés.*

C) A bejelentések alapján az iparhatóság megállapítja az arányszámot.

Vr. 37. §. (8), (9) és (10). bekezdés:

„(8) A bejelentések alapján az elsőfokú iparhatóság (Budapesten a polgármester) megállapítja, hogy a zsidónak kiadott érvényes iparigazolványok és iparengedélyek száma, illetőleg az iparigazolvánnyal vagy iparengedéllyel bíró zsidók száma a községben fennálló összes érvényes iparigazolványok és iparengedélyek együttes számának, illetőleg a községben iparengedéllyel vagy iparigazolvánnyal bíró személyek együttes számának hány százalékát teszi ki. Az arány megállapításában a T. 2. §-ának első és utolsó bekezdésében meghatározott valamely kivétel alá eső személyeket a nemzsidókkal együtt kell számításba venni. Ugyancsak megfelelően alkalmazni kell a jelen rendelet 62. §-nak rendelkezéseit is. A megállapítás szempontjából arra a válatra, amelyre az előbbi bekezdés rendelkezései kiterjednek, a zsidókra vonatkozó rendelkezéseket nem lehet alkalmazni. Ha az ipart az 1822:XII. tc. 7., illetőleg 8. §-ának rendelkezései alapján több személy jogán gyakorolják, a megállapítás szempontjából a második és a harmadik bekezdésnek a közkereseti társaságra vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni.

(9) A megállapítást az elsőfokú iparhatóság az 1939. évi november hó 15. napjától december hó 1. napjáig hivatalos hirdetőtábláján kifüggeszti. A megállapítás ellen az 1940. évi január hó 1. napjáig felszólamlással lehet élni a másodfokú iparhatósághoz. A felszólamlásokat az elsőfokú iparhatóságnál kell benyújtani. Az elsőfokú iparhatóság megállapítását és a felszólamlásokat felülvizsgálás végett a másodfokú iparhatósághoz terjeszti fel. A jóváhagyás után a megállapítást községenkint, a névsor és az arányszám közlésével megfelelő módon közzé kell tenni.

(10) Az előbbi bekezdés rendelkezését Budapesten azzal az olté-léssel kell alkalmazni, hogy az elsőfokú iparhatóság helyett a polgármestert, a másodfokú iparhatóság helyett az iparügyi minisztert

kell érteni. Az iparügyi miniszter ebben az ügykörben az érdekelt más miniszterekkel egyetértve jár el.”

JEGYZET: A jelen fejezet rendelkezéseinek a szempontjából a kedvezményezett zsidók a nemzsidókkal esnek egy tekintet alá.

KILENCEDIK FEJEZET.

A maganalkalmazás köre.

I. A százalékos korlátozás szabálya.

(Ezek a rendelkezések az összes zsidókat (a kedvezményezetteket is) érdeklik.)

A) Nagyobb (15, vagy annál több értelmiségi alkalmazottat foglalkoztató) vállalatoknál.

A T. 17. §-ának (2) és (3) bekezdése.

„(1) §. A közszolgálat körén kívül akár természetes személy* akár jogi személy által fenntartott ipari (kereskedelmi), bányászati, kohászati, bank- és pénzváltóüzleti vállalatban, biztosítási magánvállalatban, közlekedési vállalatban és mezőgazdasági (kert- és szőlőgazdasági) üzemben, továbbá bármiféle más kereső foglalkozásban tisztviselői, kereskedősegédei, vagy más értelmiségi munkakörben zsidót csak olyan arányban szabad alkalmazni, hogy a 2. §. első bekezdése alá nem eső zsidó alkalmazottak száma a vállalatnál (kereső foglalkozásban) értelmiségi munkakörben foglalkoztatottak számának tizenkét százalékát, az összes zsidó alkalmazottak száma pedig — ideszámítva tehát a 2. §. első bekezdése alá eső alkalmazottakat is — az értelmiségi munkakörben foglalkoztatottak számának tizenöt százalékát ne haladja meg.

(3) Az első bekezdés rendelkezései megfelelően irányadók az alkalmazottak illetményei (akár pénzben, akár természetben bármely címen élvezett juttatások) összegének arányára is.”

JEGYZET: A 2. §. első bekezdése alá esnek az u. n. kedvezményezett zsidók.

B) A tizenöttnél kevesebb értelmiségi alkalmazottat foglalkoztatóknál.

T. 17. §. (2) és (3) bekezdése:

„ (2) Ha az értelmiségi munkakörben foglalkoztatottak száma tizenöttnél kevesebb, de négytnél több, legfeljebb két, ha pedig az alkalmazottak száma öttnél kevesebb, legfeljebb egy alkalmazott lehet zsidó. Ennek a rendelkezésnek a szempontjából a 2. §. első be-

kezdésében meghatározott mentességet nem lehet figyelembevenni; a 2. §. első bekezdése alá eső személyeket azonban — egyébként egyenlő előfeltételek mellett — az alkalmazás és a szolgálatban megtartás szempontjából előnyben kell részesíteni.

(3) A (2) bekezdés rendelkezései megfelelően irányadók az alkalmazottak illetményei (akár pénzben, akár természetben bármely címen élvezett juttatások) összegének arányára is”.

Vr. 51. §. (3) bekezdése:

„(3) Ha a munkaadó értelmiségi munkakörben ötnél kevesebb személyt foglalkoztat, a zsidó munkavállalók illetményei a munkaadónál értelmiségi munkakörben foglalkoztatott összes alkalmazottak illetményeinek egy alkalmazottra eső aránylagos részét nem haladhatják meg.....”

JEGYZET: Az A) és B) alatti korlátozások vonatkoznak még lapvállalatnál (a szerkesztőségben és a kiadóhivatalban), színháznál, mozinál, mulatónál és egyéb szórakoztató vállalkozásnál foglalkoztatott alkalmazottakra is. (Vr. 42. §. (1).)

C) Az A) és B) alatt felsorolt korlátozások állanak még:

1, a kir. közjegyző, a bírósági végrehajtó és a szabadalmi ügyvivő alkalmazottaira (T. 17. §. utolsó bekezdés).

és

2. az egyesületi alkalmazottakra:

T. 19. §. (1) és (3) bekezdés.

Az I. és II. alatti felsorolt rendelkezéseket „(1) . . . megfelelően alkalmazni kell az 5. §. rendelkezései alá nem eső bármely egyesület (érdekképviselő), vagy bármely más megjelölésű szervezet, úgyszintén alapítvány tisztviselőire, valamint értelmiségi munkakörben foglalkoztatott egyéb alkalmazottaira.

(3) A jelen §. rendelkezéseit nem lehet alkalmazni azokra a szervezetekre és alapítványokra, amelyek kizárólagosan a 10. §. harmadik bekezdésében meghatározott célokra alakulnak, vagy ilyen célokra állanak fenn és amelyeknek alapszabályaik vagy más szervezeti szabályaik szerint csakis zsidó tagjai lehetnek”.

A (3) bekezdéshez:

Vr. 61. §.

„A T. 19. §-ának harmadik bekezdésében foglalt mentesség nem terjed ki kereskedelmi társaságokra és más olyan szervezetekre, amelyek kereső, üzleti tevékenységet folytatnak.”

JEGYZET: A T. 19. §-a nem vonatkozik a köztestületekre, állami, törvényhatósági, községi kezelésben álló alapítványokra (arra ugyanis külön rendelkezés van, lásd Hatodik fejezet, I.)

A (3) bekezdésben említett, kizárólag zsidó tagokkal rendelkező szervezetek, alapítványok céljai lehetnek: izraelita hit felekezeti, zsidó művelődési vagy más zsidó társadalmi és gazdaságtudományi célok (T. 10. §. (3)), de nem lehetnek gyakorlati gazdasági, lukratív célú vállalkozások.

D) Újjonnan alakuló vállalatok.

Vr. 56. §. (1), (2) és (4) bekezdés:

„(1) Annak a munkaadónak, aki az 1939. évi május hó 4. napja után kezd a T. 17. §-a alá eső üzletet, üzemet, bármينemű egyéb vállalkozást vagy kereső foglalkozást, az értelmiségi munkakörben foglalkoztatottak első felvétele és javadalmazásának első megállapítása alkalmával is figyelembe kell vennie a T. 17. §-a első, második, harmadik, hetedik és tizedik bekezdésének rendelkezéseit.

(2) Az előbbi bekezdés rendelkezései irányadók akkor is, ha két vagy több vállalat egyesüléséből új vállalat keletkezik.

(4) A jelen §. rendelkezéseit a T. 19. §-a alá eső egyesület, szervezet, úgyszintén alapítvány tekintetében is megfelelően alkalmazni kell.”

t

JEGYZET: Tehát az újjonnan alakuló vállalatnak már kezdetben nem szabad átlépni az A. és a B. részben feltüntetett arányszámokat.

E) Vállalatok fűzőja.

Vr. 56. §. (3) bekezdés:

„(3) Ha valamely vállalat fennálló vállalatot magába olvaszt, a beolvadó vállalat alkalmazottainak átvételével általában nem lépheti túl a zsidó alkalmazottak száma és javadalmazása tekintetében a T. 17. §-ában meghatározott korlátokat. Ez a rendelkezés nem zárja ki azt, hogy a fennálló vállalatot magába olvasztó vállalat a beolvadó vállalatnak legfeljebb annyi zsidó alkalmazottját átvegye szolgálatába, amennyit a beolvadó vállalat a T. 17. §-a értelmében — a jelen rendeletben foglalt rendelkezéseknek megfelelő alkalmazásával — szolgálatában megtartani jogosult lenne.”

F) Alkalmazhat-e zsidót olyan vállalat, amelynél a maximális zsidólétszám még nem telt be?

A T. 17. §-ának (6) bekezdése.

„(6) A zsidó alkalmazottak számának és illetményeinek az összes alkalmazottak számához és illetményeinek összegéhez viszonyított, az 1938. évi március hó 1. napján fennállott arányszámát a

zsidó alkalmazottak javára megváltoztatni nem szabad. Ez a rendelkezés az 5. §. második bekezdése értelmében nyugdíjazott vagy a szolgálatból az említett rendelkezés értelmében egyébként elbocsátott személy alkalmazását nem zárja ki”,

Vr. 52. §.

„Az olyan vállalat, amelyben a zsidó alkalmazottak számának és illetményeik összegének az összes alkalmazottak számához és illetményeinek összegéhez viszonyított arányszáma a T. 17. §-ának első bekezdésében megengedett legmagasabb arányszámot el nem éri, zsidót az arányszám kiegészítésére csak akkor alkalmazhat,

a) ha ennek következtében a nemzsidó és a zsidó alkalmazottak számának és illetményeinek összegének az 1938. évi március hó 1. napján fenállott aránya a zsidó alkalmazottak javára nem változik meg, vagy

b) az alkalmazni kívánt személy olyan, akit a T. 5. §-a második bekezdésének értelmében nyugdíjaztak, vagy a szolgálatból az említett rendelkezés értelmében egyébként elbocsátottak.

Az előző bekezdések rendelkezéseit azokban az esetekben is megfelelően alkalmazni kell, amelyekben a munkavállalók száma tizenötnél kevesebb.”

JEGYZET: A Vr. 52. §-ának b) pontjában említettek azok a zsidó köztisztviselők, akiket a T. értelmében a közszolgálatból el kell bocsátani.

G) Zsidó alkalmazottak és a legkisebb munkabér.

Vr. 58. §.

„Amennyiben fennálló jogszabálynak a legkisebb munkabérekre vonatkozó rendelkezései következtében zsidó alkalmazottnak illetményeit emelni kell, a nemzsidó alkalmazottak illetményeinek emelésével vagy a T. rendelkezéseinek megfelelő más intézkedéssel kell gondoskodni arról, hogy a zsidó alkalmazott illetményeinek felemelése következtében a nemzsidó és a zsidó alkalmazottak illetményeinek aránya zsidó alkalmazottak javára meg ne változzék”

H) Zsidó alkalmazottak és a honvédelmi törvény.

Vr. 57. §.

„A munkaadó zsidó alkalmazottnak a katonai szolgálat teljesítése után szolgálatba való visszavételét az 1939:11. te. 72. §-ának (4) bekezdése alapján megtagadhatja, ha a visszavétellel a zsidó alkalmazottak aránya a nemzsidó alkalmazottak hátrányára a T.-ben meg nem engedett módon növekednék.”

II. Bejelentési kötelezettség minden kereső foglalkozásra, amelyben értelmiségi alkalmazottakat foglalkoztatnák.

A) Kít terhel a bejelentési kötelezettség?

(Ezek a rendelkezések mindenkit érdekelnek)

Vr. 42. §.

„A 40. és a 41. §-ban szabályozott bejelentési kötelezettség a — T. 17. §-ának első bekezdésében meghatározott vállalatokon felül — kiterjed minden lapvállalatra (mind a szerkesztőségekben, mind a kiadó-hivatalokban foglalkoztatottakra), színházra, mozgófényképszínházra, mozgófényképeket előállító vállalatra, mulatóra, egyéb szórakoztató vállalkozásra, továbbá bármiféle más kereső foglalkozásra.

Bejelentési kötelezettség terheli a kir. közjegyzőt, a bírósági végrehajtót és a szabadalmi ügyvivőt is,

A bejelentési kötelezettség kiterjed továbbá értelmiségi munkakörü alkalmazottat foglalkoztató minden olyan egyesületre (érdekképviseletre) vagy bármily más megjelölésű olyan szervezetre vagy alapítványra, amely nem köztestület, közintézet vagy közüzem, ideértve a budapesti áru és értéktözsde, úgyszintén a vidéki termény és gabonacsamokokat is.

Az előbbi bekezdés alkalmazása szempontjából munkaadón az egyesületet, a szervezetet vagy az alapítványt, foglalkoztatottn pedig az egyesületnek, a szervezetnek vagy az alapítványnak bármi néven nevezett javadalmazást élvező tisztviselőit és értelmiségi munkakörben foglalkoztatott egyéb alkalmazottait — ideértve az említett jogi személyeknél és szervezeteknél rendszeresen, továbbá, a 43. §. második bekezdésében meghatározott korlátok között bár nem rendszeresen, de esetenként ismétlődően foglalkoztatott ügyészeket, orvosokat és memőköket is — kell érteni.

JEGYZET: A T. 17. §. (1) bekezdésében adott felsoroláshoz képest bejelentés terheli az akár természetes, akár jogi személy által fenntartott ipari (kereskedelmi), bányászati, kohászati, bank- és pénzváltóüzleti vállalatot, biztosítási magánvállalatot, közlekedési vállalatot, mezőgazdasági üzemet és bármiféle más kereső foglalkozást, amely értelmiségi munkakörű alkalmazottakat foglalkoztat és nem állami, törvényhatósági, községi intézmény, köztestület, közalapítvány vagy közüzem.

B) Mit kell tartalmaznia a bejelentéseknek?

1. Olyan vállalatoknál, amelyek az első zsidótörvény (1938:XV. te.) alapján már tettek bejelentést.

40. §.

(1). (4), (5) és (6) bekezdése:

„(1) A T. 5. <§-a alá nem eső minden munkaadó, aki üzletében, üzemeiben, bárminemű egyéb vállalkozásában értelmiségi munkakörü al-

kalmazottat (alkalmazottakat) foglalkoztat, köteles az 1939. évi június hó 20. napján szolgálatában állott ilyen alkalmazottait és azok illetményeit (pénzben, természetben, vagy egyébként adott mindenemű juttatásokat) az 1939. évi október hó 15. napjáig a jelen rendelethez mellékelten V. számú minta szerint bejelenteni.

(4) Az első és a harmadik bekezdésben meghatározott bejelentésben nyilatkoznia kell a munkaadónak arra a körülményre is, hogy a közszállítások az 1936—19

(5) 38. években lebonyolított üzleti forgalmának egyötödét elérték-e.

(6) Ha a munkaadó egyes kifizetett összegeket bizalmas kiadásokként jelöl meg, akkor a bejelentésben a vállalat évi bruttó forgalmának összegét is fel kell tüntetni.

(7) A bejelentőnek bejelentésén fel kell tüntetnie a vállalat nevét (cégét), munkakörét (üzletkörét). A vállalat tulajdonosának, illetőleg annak, aki egyéb kereső foglalkozást folytat, ha természetes személy, az illetményekre vonatkozó rovatok kivételével, a kimutatást saját személyét illetően is ki kell töltenie.”

2. Olyan vállalatoknál, amelyek még nem tettek bejelentést.

Vr. 40. §. (3) bekezdés:

„(3) Az olyan munkaadó, aki kereső foglalkozását az 1939. évi június hó 30. napja előtt már folytatta és a 4350/1938. M. E. számú rendelet 10. §-ában elrendelt bejelentést nem tette meg, illetőleg bejelentésre ezideig kötelezve még nem volt, köteles — az első bekezdésben meghatározott bejelentésen felül — az V. számú minta szerint külön íven bejelentni azokat az értelmiségi munkakörű alkalmazottait, akiket az 1938. évi március hó 1. napján, illetőleg, ha kereső foglalkozását eme nap után kezdte meg, a megkezdés napján foglalkoztatott.”

3. Újonnan alakuló vállalatoknál.

Vr. 40. §. (2) bekezdés:

„(2) Az olyan munkaadónak, aki üzletet, üzemet vagy egyéb kereső foglalkozást az 1939. évi június hó 30. napja után kezd vagy értelmiségi munkakörű alkalmazottat csak az 1939. évi június hó 30. napját követő időtől kezdve foglalkoztat, ugyancsak az 1939. évi október hó 15. napjáig, illetőleg az üzlet, üzem vagy egyéb kereső foglalkozás megkezdésétől számított tizenöt napon belül ugyanezt a bejelentést kell megtennie azzal az eltéréssel, hogy az adatokat az üzlet, az üzem vagy a kereső foglalkozás megkezdésének időpontjára vonatkoztatva kell bejelenteni és ezt az időpontot a bejelentésen külön fel kell tüntetni.”

JEGYZET: Ez annak ellenőrzése végett szükséges, hogy az 1938. március elsejei állapotot a zsidó alkalmazottak javára ne lehessen rontani ott, ahol a zsidók még a megengedett arányszámot sem érték el.

4. Mi értendő illetmény alatt?

Vr. 46. §.

„A jelen rendeletben a T. 17. és 19. §-ának végrehajtására vonatkozó rendelkezések alkalmazása szempontjából javadalmazásnak (illetménynek) kell tekinteni minden, akár pénzben, akár természetben meghatározott juttatást, így különösen;

1. minden rendszeresített ésösszecszerűen előre megállapított, akár pénzben, akár természetben járó illetményszerű szolgáltatást, ideszámítva a fizetésen felül esetleg külön íizetett lakáspénzt, külön munkadíjat, működési és egyéb pótlékot, más hasonló természetű javadalmazást, az időszakonként visszatérően fizetett rendszeresített jutalmakat és minden egyéb mellékjavadalmazást még abban az esetben is, ha az rendszeresítve vagyösszecszerűen előre megállapítva nincsen is;

2. a nyereségrészesedést, vagy bármely egyéb, kulcs szerint járóösszecszerűen előre meg nem állapított javadalmazást;

3. segélyt, jutalmat”

C) A változások jövőbeli bejelentésére kötelezettség.

Vr. 41. §.

„A T. 5. §-a alá nem eső minden munkaadó köteles az értelmiségi munkakörben foglalkoztatott alkalmazottainak személyében, munkakörében és illetményeiben beállott változásokat a jelen rendelethez mellékelte V. számú minta szerint első ízben az 1939. évi július hó 1. napjától az 1939. évi december hó 31. napjáig terjedő félévre vonatkozóan az 1940. évi január hó 31. napjáig, azontúl pedig íélévenként a január hó 1. napjától június hó 30. napjáig terjedő félévre július hó 31. napjáig, a július hó 1. napjától december hó 31. napjáig terjedő félévre pedig január hó 31. napjáig bejelenteni.

Ha változás az illető félévben nem volt, ezt kell az előbbi bekezdésnek megfelelő időben bejelenteni.

Az első bekezdésben említett kimutatást betűrendbe foglalva elkülnítve — ha ezt az alkalmazottak száma indokoltá teszi, külön íveken — kell elkészíteni egyfelől a szolgálatból az illető félév alatt kilépettek, másfelől az újonnan alkalmazottak és végül az olyan foglalkoztatottak tekintetében, akik a számadási félév alatt értelmiségi munkakörből egyéb munkakörbe, vagy egyéb munkakörből értelmiségi munkakörbe léptek.

A 40. §. utolsó bekezdésében megjelölt adatokat a jelen ^-ban szabóhlyozott bejelentéseken is fel kell tüntetni.”

JEGYZET: A Vr. 40. §. utolsó bekezdése szerint a bejelentésen fel kell tüntetni a vállalat nevét (cégét), üzletkörét (munkakörét).

**D) A bejelentendő alkalmazottak (foglalkoztatottak) köre.
Kiket kell bejelenteni?**

Vr. 43. §.

„A bejelentés szempontjából értelmiségi munkakörű alkalmazottnak kell tekinteni az irodai és műszaki szolgálatot ellátó tisztviselőkön felül a kereskedősegédet (eladat, elárúsítót), az akár állandó fizetéssel (fixfirással) alkalmazott, akár jutalékos, vagy esetenként ismétlődően foglalkoztatott utazót (üzletszerzöt, ügynököt), általában minden olyan alkalmazottat, aki nem altiszti, vagy szolgálai, avagy nem testi (fizikai) munkát végez; a jutalékos, vagy esetenként ismétlődően foglalkoztatott üzletszerzöt, ügynököt, vagy utazót azonban csak akkor, ha őt az alatt a félév alatt, amelyről a bejelentés szól és az azt megelőző félév alatt legalább három ügyben foglalkoztatták és az említett idő alatt kifizetett járuléka a kétszáz pengőt meghaladta.

A rendszeresen, vagy bár nem rendszeresen, de esetenként ismétlődően foglalkoztatott személyeket abban az esetben is be kell jelenteni, ha munkavállalásuk nem alapszik szolgálati szerződésen. Ezt a rendelkezést csak abban az esetben kell alkalmazni:

1. a szolgálati viszonyban álló főiskolai végzettségű személyre (pl. ügyvéd, orvos, mérnök), ha őt az alatt a félév alatt, amelyről a bejelentés szól és az azt megelőző félév alatt legalább négy ügyben foglalkoztatták és az ilyen címen mutatkozó keresménye ez alatt az idő alatt a kétezer pengőt meghaladta;

2. a szolgálati viszonyban nem álló nem főiskolai végzettségű személyre (pl. szakértő, biztosítási kárbecslő), ha őt az alatt a félév alatt, amelyről a bejelentés szól és az azt megelőző félév alatt négy ízben foglalkoztatták és az ilyen címen mutatkozó keresménye ez alatt az idő alatt az ezer pengőt meghaladta.

A helyettes ügyvédet (1937. évi IV. te. 67. §.) főnöke, ha pedig maga a főnök is alkalmazott, a munkaadó bejelenteni köteles.

Belföldi vállalatnak külföldön szolgálatot teljesítő alkalmazottja is, — akár magyar, akár külföldi állampolgár — bejelentési kötelezettség alá esik. Ilyen alkalmazott illetményeinek és egyéb járandóságainak összegét a kifizetett külföldi pénzben és annak a kifizetésekor fennállott pengő ellenértékében kell — a megfelelő felármak is figyelembevételével — feltüntetni.

Részvénytársaság, szövetkezet és korlátolt felelősségű társaság esetében be kell jelenteni az igazgatóságnak és a felügyelőbizottságnak azt a tagját is, aki, akár szolgálati viszony, akár megbízás folytán végez a társaság részére olyan tennivalót, amely nem esik az igazgatóság rendes tennivalóinak körébe.

Bejelentési kötelezettség alá esik egyéni cégnél, vagy betéti társaságnál a vállalat ügyeiben működést kifejtő az a csendes társ, vagy kültag is, akinek nincs iparendélye.

Bejelentési kötelezettség alá esnek azok a nyugdíjasok is, akiket munkaadójuk nyugdíjaztatásuk után is foglalkoztat, még pedig mind nyugdíjuk, mind a foglalkoztatásukért járó külön díjazásuk feltüntetésével. A nevezetteket be kell jelenteni akkor is, ha foglalkoztatásukért külön díjazásban nem részesülnek.

Bejelentési kötelezettség alá esnek az értelmiségi munkakörben foglalkoztatott tanulók, tanoncok, gyakornokok és javadalmasban nem részesülő alkalmazottak.

Bejelentési kötelezettség alá esnek a 45. §. 4—7. pontjában felsoroltak is, kivéve a 45. §. második bekezdésében meghatározott esetet.”

JEGYZET: A Vr.-hez mellékelt V. sz. bejelentési minta részletes, de mégis példázó felsorolást ad az értelmiségi alkalmazottakról: igazgató, cégvezető, titkár, üzletvezető, revizor, könyvelő, pénztáros, biztosítási matematikus, levelező, gépiró, gyorsíró, iratár, telefonos, kereskedősegéd, elárúsító (eladó), üzletvezető és jutalékos ügynök, utazó, üzemtechnikus, konstruktor, műszaki rajzoló, üzemellenőr, kalkulátor, anyagbeszerző, anyagkezelő, raktáros, telepfelügyelő, nyomdai lektor, éttermi üzletvezető, órákönyvelő, vállalati ügyész, orvos, gyárvezető, üzemvezető, telepvezető, üzemmérnök, tervezőmérnök, hajóstiszt, bányaintéző, bányagondnok, gazdatiszt, jószágkormányzó, jószágigazgató, felügyelő, kasznár; számtartó, intéző, gyakornok voluntőr stb.

2. Kiket nem kell — általában — bejelenteni

Vr. 44. §.

„Ügyvédjelöltet a joggyakorlati idő alatt, de legfeljebb a jogtudori oklevél megszerzésétől számított hat évig, nem lehet a T. alkalmazása szempontjából alkalmazottnak tekinteni és ehhez képest az ügyvéd, akinek irodájában a joggyakorlatot folytatja, őt bejelenteni nem köteles. Ez a rendelkezés nem vonatkozik arra az ügyvédjelöltre, akit nem ilyen minőségben foglalkoztatnak értelmiségi munkakörben. Az említett hat esztendei időtartam szempontjából a tényleges katonai szolgálatnak a joggyakorlatba bele nem számítható idejét figyelmen kívül kell hagyni.

Gyógyszerészgyakornokot a gyakornoki idő alatt, de legfeljebb két évig a gyakorlat megkezdésétől számítva, gyógyszerészségéretet pedig a gyakorlati segédidő alatt, de legfeljebb három évig a gyógyszerész-ruesteri oklevél megszerzésétől számítva, nem lehet a T. alkalmazása szempontjából alkalmazottnak tekinteni és ehhez képest az a gyógyszerész, akinek gyógyszerterápiában a gyakornoki vagy segédi gyakorlatot folytatja, őt bejelenteni nem köteles. Ez a rendelkezés nem vonatkozik arra a gyógyszerészgyakornokra vagy gyógyszerészségéretre, akit nem ilyen minőségben foglalkoztatnak értelmiségi munkakörben. Az említett két évi, illetőleg három évi időtartam szempontjából a tényleges katonai szolgál-

latnak a gyakorlati tanulmányi időbe bele nem számítható tartamát figyelmen kívül keli hagyni.

Nem vehető fel a bejelentésbe a tényleges katonai szolgálati kötelezettséget (1939:11. te. 21. §§. (2) bek., a) pont.) teljesítő alkalmazott, még abban az esetben sem, ha az alkalmazási viszony a katonai szolgálat alatt is fennmarad. A katonai szolgálat teljesítése folytán be nem jelentett alkalmazottat azonban a katonai szolgálat teljesítése után, a munkaadóhoz visszatérése után a 41. §-ban foglalt rendelkezés szerint be kell jelenteni.

Hítes könyvvizsgálót csak abban az esetben kell bejelenteni, ha a munkaadóval akár hítes könyvvizsgálói, akár egyéb minőségben szolgálati viszonyban van, vagy — ilyen szolgálati jogviszony hiányában is —, ha őt a munkaadó rendszeresen, vagy bár nem rendszeresen, de esetenként ismétlődően foglalkoztatta. (43. §. második bekezdés.)

Nem kell bejelenteni a tőzsdealkuszt, a gabonaügynököt, továbbá az ingatlanok forgalmának közvetítésével vagy ingatlanok adásvételével üzletszerűen foglalkozó ügynököt sem. A felsoroltak azonban értelmiségi munkakörben foglalkoztatott alkalmazottjukat kötelesek bejelenteni.

Nem kell bejelenteni a nem állandó fizetéssel alkalmazott ügynököt (ügynöki céget), ha igazolja, hogy ügynöki tevékenységét, mint önálló vállalkozó több vállalat részére fejti ki és maga is foglalkoztat értelmiségi munkakörben alkalmazottat.”

JEGYZET: A Vr. 43. §-ának (2) bekezdéséből érthetően nem kell bejelenteni az olyan, szolgálati jogviszonyban nem álló főiskolai végzettségű személyt (pl. ügyvéd, orvos, mérnök) sem, akit a bejelentési és az azt megelőző félév alatt négynél kevesebbszer foglalkoztattak, avagy négyszer vagy annál többször foglalkoztattak ugyan, de ilyen címen mutatkozó keresménye a 2.000 pengőt nem haladja meg. Ugyanez áll a nem főiskolai végzettségűekre (pl. szakértő, biztosítási kárbecslő) is, csak itt a keresmény értékhatára 1000 pengő. Éppúgy nem kell bejelenteni a jutalékos vagy esetenként foglalkoztatott vagy helyi (tehát nem alkalmazott) ügynököt sem, ha őt a bejelentési és az azt megelőző félév alatt háromnál kevesebbszer foglalkoztatták avagy háromnál többször foglalkoztatták ugyan de kifizetett jutaléka a 200 pengőt nem haladta meg. Általában az ügynököknek a T. és a Vr. szempontjából három kategóriája különböztetendő meg:

a) az alkalmazott ügynökök, akik mindenképen az alkalmazottakkal esnek egy tekintet alá;

b) a jutalékos vagy esetenként foglalkoztatott vagy helyi ügynökök, akiket csak akkor kell bejelenteni és a százalékok szempontjából egészen külön csoportként figyelembevenni, ha okot a bejelentési és az azt megelőző félév alatt legalább három ízben

foglalkoztatták és a kifizetett jutalékuk a 200 pengőt meghaladta;
c) a többi ügynökök, akiket bejelenteni és a T. szempontjából figyelembevenni nem kell.

E) A személyi lap.

AD) 2 alatt felsoroltokról a munkaadónak ellenőrzésre és saját használatra személyi lapot kell készítenie.

Vr. 47. §. (1), (2) és (3) bekezdés:

„A 40. §-ban meghatározott munkaadónál a 43. §. szerint bejelentési kötelezettség alá eső minden munkavállaló köteles a jelen rendelethez mellékelte VI. számú minta szerint személyi lapot kiállítani és a személyi lapon bejelentett adatokat igazoló okiratokat (1. 3. és 6. §.) a munkaadónak bemutatni.

A munkaadó köteles gondoskodni arról, hogy a munkavállaló a személyi lapon a megfelelő adatokat bejegyezze. Köteles továbbá a munkaadó a neki bemutatott okiratokat a személyi lapon részletesen felsorolni és azok alapján nyilatkozni arra vonatkozóan, hogy nézete szerint a munkavállalót a T. alkalmazása szempontjából nemzsidónak, vagy zsidónak kell-e tekinteni.

A személyi lapokat a munkaadó megőrizni köteles.”

F) A bejelentés elkészítésének módja.

1. Hol kaphatók a bejelentési ívek?

Vr. 49. §. (3/4) bekezdés:

„(2) A bejelentésekhez szükséges nyomtatványokból, továbbá a 47. §-ban megjelölt személyi lap elkészítésére szolgáló űrlapokból a kormánybiztos megfelelő készlettel látja el Budapesten a kerületi eljárásokat, városokban a polgármestert, községekben az elöljáróságot ahol azokat darabonként 10 fillérért az érdekeltek beszerezhetik.”

JEGYZET: az említett kormánybiztos az Értelmiségi Munkanélküliség Ügyeinek Kormánybiztosa, Budapest, V. Klotild u. 101 c.

2. A bejelentések elkészítése.

Vr. 45. §.

„A bejelentések során elkülönítve (nagyobb létszám esetében külön íveken) kell bejelenteni

1. a 43. §-ban felsorolt személyeket, iskolai végzettségükre tekintet

nélkül, kivéve a jutalékos vagy esetenként foglalkoztatott utazót, (üzletszerzőt, ügynököt) és a 43. §. utolsóelőtti bekezdésében felsoroltakat;

2. a jutalékos vagy esetenként foglalkoztatott utazót (üzletszerzőt, ügynököt) iskolai végzettségére tekintet nélkül, amennyiben őt az alatt a félév alatt, amelyről a bejelentés szól és az azt megelőző félév alatt legalább három ízben foglalkoztatták és az említett idő alatt kifizetett jutaléka a kétszáz pengőt meghaladta;

3. az értelmiségi munkakörben foglalkoztatott tanulókat, tanoncokat, gyakornokokat és javadalmazásban nem részesülő alkalmazottakat;

4. az egyéni cég tulajdonosának a közkereseti társaság tagjának, a betéti társaság beltagjának, a korlátolt felelősségű társaság tagjának értelmiségi munkakörben foglalkoztatott házastársát, leszármazóit és lemenőit valamint ezek házastársait, ha rendszeres illetményt nem kapnak;

5. a munka kiosztásában, irányításában felügyeletében, ellenőrzésében és átvételében működő művezetőket, iskolai végzettségükre tekintet nélkül,

6. a felmondás alatt álló és tényleges szolgálatot nem teljesítő alkalmazottakat, illetményeiknek feltüntetésével;

7. a nem értelmiségi munkakörben foglalkoztatott azokat az alkalmazottakat, akik a középiskola, vagy a középfokú iskola negyedik osztályát elvégezték, vagy akiknek ennél magasabb iskolai végzettségük van.

A 4–7. pontokban megjelölt alkalmazottakra vonatkozóan egyáltalában nem terheli bejelentési kötelezettség az olyan munkaadót, aki értelmiségi munkakörben alkalmazottakat nem foglalkoztat.

Az elkülönített csoportokon belül külön-külön egymást követően betűrendbe kell sorozni:

a) a T. alkalmazása szempontjából nemzsidónak tekintendő;

b) a T. alkalmazása szempontjából zsidónak tekintendő és

c) a T. 2. §-ának első és utolsó bekezdésében meghatározott valamely kivétel alá eső személyeket

Ha a munkaadónak külön céggel bíró több vállalata van, a bejelentést mindegyikre vonatkozóan külön-külön kell megtennie. Ha ugyanazal a céggel bíró vállalatban belül főüzlete és fióküzletei vannak, a bejelentést összesítve, de fióküzletenként csoportosítva kell megtennie. Amennyiben azonban vállalata központi (kereskedelmi tevékenységet végző) igazgatásra és üzemi (ipari tevékenységet végző) részre különül, a bejelentést a két rész tekintetében külön-külön íven kell megtennie.”

Vr. 47. §. (4)-(7) bekezdés.

„(4) Annak a munkavállalónak nevéhez, aki a személyi lapon bejelenti, hogy az izraelita hitfelekezet tagja, vagy a T. 1. §-a értelmében egyébként zsidónak tekintendő, a bejelentési ív (V. sz. minta) „megjegyzés” rovatába ezt a bejelentést be kell jegyezni; ezenfelül az ilyen személynek csupán az illetményeire vonatkozó adatokat kell a bejelentési íven feltüntetni.

(5) Arra nézve, aki bejelentése szerint a T. 2. §-ának első vagy harmadik bekezdésében meghatározott valamely kivétel alá esik, a 6. §-ban megjelölt megfelelő okirattal igazolt körülményt és az igazoló okirat vagy okiratok rövid megjelölését a bejelentési íven fel kell tüntetni.

(6) Az alkalmazás (munkakör) minőségére és a munkavállaló járandóságaira vonatkozó adatokat a tényleges juttatásoknak megfelelően kell a munkaadó könyvei, a fennálló szolgálati szerződések vagy az idevágó egyéb okiratok alapján a bejelentési lapon feltüntetni.

(7) Ha a munkavállaló járandóságainak egy része tényleges kiadás-ként felmerült költség megtérítése volt, ezt a bejelentési íven a „megjyzés” rovatban összegszerűen fel kell tüntetni.”

3. A bejelentések aláírása.

Vr. 48. §.

„A bejelentéseket a munkaadó, a vállalat tulajdonosa, közkereseti társaságnak legalább egyik tagja, betéti társaságnak legalább egyik beltagja, korlátolt felelősségű társaságnak legalább egyik ügyvezetője, ha több ügyvezetője van, legalább kettő, részvénytársaságnál és szövetkezetnél az igazgatóságnak az a tagja (felszámolója) és a vállalatnak cégjegyzésre jogosult az a tisztviselője, akit ezzel az igazgatóság megbíz, a kir. közjegyző, a bírósági végrehajtó, a szabadalmi ügyvivő, egyesületnél, alapítványnál vagy a fentebb már felsoroltak közé nem tartozó egyéb testületeknél és intézményeknél a képviselőre jogosult személy aláírni köteles. Ha a vállalat tulajdonosa külföldön lakik, vagy egyéb akadály miatt nem írhatja alá a bejelentést, helyette — az akadály feltüntetésével — megbízottja jár el. Csőd alatt álló vállalat bejelentését a csőd«tömeggondnok, a minisztérium által kirendelt vállalati vezető (63. §.) ellenőrzése alatt álló vállalat bejelentését a vállalat vezetője is aláírja.”

4. Hova kell beküldeni a bejelentéseket?

Vr. 49. §. (1) bekezdés:

„A ... bejelentéseket az Értelmiségi Munkanélküliség ügyeinek Körmánybíróságához (Budapest, V., Klotild-u. 10/c) kell benyújtani vagy beküldeni”.

G) Büntető rendelkezések.

A bejelentés és az adatszolgáltatás elmulasztása kihágás. Büntetése: két hónapig terjedhető elzárás és nyolcezer pengőig terjedhető pénzbüntetés. (T. 25. §.) Ha előzetes hatósági figyelmeztetés előzte meg a mulasztást, továbbá ismétlés esetén: vétség. Büntetése: egy évig terjedhető fogság és húszezer pengőig terjedhető pénzbüntetés. (T. 26.)

III. Az arányszámok megállapítása.

(Ezek a rendelkezések az összes zsidókat érintik.)

A) Általános szabály.

Vr. 50. §. (1), (S) és (5) bekezdés:

„(1) A kormánybiztos (49. §.) a bejelentések alapján megalapítja, hogy az értelmiségi munkakörben foglalkoztatottak közül hányan tartoznak a nemzsidók és hányan a zsidók körébe, milyen arányban áll a zsidók száma az értelmiségi munkakörben foglalkoztatott összes személyek számához, mennyi a zsidók, mennyi a nemzsidók illetménye (akár pénzben, akár természetben bármily címen kapott juttatások összege), milyen arányban áll a zsidók illetményeinek összege, az értelmiségi munkakörben foglalkoztatott összes személyek illetményeinek összegéhez. Ennek során a kormánybiztos állapítja meg azt is, hogy a munkavállalónak tényleges kiadásként felmelt költség megtérítése címén kifizetett járandóságból (47. §. utolsó bek.), mely összeget kell a T. értelmében figyelembeveendő járandóságnak tekinteni.

(3) Ha a zsidók száma vagy illetményeiknek összege az értelmiségi munkakörben foglalkoztatott összes alkalmazottak számához vagy illetményeik összegéhez mérve tizenkét százaléknál nagyobb, meg kell állapítani, hogy a T. 2. §-ának első bekezdésében és harmadik bekezdésében meghatározott valamely kivétel alá eső személyek száma vagy illetményeik összege milyen arányban áll a vállalatnál értelmiségi munkakörben foglalkoztatott összes személyek számához és illetményeik összegéhez.

(5) az előző bekezdésekben foglalt megállapításokat a 45. §. első bekezdésének 2. pontjában megjelölt utazók (üzletszerzők, ügynökök) tekintetében elkülönítve kell végrehajtani.«

JEGYZET: Az (5) bekezdés a T. 17. §-o (10) bekezdésének a következő rendelkezésén alapul: „... az utazókat (üzletszerzőket, ügynököket) a többi alkalmazottól elkülönítve kell figyelembe venni”. Az arányszámok megállapításában öttizedet vagy ennél nagyobb tört számot egy egésznek kell számítani, az öttizednél kisebb törtszámot pedig figyelmen kívül kell hagyni. Vr. 64. §.)

B) Melyik zsidónak tekintendő személyt nem kell számításba venni?

Vr. 50. §. (2) bekezdés:

„(2) A megállapításban a 45. §. első bekezdésének 4. pontjában meghatározott esetben a munkaadó házastársát egyenesági rokonait és ezek házastársait, végül — a szerződésben, illetőleg a törvényben meghatározott felmondási idő tartama alatt — a felmondás alatt álló és tényleges szolgálatot nem teljesítő alkalmazottakat és mindezek illetményeinek Ua&zegét figyelmen kívül kell hagyni, viszont a zsidók közé a T. 2. §-ának

első bekezdésében és harmadik bekezdésében meghatározott valamely kivétel alá eső személyeket is be kell sorolni.”

C) A bizalmas kiadások.

Vr. 50. §. (1) bekezdés:

„ (4) a zsidók illetményeihez számítandók a bizalmas kiadások címén kifizetett összegek, amennyiben az évi bruttó forgalom egynegyed százalékát meghaladják. Amennyiben az évi bruttó forgalom a negyedmillió pengét meghaladja, az ötvenezer pengőt felülhaladó összegű bizalmas kiadások számítandók a zsidók illetményeihez.”

D) A szerkesztőségi alkalmazottakra vonatkozó külön rendelkezések.

(Ezek a rendelkezések a korlátozott jogú nemzsidókat is érintik.)

Vr. 29. §.

„Akár időszakos, akár nem időszakos lap szerkesztésében állandó munkaviszonyban álló munkatársak tekintetében a nemzsidók és a zsidók számának és illetményeik összegének megállapítása során a T. 1. §-a hatodik bekezdésében meghatározott korlátozások alá eső személyt a zsidókkal együtt kell számításba venni.”

JEGYZET: A Vr. 29. §-ában említett személyek az u. n. korlátozott jogú nemzsidók.

E) A kormánybiztos közlése.

Vr. 50. §. (6) bekezdés:

„A kormánybiztos a jelen. § értelmében tett megállapításait közli a munkaadóval.”

IV. Hogyan és meddig- kell a zsidó alkalmazottak számát a megengedett mértékre csökkenteni?

(Ezek a rendelkezések a zsidókat és a nemzsidó munkaadókat érintik.)

A) Általános szabály.

A. T. 17. §-ának (4) bekezdése:

A 17. §. (1), (2) és (3) bekezdésben (lásd A) és B) meghatározott arányszámot az 1943. évi január hó 1. napjáig kell elérni. A csökkentést félévenként minden évben július hó 30. és december hó 31. napjáig legalább is egyenletesen akként kell végrehajtani, hogy az első, a második és a harmadik bekezdésben meghatározott arány az 1943. évi január hó 1. napjáig eléérlessék.

B) Részletes szabályok a nagyobb, (tizenöt-nél több értelmiségit foglalkoztató) vállalatokra.

Vr. 51. §. (1) és (8) bekezdés:

„Ha a zsidók száma és illetményeik összege az értelmiségi munkakörben foglalkoztatott összes alkalmazottak számához vagy illetményeik összegéhez mérve tizenöt százaléknál nagyobb, avagy tizenöt százaléknál kisebb ugyan, de a T. 2.§ -a alá nem eső zsidók száma vagy illetményeik összege az értelmiségi munkakörben foglalkoztatott összes alkalmazottak számához vagy illetményeik összegéhez mérve, tizenkét százaléknál nagyobb, a zsidóknak az 50. §. értelmében megállapított számát, illetőleg illetményeiket félévenként, minden évben június hó 30. és december hó 31. napjáig legalább is egyenletesen akként kell csökkenteni, hogy a T. 17. §-a első bekezdésében megállapított tizenkét, illetőleg — a T. 2. §-a alá eső munkavállalókkal együtt — a tizenöt százalékos arány az 1943. évi január hó 1 napjáig, ha pedig ezt a határidőt a minisztérium a T. 17. §-ának ötödik bekezdése, értelmében meghosszabbította, az erre vonatkozó rendelkezésben megjelölt hatámapig elérhessek, Ha a zsidó munkavállalók számát négynél kevesebb személlyel kell csökkenteni, a csökkentést nem félévenként, hanem félévnél hosszabb időszakokra elosztva kell az előbb megjelölt határidőig legalább is egyenletesen fogantatítani.

(8) A jelen §-ban meghatározott csökkentést a zsidó alkalmazottak számának vagy illetményeik összegének csökkentése helyett nemzsi'fc alkalmazottak számának vagy illetményeik összegének megfelelő emelése útján is végre lehet hajtani.*

JEGYZET: Az értelmiségi munkakörben foglalkoztatható zsidók aránya az összes értelmiségi alkalmazottakhoz: 12% nem-kezdvegményett zsidó + 3% kedvezményezett zsidó. Ha tehát a, vállalatnál a zsidók száma (a kedvezményezettéké és a nem-kezdvegményezettéké együtt) a 12%-ot nem haladja felül, ott csökkenteni a zsidók számát nem kell. Ha a zsidók száma viszont több mint 12%, de a 15%-ot nem haladja felül, ott legalább is a 12%-on felül eső zsidóknak u. n. kedvezményezett zsidóknak kell lenniök. Ha pedig végül a zsidók (kezdvegményezették és nem kezdvegményezették, együtt) száma a 15 %-ot felülhaladja, a 15%-on felülieket a Vr. 51. §-ában szabályozott, idő alatt el kell bocsátani és a maradék 15%-ban is legalább 3%-nak kezdvegményezett zsidónak kell lenni. A most mondottak állanak a zsidók illetményeinek arányára is.

C) Részletes szabályok a kisebb (tizenöt-nél kevesebb értelmiségit foglalkoztató) keresőfoglalkozásokra.

Vr. 51. §. (2) és (3) bekezdés:

„(2) Ha a munkaadó értelmiségi munkakörben tizenöt-nél kevesebb, de négy-nél több személyt foglalkoztat, a zsidó munkavállalók számát az előző bekezdésben megjelölt határidőig — félévénként, illetőleg ennél hosszabb időszakok alatt — legalább is egyenletesen kettőre, ha pedig öt-nél kevesebbet foglalkoztat, szintén legalább is egyenletesen egyre kell csökkenteni. Ennek megfelelő arányban kell csökkenteni a zsidó alkalmazott (alkalmazottak) illetményeit is.

(3) Ha a munkaadó értelmiségi munkakörben öt-nél kevesebb személyt foglalkoztat, a zsidó munkavállalók illetményei a munkaadónál értelmiségi munkakörben foglalkoztatott összes alkalmazottak illetményeinek egy alkalmazottra eső aránylagos része nem baladhatják meg. Az első bekezdésben meghatározott rendelkezések ebben a tekintetben is megfelelően irányadók.”

JEGYZET: Az „egyenletes” elbocsátás úgy értendő, hogy pl. ha egy alkalmazottat kell elbocsátani, azt az 1941. évi január 1-én kell elbocsátani, ha pedig kettőt, akkor azok közül az egyiket 1940. június 30-ig, a másikat 1942. január 1-ig stb.

D) Kedvezmények.

1 Kedvezmény azoknak a vállalatoknak részére, amelyek az elbocsátást a törvényes minimumnál gyorsabb mértékben hajtják végre.

Vr. 51. §. (5) bekezdés:

„(5) Amennyiben a vállalat valamelyik csökkentési időszakban a zsidó munkavállalók számát, illetőleg az illetményeiket a megszabottnál nagyobb mértékben csökkenti, a többletet a következő időszakra (időszakokra) eső csökkentésbe kell beleszámítani.”

JEGYZET: Ha tehát a vállalat valamelyik félévben több zsidó alkalmazottat bocsát el, mint amennyit kellene, a következő félévben a rendes elbocsátási számnál kevesebbet kell elbocsátani.

2. Kedvezmény azoknak a vállalatoknak részese, amelyek az első zsidótörvényt a törvényes minimumnál gyorsabban hajtották végre.

Vr. 51. §. (6) és (7) bekezdés:

„(6) Ha a vállalat, amely értelmiségi munkakörben legalább tizenöt személyt foglalkoztat, igazolja, hogy az 1938. évi március hó 1. napján mi volt az arány egyrészt a T. értelmében zsidónak tekintendő alkalmazottainak száma (illetményeinek összege), másrészt az összes alkalmazot-

tak száma (illetményeik összege) között, továbbá igazolja azt is, hogy ezt az arányt az 1939. évi június hó 30. napjáig a nemzsidó alkalmazottak javára nagyobb mértékben javította, mint amennyit az 1938. évi március hó 1. napján fennállott arányszám és az 1943. évi január hó 1. napjáig elérendő arányszám különbözetének két kilencede letesz, ezt a többletet a következő csökkentési időszakra (időszakokra) eső csökkentésbe az előbbi bekezdés rendelkezéseinek megfelelően be kell számítani.

(7) Az előbbi bekezdésben foglalt rendelkezések alkalmazásának csak abban az esetben van helye, ha a vállalat ebben a tekintetben kérelmet terjeszt elő.”

JEGYZET: Példa: A vállalatnak 1938. március 1-én volt 792 értelmiségi alkalmazottja, abból 180 zsidó. Ahhoz, hogy a 12%-öt elérje, el kell bocsátania 90 zsidót és ezideig elbocsátott 50-et. Visszont a törvényes minimumhoz képest félevenként csak az elbocsátandók 1/9-ét (tehát 10-et) kellett elbocsátania, és így ezideig csak 20 alkalmazottat. Mivel ő 30-al többet bocsátott el, a most következő 3 félév alatt, tehát 1941. január 1-ig egy alkalmazottat sem kell elbocsátania, feltéve, hogy ilyen kérelmet terjeszt elő.

E) A közszállítókban részesített vállalatoknak gyorsabban kell a zsidókat elbocsátani.

T. 17. §. (5) bekezdés:

„Az olyan vállalat, amelynél az utolsó három évben a közszállítók az évi forgalom húsz százalékát meghaladták, (a csökkentésnek)az 1941. évi június hó 30. napjáig tartozik eleget tenni”.

Vr. 51. §. (4) bekezdése ugyanezt a rendelkezést megismétli.

F) Kedvezmény a valutaszerző vállalatok részére,

T. 17. §. (5) bekezdés:

..... (a csökkentésre) meghatározott határidőt a minisztérium az illetékes miniszter előterjesztésére két évvel meghosszabbíthatja az olyan vállalat tekintetében, amely évi termelésének legalább harminchárom százalékát külföldre szállítja, három évvel pedig az olyan vállalat tekintetében, amely évi termelésének legalább harminchárom százalékát szabadon átváltható devizák ellenében szállítja külföldre”.

JEGYZET: A Vr. 60. §-a szerint ezt a kérelmet a kormánybiztos útján kell az illetékes miniszterhez előterjeszteni, azaz a kérelmet a kormánybiztosnál kell beadni.

G) Kivételesen a megengedett százalékon felül is megmaradhatnak zsidók.

T. 17. §. (9) bekezdése.

„Ha a gazdasági élet zavartalan menete vagy a termelés rendje érdekében elkerülhetetlenül szükséges, a minisztérium az illetékes miniszter előterjesztésére kivételesen megengedheti azt, hogy különleges szakértelmet kívánó munkakörben zsidó — amennyiben a munkakör ellátására alkalmas nemzsidó magyar állampolgár rendelkezésre nem áll — az előző bekezdésben meghatározott időre alkalmazásban maradjon”.

és esetleg az ügynökök.

a T. 17. §-ának (10) bekezdése:

„.....az illetékes miniszter az utazók (üzletszerzők, ügynökök) tekintetében.....közérdekből kivételt tehet”.

JEGYZET: A Vr. 60. §-a szerint a T. 17. %-ának (9) bekezdésében foglalt kedvezmény iránt a kérelmet a kormánybiztos útján kell az illetékes miniszterhez előterjeszteni, azaz a kérelmet a kormánybiztosnál kell beadni.

H) A megkeresztelkedett zsidók kedvezménye elbocsátások esetén.

T. 17. §. (7) bekezdés:

„.....Azokat a zsidókat, akik valamely keresztény hitfelekezet tagjai, az előző bekezdésekben meghatározott arányszám tekintetében legalább is annak egynegyed részéig kell — egyébként egyenlő előfeltételek közt — figyelembevenni”.

JEGYZET: Ennek a rendelkezésnek az értelme az, hogy, ha a vállalatnak a T. végrehajtása következtében zsidót kell elbocsátania, az megkeresztelkedett zsidó csak akkor lehet, ha az elbocsátás után is marad még a vállalatnál az értelmiségi alkalmazottak 3%-ának megfelelő számú megkeresztelkedett zsidó. Természetesen csak a T. hatálybalépése (1939 május 5-e) előtt történt megkeresztelkedés jön figyelembe.

I) A hadirokkant és a tűzharcos zsidók kedvezménye elbocsátások esetén.

T. 17. §. (7) bekezdése:

..... A zsidó hadirokkantat (1933:VII. te. 2. §. A) pont), valamint tűzharcost (1938:IV. te. 1. §.) más zsidókkal szemben — egyébként egyenlő előfeltételek közt — előnyben kell részesíteni”.

V. Az alkalmazottnak járó felmondás és végkielégítés különleges szabályai:

(Ezek a rendelkezések a zsidókat és — mint munkaadókat — a nemzsidókat is érdeklik.)

A) Általános szabály. (Rendes felmondás, végkielégítés, nyugdíj.)

T. 21. §. (1) és (2) bekezdése:

„(1) Ha a zsidó alkalmazottat a jelen törvény rendelkezései következtében kell elbocsátani, a szolgálati viszonyt felmondás útján a törvényes felmondási idő elteltétől számított hatállyal meg lehet szüntetni még akkor is, ha a szolgálati szerződés szerint a szolgálati viszony határozott időre szól. Ilyen esetben az alkalmazottat a javadalmazásnak a törvényes felmondási időre eső része, valamint a törvényes végkielégítés illeti meg. Ezt meghaladó végkielégítés vagy egyéb kártalanítás az alkalmazottnak nem jár.

(2) Ha az alkalmazottnak a szolgálati szerződés vagy az alkalmazottakra irányadó szolgálati szabályzat szerint akár a vállalatától, akár a vállalat elismert nyugdíjpénztárától nyugdíjra van igénye, ezt az igényét az elbocsátás nem érinti”.

JEGYZET: Ez a rendelkezés az általános magánjogi szabályokat csak a határozott tartamú szerződésekre töri át, amennyiben ezeket is felmondható szerződéseké változtatja át. A felmondási idő tekintetében az általános szabály az irányadó, épenúgy a végkielégítés tekintetében is.

B) A túlságosan nagy nyugdíjakat és végkielégítéseket le lehet szállítani.

T. 21. §. (3) bekezdése:

„(3) Ha a vállalatra, illetőleg a vállalat elismert nyugdíjpénztárára a jelen törvény alapján elbocsátott alkalmazott nyugdíjának vagy végkielégítésének fizetése következtében elviselhetetlen teher hárulna, a nyugdíj vagy a végkielégítés összegét a méltányosságnak megfelelően csökkenteni lehet. Ugyanebből az okból a méltányosságnak megfelelően a végkielégítés fizetésére halasztást lehet adni vagy a végkielégítésnek meghatározott részletekben való megfizetését lehet megengedni. A csökkentés, úgyszintén a halasztás és a részletekben való fizetés megengedése tárgyában a közérdekeltségek felügyelőhatósága bírói út kizárásával határoz. A felügyelőhatóság határozata elleni panaszra megfelelően kell alkalmazni a felügyelőhatóság egyéb határozatai ellen benyújtható panaszra fennálló jogszabályokat”.

VI. Különleges megkötések a zsidótörvény alapján megüresedő állások betöltésére.

(Ezek a rendelkezések a nemzsidókat és a zsidókat egyaránt érdeklik.)

A) A nem vezető állások felét hivatalos jegyzékbe felvettekből kell betölteni.

T. 17. §. (8) bekezdést

„(7) A minisztérium rendeletben rendelkezik arról, hogy a jelen §, alapján megüresedett és nem a vezető állások körébe tartozó állások egy részét csak az erre a célra összeállított hivatalos jelentkezők sorából szabad betölteni”.

Vr. 59. §.

„A T. 17.-ának nyolcadik bekezdésében megjelölt hivatalos névjegyiéhsn feltüntetett személyek sorából a T. 17. §-ának rendelkezései következtében megüresedő és újból betöltőre kerülő, havi 300 pengőt meg nem haladó javadalmazású állások felét kell betölteni. A havi javadalmazás összegének a jelen § szempontjából való megállapításánál csupán a törzsfizetést lehet figyelembevenni, a lakáspénz, a jutalék és bármily más címen biztosított egyéb járandóságok számításbavétele nélkül.

A névjegyzéket a kormánybiztos (40. §.) állítja össze és egészíti ki.

Ha az első bekezdésben meghatározott állásra alkalmas jelölt a névjegyzékben nincs, az állást — a kormánybiztos hozzájárulásával — a névjegyzékbe fel nem vett személlyel lehet betölteni.

JEGYZET: A Vr. 63. §-a szerint (lásd a jelen fejezet VII.) az olyan vállalat tulajdonosának, melyhez vállalati vezetőt rendeltek olyan vállalat tulajdonosának, amelyhez vállalati vezetőt rendeltek tölteni.

B) Külföldi állampolgárt csak miniszteri engedéllyel tehet alkalmazni.

T. 17. §. (7) bekezdés:

„.....(a T. értelmében) . . . megüresedő helyekre külföldi állampolgárt csak az illetékes miniszter előzetes, hozzájárulásával lehet alkalmazni”.

JEGYZET: A Vr. 60. §-a szerint ilyen, kérelmet a kormánybiztos útján kell az illetékes miniszterhez előterjeszteni.

VII. A kormánybiztos útmutatása és ellenőrzési joga.

Vr. 51. §. (9) bekezdés:

„(9) Az... (megszabott) ... arány illetőleg szám elérésének módzataira vonatkozó útmutatást a kormánybiztos (49. §.) megállapításában közli a munkaadóval, A munkaadó azonban a kormánybiztos közlésének bevárása nélkül is köteles a T. és a jelen rendelet rendelkezéseinek végrehajtása végett szükséges intézkedéseket a kellő időben megtenni.«

Vr. 53. §.

„Minden munkaadó és munkavállaló köteles a kormánybiztosnak (49. §.) vagy kiküldöttjének a T. végrehajtása körében feltett kérdéseire a kívánt felvilágosításokat a valósághoz híven megadni. A munkaadónak a munkavállalót a felvilágosítások megadásától vagy panasza előterjesztésétől eltiltania vagy valótlan felelet adására rábírnia nem szabad.

A bejelentett adatok ellenőrzése céljából a kormánybiztos mind a munkaadótól, mind a munkavállalótól a bejelentés alapjául szolgáló okiratok, vállalati könyvek, feljegyzések felmutatását követelheti és a munkavállalóról a 47. §. rendelkezéseinek megfelelően felvett személyi lapot megtekintheti.

A munkaadó vagy megbízottja a vállalatában, üzemében intézetében végzett ellenőrzésnél a kormánybiztoshoz vagy kiküldöttjéhez kísérettel csatlakozhatnak. A kormánybiztos, vagy kiküldöttje azonban az egyes munkavállalókat, ha szükségesnek látja, tanúk nélkül is kihallgathatja.

Ha a kormánybiztos a bejelentett adatok ellenőrzése végett vizsgálatot rendel el az eljárással felmerült költséget, mint a rendőri büntető eljárás előzetes eljárási költségét (65.000/1909. B. M. sz. rendelet 210. §-ának 5. pontja) a kihágás miatt esetleg meginduló eljárásban az elítélt terhére kell megállapítani. A költség összege tekintetében a kormánybiztos közlése irányadó.”

Vr. 54. §.

„A kormánybiztos (49. §.) és a mellé rendelt személyzet tagjai kötelesek a tudomásukra jutott üzleti vagy üzemi titkot hivatali titokként megőrizni.”

Vr. 54. §.

„A kormánybiztos (49. §.) megállapításait és egyéb intézkedéseit a címzett postán, vagy egyébként kézbesítés útján közli. Ha a címzett az átvételt megtagadja, a kézbesítést a címzett költségére a községi előjáróság (polgármester) útján a 4600/1902. M. E. sz. rendelet 18. §-ának rendelkezései szerint kell foganatosítani.”

VIII. A végrehajtást kikényszerítő rendelkezések.

A vállalati vezető.

(Ezek a rendelkezések az összes munkadókat érdeklik.)

A) A vállalati vezető kirendelése.

T. 23. §. (2) bekezdése:

„(2) A. minisztérium a jelen törvény rendelkezéseit megszegő vagy kijátszó vállalat vagy más szervezet élére vagy ellenőrzése végett, a kötelezett költségére a törvény rendelkezésinek végrehajtása végett vezetőt állíthat mindaddig, amíg a vállalat vagy más szervezet a köteletségének eleget nem tett. A vezető jogköre nek részletes szabályait a minisztérium rendeletben állapítja meg”.

B) A vállalati vezető jogköre.

Vr. 63. §. (1) bekezdés:

„A T. 23. §-a alapján vállalathoz, egyesülethez, vagy bármily más megjelölésű szervezethez kirendelt vezető megteszi azokat a bejelentéseket, amelyeket a jelen rendelet értelmében a munkavállaló köteles megtenni; gyakorolja a munkaadó jogait a T.-ben meghatározott arányszámnak egyenletes elérése végett (51. §.) szolgálati jogviszonyok megszüntetése és módosítása tekintetében. A kirendelt vezetőnek ebben a jogkörben tett jogcselekményei a munkaadót kötelezik.

JEGYZET: A vállalati vezető feladatának célja a törvényen arányszám kialakítása. Minthogy a törvényes arányszámot a szolgálati jogviszonyok keretén belül kell végrehajtani, így a vállalati vezető jogai is ebben a körben mozognak. Ezen túlmenő jogokat azonban a vállalati vezető nem gyakorolhat: így a céget nem jegyezheti, alkalmazottakat vagy egyéb személyeket cégjegyzési joggal fel nem ruházhat, illetőleg alkalmazottakat a cégjegyzési jogosultságtól meg nem foszthat.

C) A munkaadó jogainak korlátozása a vállalati vezető működésének tartama alatt.

Vr. 63. §. (2), (6) és (7) bekezdés:

„(2) Az előbbi bekezdés értelmében a vezetőt megillető jogkörben a munkaadó és a munkaadó nevében rendelkezésre jogosultak a vezető kirendelésének tartama alatt rendelkezéseket nem tehetnek.

(6) A kirendelt vezető működésének tartama alatt a T. 17. §-ának rendelkezései következtében a vállalatnál (egyesületnél, más szervezetnél) megüresedő és betöltésre kerülő, a vezető állások körébe (62. §. második bek.) nem tartozó állásokat a T. 17. §-ának nyolcadik bekezdésében megjelölt hivatalos névjegyzékben feltüntetett személyek sorából kell

a munkaadónak betölteni Ennek során — magasabb állásba előléptetés lehetősége esetén — a vállalat (egyesület, szervezet), szolgálatában álló alkalmazottakat előnyben kell részesíteni.

(7) Az előbbi bekezdés rendelkezéseinek alkalmazása szempontjából a jelen rendelet 59. §-a utolsó bekezdésének rendelkezései megfelelően irányadók.”

JEGYZET: Nem vezető állásban van mindaz, aki nem elnök, alelnök, vezérigazgató, helyettes vezérigazgató, ügyvezető igazgató, igazgató és ezeknek munkakörét más néven betöltő személy. — Ha a névjegyzékben az állásokra megfelelő jelölt nincs, az állást — a kormánybiztos hozzájárulásával — mással is be lehet tölteni. (Vr. 59. §. ut. bek.)

D) A vállalati vezető felelőssége.

Vr. 63. §. (3) bekezdés:

„(3) A vezető működéséről a kormánybiztosnak a szükséghez képest, de legalább negyedévenként és működésének befejeztével jelentést tesz. A vezető a vállalat (egyesület vagy más szervezet) működési köre szerint illetékes miniszternek fegyelmi hatósága alatt áll. Ehhez a miniszterhez a munkaadó a vezető intézkedései ellen a kormánybiztos útján panasszal élhet.”

E) A vállalati vezető díja és költsége.

Vr. 63. §. (4) bekezdés:

„(4) A vezető díját és költségét a vállalat (egyesület vagy más szervezet) működési köre szerint illetékes miniszter állapítja meg. A díjat havonként előre, a költséget pedig felmerülésekor kell kifizetni.”

F) A vállalati vezető felmentése.

Vr. 63. §. (5) bekezdés:

„(5) A vezető kirendelését a minisztérium bármikor megszüntetheti; abban az esetben, ha a vállalat a törvény és a jelen rendelet rendelkezéseinek végrehajtását teljesen befejezte, a kirendelést meg kell szüntetni. A kirendelés megszüntetése miatt a vezető kártérítési vagy egyéb követelést nem támaszthat.”

IX. Büntető rendelkezések.

A T. 25. §-ának első és második bekezdése:
„(1) Amennyiben a cselekmény súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és két hónapig terjedhető elzárással büntetendő:

1. aki a jelen törvény alapján elrendelt bejelentési, adatszolgáltatási vagy jelentkezési köteletségének nem tesz eleget vagy a hatóság ellenőrzését másképp akadályozza;

2. aki zsidót a jelen törvény 10. §-ának első bekezdése, 17. vagy 19. §-a rendelkezésének megszegésével alkalmaz, alkalmazásban megtart vagy zsidó alkalmazottainak juttatott illetményekkel a törvényben megengedett mértéket túllépi;

3. aki külföldi állampolgárt a 17. §. rendelkezésének megszegésével alkalmaz.

(2) a pénzbüntetés legmagasabb összege nyolcezer pengő”.

A T. 26. S. (1) bekezdésének 1—3. pontja és (3) bekezdése:

„Vétséget követ el és egy évig terjedhető fogházzal büntetendő:

1. aki a 25. §-ban meghatározott cselekményt annak ellenére követte el, hogy kötelességére a hatóság figyelmeztette;

2. aki a 25. §-ban meghatározott cselekményt elköveti, ha ilyen kihágás miatt már megbüntették és büntetésének kiállása óta két év még nem telt el;

3. aki a jelen törvény végrehajtása körében a hatóságot fondorlattal megtevészi vagy megtevészeni törekszik;

(3) a pénzbüntetés legmagasabb mértéke 20.000 pengő”.

A. T. 27. §-a:

„Ha a 26. §-ban meghatározott vétséget vállalat alkalmazottja vagy megbízott követte el és a vállalat tulajdonosát (üzletvezetőjét), illetőleg a megbízót a hivatásából folyó felügyeleti vagy ellenőrzési kötelességének teljesítésében akár szándékos, akár gondatlan mulasztás terheli, a vállalat tulajdonosa (üzletvezetője), illetőleg a megbízó vétség miatt a 26. §-ban meghatározott büntetéssel büntetendő”.

A T. 28. §-a.

„A 26. és 27. §-ban meghatározott bűncselekmény miatt való elítélés esetében el kell rendelni az ítéletnek az elítélt költségén hírlapban közzétételét”.

TIZEDIK FEJEZET.

A közszállításokban részvétel.

(Ezek a rendelkezések a nem-kedvezményezett zsidókat és az ú. n. „zsidó vállalatokat” érdeklik.)

I. A százalékos korlátozás szabálya.

A T. 13. §-ának (1) bekezdése:

Közszállítást (1931: XXI. te. 2° §.) zsidóknak csak annyiban lehet odaítélni, hogy a zsidóknak odaítélt közszállítások vállalati összege együttvéve a hatóság, hivatal, intézet, vállalat, üzem vagy más intézmény évi költségvetésébe, úgyszintén megállapított

beruházási tervébe (munkatervébe) a közszállítások fedezésére felvett egész összegnek az 1939. és az 1940. években húsz, az 1941. és az 1942. években tíz, az 1943. évtől kezdve pedig hat százalékát meg ne haladja”.

II. Kivétel a százalékos korlátozás alól:

A. T. 13. §-ának (1) bekezdése:

A százalékos korlátozás szabályától „csak abban az esetben lehet eltérni, ha a közszállításra más nem jelentkezik, vagy ajánlata lényegesen kedvezőtlenebb”.

Vr. 36. §. (1) bekezdés:

„Közszállítást zsidónak a T. 13 §-a első bekezdésében foglalt mértéken felül azon a jogcímen, hogy ajánlata lényegesen kedvezőbb, nem lehet odaítélni, ha az ajánlat a teljesítendő szállítással, vagy munkálattal nyilvánvalóan arányban nem álló alacsonyabb ártétel?ket tartalmaz. Az ajánlat valószínűségének megállapításában az 50.000/1934. K. M. számú rendelet 47. §-ában foglalt elvek irányadók.”

III. Gyógyszerárúsítás nem közszállítás.

Vr. 86. §. (S) bekezdés:

»Gyógyszerek vagy betegápolási cikkeknek orvosi vényre (receptre) egyes személyek részére kiszolgáltatása a T. 18. §-ának értelmében vett közszállításnak nem tekinthető, feltéve, hogy a kiszolgáltatás nincs meghatározott gyógyszeráruháznál kötve.»

JEGYZET: Eme rendelkezés szerint nem tekinthető közszállításban részesítettnek az a gyógyszerárúháza, amely jogosítva van arra, hogy állami kezelésben működő betegségbiztosító, társadalombiztosító stb. intézetek orvosi rendeleteire gyógyszert szolgáltatson ki.

IV. Büntető és egyéb megtorló rendelkezések.

(Ezek a rendelkezések a nemzsidókat is érdeklik.)

T. 17. §-ának (2) bekezdése:

(2) Nem szabad közszállításban részesíteni azt, akit a bíróság a jelen törvényben meghatározott vétség miatt jogerősen elítélt. Nem szabad közszállításban részesíteni azt a nemzsidót, aki a maga neve alatt zsidó részére, úgyszintén azt a zsidót, aki nemzsidónak a neve alatt a maga részére szerez meg közszállítást vagy ezt megkísérli”.

Vr. 33. §. (2) bekezdés:

„A közszállítás odaítélésére illetékes haló ág, hivatal, intézet, vállalat, üzem vagy más intézmény felhívására erkölcsi bizonyítvánnyal kell igazolni azt, hogy a közszállításra pályázót a bíróság a T.-ben meghatározott vétség miatt nem ítélte el.”

Büntető rendelkezés:

T. 26. §-a (1) bekezdésének 7. pontja és (3) bekezdése.

„(1) Vétséget követ el és egy évig terjedhető fogházzal büntendő:

7. az a nemzsidó, aki a maga neve alatt zsidó részére vagy az a zsidó, aki nemzsidó neve alatt a maga részére a 13. §. rendelkezésének megszegésével szerez meg közszállítást vagy közszállítás megszerzését megkísérli.

(3).....a pénzbüntetés legmagasabb mértéke húszezer pengő”.

JEGYZET: A jelen fejezet rendelkezései a T. 20. §-ának szabálya szerint az ú. n. „zsidó vállalatokra” is (első fejezet VI.) alkalmazandók.

TIZENEGYEDIK FEJEZET.**Bizományosi szervezetekben részvétel.**

(Ezek a rendelkezések az összes zsidókat — a kedvezményezetteket is — érdeklik.)

T. 18. §-a:

„Ha a vállalat közfogyasztás céljára szolgáló árult bizományosi vagy más néven létesített szervezet útján hoz forgalomba, a szervezetben zsidók csak olyan arányban vehetnek részt, hogy számuk a szervezetben résztvevők együttes számának, jutalékuk vagy más hasonló jellegű jövedelmük pedig az összes résztvevők jutalékának vagy más hasonló jellegű jövedelmének tizenkét százalékát — a 2. §. első bekezdése alá eső személyeket is figyelembe véve, tizenöt százalékát — ne haladja meg.

A kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter az ipartügyi miniszterrel egyetértve állapítja meg azokat az árúkat, amelyeket forgalombahozó vállalatok tekintetében az előző bekezdés rendelkezéseit alkalmazni kell és határozza meg azt az időt, — lehetőleg a 17. §. negyedik, ötödik és hatodik bekezdésében foglaltaknak megfelelő figyelembevételével — amely alatt az előző bekezdés rendelkezéseit végre kell hajtani.

A szervezetben részvételre zsidóval kötött szerződés egyévi felmondással akkor is megszüntethető, ha a szerződés a felmondást kizárja vagy hosszabb felmondási időhöz köti. A szerződésnek az egy évi felmondás következtében megszűnése miatt a szerződés vagy a felmondási idő hosszabb tartamára alapított kártérítési követelést nem lehet érvényesíteni.”

JEGYZET: Ennek a szakasznak a végrehajtásáról a minisztérium még nem rendelkezett.

T. 22. §.

„Felhatalmaztatik a minisztérium, hogy a zsidók kivándorlásának előmozdítására és a zsidók vagyonának ezzel kapcsolatban kivételre egyébként a törvényhozás hatáskörébe tartozó intézkedéseket rendeletben tehessen meg. Rendeletben állapítja meg a minisztérium azokat a vámjogi és egyéb szabályokat is, amelyek a zsidók kivándorlásának előmozdításával kapcsolatban a nemzeti vagyon védelme végett szükségesek.”

JEGYZET: Ennek a szakasznak a végrehajtásáról a minisztérium még nem, rendelkezett.

TIZENKETTEDIK FEJEZET.**Ingatlanszerzési korlátozások.**

(Ezek a-, rendelkezések a nem kedvezményezett zsidókat, az ú. n. korlátozott jogú nemzsidókat és az ú. n. „zsidó vállalatokat” érdeklik.)

I. Az általános korlátozó szabály.

T. 15. §-ának (1) és (3) bekezdése:

„(1) Mező- vagy erdőgazdasági ingatlant zsidó élők közötti jogügylet útján csak árverés vagy árverés hatályával magánkézből eladás során és csakis a hatóság engedélyével tett vételi ajánlat alapján szerezhet.

(3) Az első bekezdésben említett körülmények igazolásának módját, az első bekezdés értelmében szükséges hatósági engedély megadására, illetőleg hatósági bizonyítvány kiállítására jogosult hatóságot és ennek eljárását, úgyszintén a telekkönyvi hatóság eljárására vonatkozó szabályokat az igazságügyminiszter a földművelésügyi miniszterrel egyetértve rendelettel állapítja meg.”

II. A zsidó által korlátozás nélkül szerezhető ingatlanok.

AT. 15. §-ának (2) bekezdése:

„Az 1. pontban meghatározott korlátozás nem terjed ki arra az esetre:

a) ha az ingatlant gyár-, bánya-, ipar- vagy fürdőtelep létesítése, kibővítése vagy fenntartása céljára szerzik meg és a szerző fél az ingatlan fekvése szerint illetékes kereskedelmi és iparkamara által kiállított nyilatkozattal igazolja, hogy az ingatlan megszerzése az említett célra szükséges;

b) a megszerezni kívánt ingatlan házhely céljára alkalmas, 600 négyzetöglönél nem nagyobb és a szerző fél hatósági bizonyítvánnyal igazolja, hogy házhelye vagy lakóházzal beépített ingatlana nincsen.”

III. Földbirtokpolitikai (telepítéspolitikai) rendelkezések.

A) Zsidónak földjét telepítési célokra fel lehet használni.

T. 16. §. (1) bekezdése:

„(1) Zsidót az egyébként fennálló korlátozásokra tekintet nélkül lehet összes mezőgazdasági ingatlanának tulajdonul vagy kis-haszonbérletek céljára átengedésre kötelezni...”

B) Annak a nemzsidónak földjét is lehet telepítésre felhasználni, aki földjét 1937. december 31-e után vette zsidótól.

T. 16. §. (1) bekezdése:

„(Az ... a) alatt foglalt) rendelkezést arra a mezőgazdasági ingatlanra is alkalmazni kell, melyet zsidó az 1937. évi december hó 31 napja után és a jelen törvény hatálybalépése előtt élők közötti vagy halál esetére szóló jogügylettel bárkire átruházott; ennek a rendelkezésnek alapján azonban, átengedésre kötelezésnek nemzsidóra átruházott ingatlan tekintetében csak az átruházástól számtított három év alatt van helye.”

C) Kivétel a telepítési szabály alól.

A T. 16. §-ának (2) bekezdése:

„... nincs helye átengedésre kötelezésnek, ha

a) az ingatlan a 15. §, második bekezdésének a) pontjában megjelölt célra szolgál és. azt az illetékes hatóság igazolja;

b) az ingatlan házhely céljára alkalmas, 600 négyszögölnél nem nagyobb és a tulajdonos hatósági bizonyítvánnyal igazolja, hogy házhelye vagy lakóházzal beépített más ingatlana nincs.

D. A zsidó ingatlanátruházásához hatósági jóváhagyás is szükséges.

(Ez a rendelkezés a nemzsidó vásárlót is érdekli.)

T. 16. §.-nak (4) bekezdése:

„(4) Ha zsidó mező- vagy erdőgazdasági ingatlanát átruházza, az átruházáshoz, tekintet nélkül az ingatlan területére és a szerző fél személyére, hatósági hozzájárulás szükséges. Ily esetben az állami elővásárlási jogot, tekintet nélkül az ingatlan területére és a szerző fél személyére, gyakorolni lehet vagy pedig az ingatlant elidegenítő, jogügylet tudomásulvételét az elővásárlási jog gyakorlása nélkül meg lehet tagadni.”

JEGYZET: A jelen fejezet rendelkezései szempontjából a zsidókkal esnek egy tekintet alá az u. n. korlátozott jogú nemzsidók. (T. I. §-ának (6) bekezdése.) és az ú. n. „zsidó vállalatnál” is. (T. 20. §-a.

TIZENHARMADIK FEJEZET.

A zsidók kivándorlása.

T. 22. §.

„Felhatalmaztatik a minisztérium, hogy a zsidók kivándorlásának előmozdítására és a zsidók vagyonának ezzel kapcsolatban kivételére egyébként a törvényhozás hatáskörébe tartozó intézkedéseket rendeletben tehessen meg. Rendeletben állapítja meg a minisztérium azokat a vámjogi és egyéb szabályokat is, amelyek a zsidók kivándorlásának előmozdításával kapcsolatban a nemzeti vagyon védelme végett szükségesek”.

JEGYZET: Ennek a szakasznak a végrehajtásáról a minisztérium még nem rendelkezett.

FÜGGELÉK

(Ez a rész tartalmazza újból összefoglalva a sajtóra, a színházra és a mozira

vonatkozó, már szétszórta közölt szabályokat.

I.

A sajtóra vonatkozó szabályok.

(Ezek a rendelkezések az összes nemzsidókat és az ú. n. korlátozott jogú nemzsidókat is érdeklik.)

A) Ki nem lehet zsidó az időszaki lapnál?

T. 10. §. (2) bekezdése:

„(2) Zsidó nem lehet időszaki lap felelős szerkesztője, kiadója, főszerkesztője, vagy bármily névvel megjelölt olyan munkatársa, aki a lap szellemi irányát megszabja, vagy a lap szerkesztésében egyébként irányító befolyást gyakorol. Ezt a rendelkezést a 2. §. első bekezdésében megjelölt személyekre is alkalmazni kell.”

Vt. 25. §.

„Időszaki lap felelős szerkesztője, kiadója (ha a kiadó jogi személy vagy társaság, az 1914 : XIV. te. 17, §-a értelmében a kiadásért felelős személy), főszerkesztője, segédszerkesztője, nyomdai szerkesztője, állandóan alkalmazott vezércikkírója, külpolitikai, belpolitikai (közsépolitikai), közgazdasági és művészi (film-, színházi-, irodalmi) rovatának vezetője az 1939 évi október hó 1. napjától kezdve csak a sajtókamarának olyan tagja lehet, akit a nemzsidó tagok névjegyzékébe (14.§.) felvettek. Ez a rendelkezés nem érinti a sajtókamara felállításáról szóló 6070/1938. M. E. számú rendelet 110, «§-ában foglaltakat.

JEGYZET: Ezek a rendelkezések a kedvezményezett zsidókra és az ú. n. korlátozott jogú nemzsidókra is vonatkoznak. A Vr; 25. §-óba?i említett névjegyzékbe ugyanis a korlátozott jogú nemzsidók sem vehetők jel.

B) Ha a kiadó zsidó, megszűnik a lapengedély.

Vr. 26. §.

„Az időszaki lapok, hírlaptudósító újságok, valamint híreket közve-títő egyéb vállalkozások engedélyezéséről szóló 4950/1938. M. E. számú rendelet 24. §-a a következő rendelkezéssel egészítették ki:

Az időszaki lapnak megjelenésére adott engedély az 1939. évi októ-ber hó 1. napjától kezdve hatályát veszti abban az esetben is, ha a lap kiadója a T. 1. §-a értelmében zsidónak tekintendő vagy a T. 1. §-ának hatodik bekezdésében meghatározott korlátozások alá eső személyek közé tartozik.”

JEGYZET: Tehát a kiadó még ú. n. korlátozott jogú nem-zsidó nem lehet.

C) Kivételek a korlátozás alól a „zsidó lapok” és esetleg a nem magyar nyelvű lapok esetében.

T 10. §. (3) és (4) bekezdése:

„(3)... (a korlátozásokat)... nem lehet alkalmazni azokra az időszaki lapokra, amelyek kizárólagosan izraelita hitfelekezeti, zsi-dó művelődési, gazdasági vagy más zsidó társadalmi célokat szol-gálnak és ezt a jellegüket a lap címében (alcímében) határozottan feltüntetik.

(4) A miniszterelnök nem magyar nyelvű időszaki lapokra a jelen §. rendelkezései alól kivételt tehet.”

Vr. 27. §.

„A kizárólag izraelita hitfelekezeti, zsidó művelődési, gazdasági vagy más zsidó társadalmi célokat szolgáló időszaki lapokra a T. 10. §-a első és második bekezdésének rendelkezései csak abban az esetben nem vonatkoznak, ha a lap főcímét követő sorban közvetlenül a fő-cím középrésze alatt „zsidó lap” megjelölés van szembetűnő módon alkalmazva.

Az 1939. évi május hó 5. napján már fennállott időszaki lapnak az előző bekezdésben megjelölt lappá átminősítésére a 4950/1938. M. E. számú rendelet 6. §-ában az időszaki lap jellegének megváltoztatá-sára megállapított szabályok irányadók.”

D) A zsidótörvény rendelkezéseit lap alapításának engedélyezésé-nél is figyelembe kell venni.

Vr. 28. §.

„Időszaki lap alapításának és megindításának engedélyezése iránt előterjesztett kérvényben a 4950/1938, M. E. számú rendelet 3. §-ában

megjelölt adatokon felül elő kell adni azt is, hogy az időszaki lap kiadója és felelős szerkesztője a T. 1. §-a szerint nem tekinthető zsidónak és nem tartozik a T. 1. §-ának hatodik bekezdésében meghatározott korlátozások alá eső személyek közé sem.

A kérvényhez a 4950/1938. M. E. számú rendelet 3. §-ában felsorolt okiratokon felül csatolni kell azokat az okiratokat is, amelyek alkalmasságának igazolására, hogy a kiadó és a felelős szerkesztő az előző bekezdésben megjelölt személyi feltételeknek megfelel (2. As 4. §-ok).

Az előző bekezdések rendelkezései nem vonatkoznak a 27. §-ban meghatározott időszaki lapokra.”

JEGYZET: Ez a rendelkezés ú. n. „zsidó lap” alapítására nem vonatkozik.

E) Időszaki és nem időszaki lap szerkesztőségében alkalmazott zsidókra vonatkozó

a) százalékos korlátozások:

T. 10. §. (1) bekezdése:

„(1) Akár időszaki, akár nem időszaki lap szerkesztésében állandó munkaviszonyban álló munkatársi!] zsidókat csak az értelmiségi munkakörben foglalkoztatottakra megállapított szabályoknak (17. §.) megfelelően lehet alkalmazni.”

Vr. 29. §.

„Akár időszaki, akár nem időszaki lap szerkesztésében állandó munkaviszonyban álló munkatársak tekintetében a nemzsidók és a zsidók számának és illetményeik összegének megállapítása során a T. 1. §-a hatodik bekezdésében meghatározott korlátozások alá eső személyt a zsidókkal együtt kell számításba venni.”

JEGYZET: Az arányszámok pontos szabályát lásd a nyolcadik fejezet 1.) — A Vr. 29. §-ának értelme az, hogy ebben a vonatkozásban az ú. n. korlátozott jogú nemzsidókat is a zsidók kvótájához kell számítani.

b) bejelentési kötelezettség:

Az értelmiségi munkakörű alkalmazottakat foglalkoztató munkaadó bejelentési kötelezettsége

„... kiterjed minden lapvállalatra (mind a szerkesztőségben, mind a kiadóhivatalban foglalkoztatottakra)...”

F) Büntető rendelkezések.

T. 26. §-a (1) bekezdésének 4. pontja és (3) bekezdése:

„(1) Vétseget követ el és egy évig terjedhető fogházal büntendő:

..... 4. aki-----időszaki lap felelős szerkesztőjének, kiadójának, fő-szerkesztőjének, a lap szellemi irányát megszabó vagy a lap szerkesztésében irányító befolyást gyakorló munkatársának zsidót alkalmaz, úgyszintén az a zsidó, aki az ilyen alkalmazást elfogadja; (3).. „, a pénzbüntetés legmagasabb mértéke húszezer pengő.”

II.

A színházra és a mozira vonatkozó szabályok. *(Ezek a rendelkezések az összes zsidókat érdeklik.)*

A) Ki nem lehet zsidó a színházaknál és a moziknál?

T. 11. §-ának (1), (2), (4) és (5) bekezdése:
„(1) Zsidó nem lehet színház igazgatója, művészeti titkára, dramaturgja vagy bármily névvel megjelölt olyan alkalmazottja, aki a színház szellemi vagy művészeti irányát megszabja, a színház művészi személyzetének alkalmazásában vagy a színház művészeti ügyvitelében egyébként irányító befolyást gyakorol.

(2) Az előző bekezdés rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell a mozgófényképet előállító, forgalombahozó vagy előadó vállalatok igazgatóira és az igazgatási tennivalókat ellátó művészi ügyvezetőire, ügykezelőire és egyéb olyan alkalmazottaira, akik a mozgófénykép előállításában, forgalombahozatalában vagy a műsor megállapításában irányító befolyással közreműködnek.

(4) Színházi előadások üzletszerű rendezésére (tartására) zsidó vagy jogi személy hatósági engedélyt nem kaphat.

(5) A jelen §. rendelkezéseit a 2. §. első bekezdésében megjelölt személyekre is alkalmazni kell.”

VI. 30. §.

„A T. 11. §-nak első és második bekezdésében felsoroltakon felül az ott meghatározott korlátozások irányadók színház rendezőjére, karmesterére és bármi néven megjelölt olyan alkalmazottjára, aki a színház szellemi vagy művészeti irányát megszabja, a színház művészi személyzetének alkalmazásában vagy a színház művészeti ügyvitelében egyébként irányító befolyást gyakorol, úgyszintén mozgófényképet előállító, forgalombahozó, vagy előadó vállalat dramaturgjára, rendezőjére, karmesterére és olyan egyéb alkalmazottjára, aki a mozgófénykép előállításában, a szereplők megválasztásában, külföldi mozgófényképeknek behozatal végett kiválasztásában, mozgófényképeknek forgalombahozatalában vagy a műsor megállapításaival irányító befolyással közreműködik.

JEGYZET: Ezek a rendelkezések az ú. n. kedvezményezett zsidókra is vonatkoznak.

B) Mozi igazgatója csak a színművészeti és filmművészeti kamara tagja lehet.

T. 11. §. (3) bekezdése:

„(3) Mozgófényképet előadó vállalatnál alkalmazott igazgató, vagy igazgatási tennivalókat ellátó ügyvezető csak az lehet, aki a színművészeti és filmművészeti kamara tagja.”

Vr. 31. §.

„A 6090—1938. M. E. számú rendelet 5. §-a azzal egészítették ki, hogy mozgófényképet előadó vállalatnál alkalmazóit igazgató, vagy igazgatási tennivalókat ellátó ügyvezető a színművészeti és filmművészeti kamara filmművészeti főosztályába, azon belül pedig a művészeti ügyvezetők szakcsoportjába tartozik, 70. §-a pedig azzal egészítették ki, hogy a 6090—1938. M. E. számú rendelet 60—64. §-ának rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell a mozgófényképet előadó vállalatnál alkalmazott igazgatóra és az igazgatósági tennivalókat ellátó ügyvezetőre.”

JEGYZET: Erre a rendelkezésre azért volt szükség, mert ezelőtt a moziigazgató és ügyvezető nem volt a színművészeti és filmművészeti kamara tagja. Most ők is tagjai lettek a kamarának és be kellett osztani őket a megfelelő csoportba. Ennek folytán azután a színiigazgatókra vonatkozó szabályok a moziigazgatóra is állanak.

C) A belügyminiszter felülvizsgálhatja a moziengedélyeket.

A belügyminiszter a mozgófényképüzemekre vonatkozóan kiadott összes mutatványengedélyeket a jelen törvény végrehajtása céljából bármikor felülvizsgálhatja és a felülvizsgált bármelyik engedélyt megvonhatja.

JEGYZET: A felülvizsgálás csakis a T. rendelkezéseinek szempontjából történhetik.

D) A színházak a mozik összes értelmiségi alkalmazottait be kell jelenteni.

Az értelmiségi munkakörű alkalmazottakat foglalkoztató munkaadó bejelentési kötelezettsége

„... kiterjed minden... színházra, mozgófényképszínházra, mozgófényképeket előállító vállalatra...”

JEGYZET: Az alkalmazottak számarányára vonatkozólag a magánalkalmazás körére vonatkozó általános szabályok (lásd: nyolcadik fejezet A) — irányadók.

ELSŐ RÉSZ. ELSŐ FEJEZET.

A „nemzsidó” és a „zsidó” fogalma.

I. Minden korlátozástól mentes (teljesjogú) nemzsidók ...	3
II. Egyes korlátozásoknak alávetett (korlátozott jogú) nemzsidók	6
III. Zsidók	8
IV. Egyes zsidónak tekintendő személyeknek a T. hatálya alól teljes mentesítése	8
V. Bizonyos korlátozások alól mentesülő (kedvezményezett) zsidók	8
VI. Jogi személyek és vállalatok, amelyek bizonyos vonatkozásban, a zsidókra vonatkozó korlátozások alatt állnak (ú. n. „zsidó vállalatok”)	10

MÁSODIK FEJEZET

A nemzsidók, avagy a zsidók közé tartozás igazolása.

I. A) A nemzsidók közé tartozás igazolása.....	12
B) A nemzsidók igazolásának megkönnyítése (az ú. n. könnyítő vélelem).....	13
C) Hatósági megállapítása annak, hogy valaki a nemzsidók közé tartozik (nemzsidó igazolvány).....	14
II. A zsidók közé tartozás igazolása.....	15
III. A kedvezményezett zsidók közé tartozás igazolása.....	15
IV. Hatósági megállapítása annak, hogy a vállalat nemzsidó, vagy zsidó-e	17
V. Illeték- és bélyegmentesség a T. által szükségessé tett okiratok beszerzésénél.....	18

HARMADIK FEJEZET

A zsidókra vonatkozó általános közjogi korlátozások.

I. Korlátozások a zsidók aktív és passzív választójogára és felsőházi tagságára vonatkozóan.....	18
II. Zsidók állampolgárságának felülvizsgálása: korlátozások magyar állampolgárságnak zsidó által megszerzése tekintetében.....	25

NEGYEDIK FEJEZET.

A zsidókra vonatkozó különös közjogi korlátozások.

I. A nem-kedvezményezett zsidókra és a korlátozott jogú nemzsidókra vonatkozó megszorítások az egyetemi és főiskolai felvételeknél.....	25
II. Korlátozások a társadalombiztosító intézetek és a kamarák önkormányzati szerveinek választásánál.....	32

ÖTÖDIK FEJEZET.

A zsidók elől teljesen elzárt (általuk felhagyandó) életpályák és foglalkozások.

I. A tanári, a tanítói, községi jegyzői, a bírói és az ügyészi pálya	33
II. Zsidó nem lehet időszaki lap irányítója.....	34
III. Zsidó nem lehet színház, mozi irányítója, filmek előállításának művészeti vezetője.....	36
IV. Állami egyedárúság alá eső cikkek árusítása	37
A) Általános korlátozások.	
B) A gyógyszerügyi jogra vonatkozó különös rendelkezések.	
C) A színházengedélyekre és moziengedélyekre vonatkozó különös rendelkezések.	
D) A dohánytermelésre vonatkozó különös rendelkezések.	
E) Italmérésre vonatkozó különös rendelkezések.	
F) Bejelentési kötelezettség az összes engedélyesekre és jogosítottakra.	

1. Természetes személyeknél.
2. Kereskedelmi társaságoknál, egyesületeknél és más jogi személynél.

G) Büntető és egyéb megtorló intézkedések.

V. Foglalkozást közvetítő irodára iparengedély..... 42

VI. Munkásegylet, munkaközvetítéssel foglalkozó szervezet
tiszviselője, értelmiségi alkalmazottja zsidó nem lehet 43

HATODIK FEJEZET.

Olyan állások és foglalkozások, ahová zsidók ma már nem léphetnek,
de a már előbb megszerzett állásaikat megtarthatják.

I. Állami alkalmazások.....43

II. Közjegyzői, tolmácsi, szakértői kinevezés, szabadalmi ügy-
vivői jogosítvány..... 45

III. Iparengedély hitelszolgálatra és hitelbiztosításra 46

MÁSODIK RÉSZ.

Állások, foglalkozások, élethivatások, amelyekben a zsidók
százalékos korlátok között vehetnek részt.

HETEDIK FEJEZET.

Szellemi szabadfoglalkozások.

I. Ügyvédek, mérnökök, orvosok, újságírók és színészek 47

A) A korlátozó szabály..... 47

1. Általános szabály a százalékos korlátozásra.
2. A százalékos korlátozás vonatkozik a kamarán belüli szakosztályokra és csoportokra is.
3. Amíg a törvényes százalékot el nem érték, zsidó kamarát vagy foglalkozási csoportot nem változtathat.

B) Bejelentési kötelezettség az összes kamarai tagokra..... 49

C) A kamarák a bejelentés alapján elkészítik a nemzsidó, a zsidó és a kedvezményezett zsidó tagok jegyzékét, a sajtó-kamara pedig ezenfelül az ú. n. korlátozott jogú nem-zsidók jegyzékét.....50

D) Az illetékes miniszter állapítja meg a fennálló arány-számot..... 51

E) Az új kamarai tagok felvétele és azok bejelentési kötele-zettsége 52

II. Hites könyvvizsgálók 53

A) Általános korlátozó szabály.

B) Bejelentési kötelezettség.

C) Büntető rendelkezések.

NYOLCODIK FEJEZET.

Ipari szabadfoglalkozások (az iparengedéllyel vagy
iparjogosítvánnyal űzhető iparok).

A) A korlátozó szabály 55

1. A százalékos korlátozás szabálya.
2. A zsidó iparos költözködés szabadságának korlátozásai.

1. Az ú. n. „zsidó vállalatokra” vonatkozó különös rendelkezések.

B) Bejelentési kötelezettség az; iparengedéllyel vagy ipariga-zolvánnyal bíró összes személyekre..... 56

1. A természetes személyek bejelentési kötelezettsége.
2. A jogi személyek bejelentési kötelezettsége.
3. A bejelentési kötelezettség alól mentesítés.
4. Büntető rendelkezések.

C) A bejelentések alapján az iparhatóság megállapítja az arányszámot 58

KILENCEDIK FEJEZET.**A magánalkalmazás köre.**

- A százalékos korlátozás szabálya 59
- A) Nagyobb (15 vagy annál több értelmiségit foglalkoztató) vállalatok.
- B) A tizenötél kevesebb értelmiségi alkalmazottat foglalkoztatóknál.
- C) Korlátozások a kir. közjegyző, a bírósági végrehajtó és a szabadalmi ügyvivő alkalmazottaira és egyesületi alkalmazottakra.
- D) Újjonnan alakuló vállalatok.
- E) Vállalatok fúziója.
- F) Alkalmazhat-e zsidót olyan vállalat, amelynél a maximális zsidólétszám még nem telt be?
- G) Zsidó alkalmazottak és a legkisebb munkabér.
- H) Zsidó alkalmazottak és a kereskedelmi törvény.
- II. Bejelentési kötelezettség minden kereső foglalkozásra, amelyben értelmiségi alkalmazottakat foglalkoztatnak 63
- A) Kit terhel a bejelentési kötelezettség?
- B) Mit kell tartalmazni a bejelentéseknek?
1. Olyan vállalatoknál, amelyek az I. zsidótörvény (1938. XV. te.) már tettek bejelentést.
 1. Olyan vállalatoknál, amelyek még nem tettek bejelentést.
 2. Újjonnan alakuló vállalatoknál.
 3. Mi értendő illetmény alatt?
- C) A változások jövőbeli bejelentésére kötelezettség
- D) A bejelentendő alkalmazottak (foglalkoztatottak) köre
1. Kiket kell bejelenteni?
 2. Kiket nem kell általában bejelenteni?
- E) A személyi lap 69
- F) A bejelentés elkészítésének módja..... 69
1. Hol kaphatók a bejelentési ívek?
 2. A bejelentések elkészítése.
 3. A bejelentések aláírása.
 4. Hova kell beküldeni a bejelentéseket?
- G) Büntető rendelkezések
- III. Az arányszámok megállapítása..... 72
- A) Általános szabály.
- B) Melyik zsidónak tekintendő személyt nem kell számításba venni.
- C) A bizalmas kiadások.
- D) A szerkesztőségi alkalmazottakra vonatkozó külön rendelkezések.
- E) A kormánybiztos közlése.
- IV. Hogyan és meddig kell a zsidó alkalmazottak számát a megengedett mértékre csökkenteni?..... 73
- A) Általános szabály.
- B) Részletes szabályok a nagyobb (15-nél több értelmiségit foglalkoztató) vállalatokra.
- C) Részletes szabályok a kisebb (15-nél kevesebb értelmiségit foglalkoztató) kereső foglalkozásokra.
- D) Kedvezmények.
1. Kedvezmény azoknak a vállalatoknak a részére, amelyek az elbocsátást a törvényes minimumnál gyorsabb mértékben hajtják végre.
 2. Kedvezmény azoknak a vállalatoknak a részére, amelyek az I. zsidótörvényt a törvényes minimumnál gyorsabban hajtották végre.

E) A közszállításokban részesített vállalatoknak gyorsabban kell a zsidókat elbocsátani.	
F) Kedvezmény a valutaszerző vállalatok részére.	
G) Kivételesen a megengedett százalékon felül is megmaradhatnak zsidók és esetleg az ügynökök.	
H) A megkeresztelkedett zsidók kedvezménye elbocsátások esetén.	
I) A hadirokkant és tűzharcos zsidók kedvezménye elbocsátások esetén.	
V. Az alkalmazottnak járó felmondás és végkielégítés különleges szabályai.....	73
A) Általános szabály (rendes felmondás, végkielégítés, nyugdíj).	
B) A túlságosan nagy nyugdíjakat és végkielégítéseket le lehet szállítani.	
VI. Különleges megkötések a zsidótörvény alapján megüresedő állások betöltésénél.....	79
A) A nem vezető állások felét hivatalos jegyzékbe felvettek-ből kell betölteni.	
B) Külföldi állampolgárt csak miniszteri engedéllyel lehet alkalmazni.	
VII. A kormánybiztos útmutatása és ellenőrzési joga.....	80
VIII. A végrehajtást kikényszerítő rendelkezések. A vállalati vezető.....	81
A) A vállalati vezető kirendelése.	
B) A vállalati vezető jogköre.	
C) A munkaadó jogainak korlátozása a vállalati vezető működésének tartama alatt.	
D) A vállalati vezető felelőssége.	
E) A vállalati vezető díja és költsége.	
F) A vállalati vezető felmentése.	
IX. Büntető rendelkezések	82
TIZEDIK FEJEZET.	
Közszállításokban részvétel.....	83
I. A százalékos korlátozás szabálya.	
II. Kivétel a százalékos korlátozás alól.	
III. Gyógyszerárusítás nem közszállítás.	
IV. Büntető és egyéb megtorló rendelkezések.	
TIZENEGYEDIK FEJEZET.	
Bizományosi szervezetekben részvétel.....	85
TIZENKETTEDIK FEJEZET.	
Ingatlanszerzési korlátozások.	
I. Általános korlátozó szabály	86
II. A zsidó által korlátozás nélkül szerezhető ingatlanok	86
III. Földbirtokpolitikai (telepítéspolitikai) rendelkezések	87
A) Zsidónak földjét telepítési célokra fel lehet használni.	
B) Annak a nemzsidónak a földjét is lehet telepítésre felhasználni, aki földjét 1937. december 31-e után vette zsidótól.	
C) Kivétel a telepítési szabály alól.	
D) A zsidó ingatlan átruházásához hatósági jóváhagyás szükséges	
TIZENHARMADIK FEJEZET.	
A zsidók kivándorlása	88
FÜGGELEK.	
I. A sajtóra vonatkozó szabályok.....	88
II. A színházra és mozira vonatkozó szabályok.....	91